

บทที่ 2

อัลกุรอาน อัลหะดีษ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 อัลกุรอานและอัลหะดีษ

2.1.1 อายะห์อัลกุรอานที่เกี่ยวข้องกับหะละเกาะฮ์ด้านการตักเตือนซึ่งกันและกัน

﴿إِلَّا الَّذِينَ﴾

(العصر: 3)

ความหมาย “นอกจากบรรดาผู้ศรัทธาและกระทำความดีทั้งหลาย และตักเตือนกันและกันในสิ่งที่ป็นสัจธรรมและตักเตือนกันและกัน ให้มีความอดทน”

(อัลอศร: 3)

อิบนุกะษีร ได้อธิบายคำว่า ตักเตือนกันและกันในสิ่งที่ป็นสัจธรรม หมายถึง การปฏิบัติตามและเชื่อฟังในสิ่งที่ถูกสั่ง โดยอัลลอฮ์ และละทิ้งในสิ่งที่อัลลอฮ์ได้ทรงห้ามตักเตือนกันและกันให้มีความอดทน หมายถึง อดทนต่อการทดสอบจากอัลลอฮ์ กฎสภาวะของอัลลอฮ์ และ อดทนต่อการโต้ตอบกล่าวร้าย คำทอ จากการเชิญชวนให้ปฏิบัติในสิ่งที่ดีและละทิ้งในสิ่งที่ไม่ดี (Ibn kathir 1999,8 :480)

แมลาเนา ซัยยิด อับดุลลา เมาคูดี (2546: 3478) ได้อธิบาย อายะฮ์นี้ว่า ผู้ศรัทธาและผู้ทำความดีจะต้องตักเตือนกันและกันไปสู่สัจธรรมและไปสู่ความอดทน นั้นหมายความว่า ในประการแรก ผู้ศรัทธาและกระทำความดีจะต้องไม่อยู่อย่างเอาตัวรอดแบบตัวใครตัวมัน แต่จะต้องสร้างสังคมที่ศรัทธาและทำความดีโดยการรวมพวกเขาเข้าด้วยกัน และประการที่สอง ทุกคนในสังคมจะต้องมีความรู้สึกร่วมในการที่จะไม่ปล่อยให้สังคมตกต่ำ ดังนั้น สมาชิกของสังคมจึงมีหน้าที่ที่จะต้องตักเตือนชักชวนกันไปสู่สัจธรรมและความอดทน

สรุปว่า การตักเตือนเป็นกระบวนการหนึ่งในการขัดเกลาจิตใจและพฤติกรรมของมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์ได้ปฏิบัติในสิ่งที่ดีและละทิ้งในสิ่งที่ไม่ดี ฉะนั้น สอดคล้องกับกิจกรรมหะละเกาะฮ์ เพราะเป้าหมายของกิจกรรมหะละเกาะฮ์นั้น สมาชิกที่อยู่ในกลุ่มจะต้องมีการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนความรู้สู่การปฏิบัติและมีการคัดลอกซึ่งกันและกันโดยกำชับให้ปฏิบัติในสิ่งที่ดีและละทิ้งสิ่งที่เป็นความชั่วทั้งหลาย

2.1.2 หน้าที่เกี่ยวข้องกับการคัดลอกซึ่งกันและกัน

((الدِّينُ النَّصِيحَةُ ، قُلْنَا : لِمَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : " لِلَّهِ ، وَلِكِتَابِهِ ، وَلِرَسُولِهِ ، وَلِأَيِّمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ))

(رواه مسلم : 55)

ความว่า ศาสนา คือ การคัดลอกกัน (สามครั้ง) เพื่อใครละ ท่านเราะสูล ﷺ ท่านตอบว่า เพื่ออัลลอฮ์ ﷻ เพื่อคัมภีร์ของพระองค์ เพื่อเราะสูล ของพระองค์ และเพื่อผู้นำของมวลมุสลิม รวมทั้งบรรดามุสลิมทั่วไป

(บันทึกโดย Muslim, 1981 : 55)

อิหม่ามอันนาวาวี¹ (2546 : 24) ได้อธิบายมีความว่า การคัดลอก หมายถึง การคัดลอก สิ่งสอนนั้น เปรียบเสมือนเสาหลักที่ดำรงศาสนาให้คงอยู่ได้ เพราะว่าหากไม่มีการคัดลอกเสียแล้ว ศาสนาก็ย่อมสูญสลายไปจากจิตใจของผู้คน

การคัดลอกเพื่ออัลลอฮ์ ﷻ หมายถึง ให้เชื่อมั่นต่อพระองค์อย่างแน่วแน่ ในฐานะพระผู้สร้างและทรงอภิบาลสรรพสิ่ง รวมทั้งยำเกรงและเชื่อฟังในคำสั่งใช้และข้อห้ามของพระองค์อย่างเคร่งครัด

การคัดลอกเพื่อคัมภีร์ของพระองค์ หมายถึง ให้เชื่อมั่นว่าอัลกุรอาน คือ ถ้อยคำดำรัสที่มาจากอัลลอฮ์ ﷻ เป็นทางนำที่เที่ยงตรง ที่ผู้ศรัทธาจะต้องยึดมั่นปฏิบัติตาม รวมทั้งต้องศึกษาและรักษาการอ่านอย่างถูกต้อง

การคัดลอกเพื่อเราะสูล ﷺ หมายถึง ให้ศรัทธาในสิ่งที่ท่านนำมา เชื่อฟัง รวมทั้งช่วยรักษาและฟื้นฟูแบบอย่างของท่านให้คงอยู่

การคัดลอกเพื่อผู้นำของมวลมุสลิม หมายถึง ช่วยเหลือพวกเขาให้ดำรงอยู่เป็นสังฆกรรม ให้การยอมรับและปฏิบัติตามในสิ่งที่ดีหรือห้ามปราม แนะนำในสิ่งที่ผิดพลาด

¹ อัล อิหม่ามยะหฺยา บิน ชุรฟูดดีน อันนาวาวี เกิดในเดือนมกราคม ปี อีเราะฮ์ศักราช 631 ที่บ้านนะวา เมืองคัมสัศ ประเทศซีเรีย ท่านท่องจำอัลกุรอานหมดทั้งเล่ม ครั้งเมื่ออย่างสุวัยหนุ่ม ท่านได้เขียนและเรียบเรียง หนังสือวิชาการอิสลามมากมาย และได้เสียชีวิต วันที่ 24 เดือนเราะญับ ปีอีเราะฮ์ศักราช 676

การตัดเดือนบรรมคามุสลิมทั่วไป หมายถึง ช่วยเหลือ ซี้แนะ หรือส่งเสริมกันในเรื่องที่ ดี มีประโยชน์ต่าง ๆ ต่อกัน ทั้งเรื่องคุณยาและอะกิเราะฮ์

อิสมาแอลตุฟี จะปะเกีย (2557 : 8) กล่าวว่า นะสีหะฮ์ คือ การแสดงความบริสุทธิ์ใจ ต่อผู้อื่น ไม่ว่าจะด้วยการกระทำหรือคำพูด ทั้งยังเป็นภารกิจหลักของบรรดาศาสนทูตของอัลลอฮ์ ﷺ ยิ่งไปกว่านั้นนะสีหะฮ์ยังเป็นแก่นหลักของศาสนาอิสลามและเป็นหน้าที่ของมุสลิมและมุสลิมะฮ์ที่ จะต้องปฏิบัติ

2.1.3 หะดีษที่เกี่ยวข้องกับหะละเกาะฮ์ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

((عن عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ شَدِيدُ بَيَاضِ الثِّيَابِ شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعْرِ لَا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّمْرِ وَلَا يَعْرِفُهُ مِنَّا أَحَدٌ حَتَّى جَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَسْنَدَ رُكْبَتَيْهِ إِلَى رُكْبَتَيْهِ وَوَضَعَ كَفَّيْهِ عَلَى فَحْدَيْهِ وَقَالَ يَا مُحَمَّدُ أَخْبِرْنِي. عَنِ الْإِسْلَامِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ وَتَصُومَ رَمَضَانَ وَتَحُجَّ الْبَيْتَ إِنْ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا قَالَ صَدَقْتَ قَالَ فَعَجَبْنَا لَهُ يَسْأَلُهُ وَيُصَدِّقُهُ قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِيمَانِ قَالَ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَتُؤْمِنَ بِالْقَدْرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ قَالَ صَدَقْتَ قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِحْسَانِ قَالَ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنِ السَّاعَةِ قَالَ مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنِ أَمَارَتِهَا قَالَ أَنْ تَلِدَ الْأُمَّةُ رَبَّتَهَا وَأَنْ تَرَى الْخُفَاةَ الْعُرَاةَ الْعَالَةَ رِعَاءَ الشَّيْءِ يَتَطَاوَلُونَ فِي الْبُنْيَانِ قَالَ ثُمَّ انْطَلَقَ فَلَبِثْتُ مَلِيًّا ثُمَّ قَالَ لِي يَا عُمَرُ أَتَدْرِي مَنْ السَّائِلُ قُلْتُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ فَإِنَّهُ جِبْرِيلُ أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ دِينَكُمْ))

ความว่า: จากท่านอุมัร เราะฎียัลลอฮุอันฮุได้เล่าว่า: "วันหนึ่ง ในขณะที่พวกเขา กำลังนั่งอยู่กับท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ท่านใดนั้นก็มีชายคนหนึ่งสวม เสื้อผ้าที่ขาวโพลน มีผมที่ดำสนิท และไม่เห็นร่องรอยของการเดินทาง ได้

ปรากฏขึ้นมายังพวกเรา และไม่มีผู้ใดเลยในหมู่พวกเราที่รู้จักเขา จนในที่สุด เขาได้เข้ามาในที่ท่านนะบี ﷺ แล้วเขาก็เอาเข้าทั้งสองข้างของเขายันกับเข้าทั้งสองข้างที่ท่านนะบี ﷺ และได้วางมือของเขามานาของท่านนะบี ﷺ แล้ว เขาก็กล่าวขึ้นว่า “โอ้มุหัมมัดเอ๋ย จงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับอิสลามเถิด” แล้ว ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ก็กล่าวว่า: อิสลามคือ การที่ท่านกล่าวปฏิญาณว่า “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพยกย่องนอกจากอัลลอฮ์ และมุหัมมัดนั้นเป็นเราะฮ์ลุลลอฮ์”การที่ท่านดำรงไว้ซึ่งการละหมาดจ่ายชะกาตถือศีลอดในเดือนเราะมะฎอนและไปประกอบพิธีหัจญ์ ณ บัยตุลละฮ์ หากท่านมีความสามารถเดินทางไปได้. เขากล่าวว่า “จริงอย่างที่ท่านพูด”(ท่านอุมร์ กล่าวไว้) ดังนั้นพวกเราพากันแปลกใจที่เขาถามท่านนะบี ﷺ แล้วเขาก็รับรองว่าท่านนะบีพูดจริง. เขากล่าวอีกว่า “จงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับอิมานเถิด” ท่านนะบี ﷺ จึงตอบว่า การที่ท่านศรัทธาต่ออัลลอฮ์ต่อบรรดามลาอิกะฮ์ ของพระองค์ ต่อบรรดาคัมภีร์ของพระองค์ ต่อบรรดาศาสนทูตของพระองค์ ต่อวันปรโลก และเชื่อต่อการกำหนดศกาวะของพระองค์ทั้งที่ดีและไม่ดี” แล้วเขากล่าวว่า “จริงอย่างที่ท่านพูด”แล้วเขาก็กล่าวอีกว่า “ดังนั้นท่านจงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับอิฮฺซานเถิด”ท่านนะบี ﷺ ตอบว่า “คือการที่ท่านทำอิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์เสมือนกับว่าท่านเห็นพระองค์ แม้ว่าท่านไม่เห็นพระองค์ แต่พระองค์ทรงเห็นท่านแน่นอน”แล้วเขากล่าวอีกว่า “ดังนั้นท่านจงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับวันกิยามะฮ์เถิด?”ท่านนะบี ﷺ ตอบว่า “ผู้ที่ถูกถาม ไม่ได้รู้มากไปกว่าผู้ถามเลย”แล้วเขาก็ก่อว่า “ถ้าเช่นนั้นท่านจงบอกให้ฉันรู้ถึงสัญญาณของมันเถิด”ท่านนะบี ﷺ ตอบว่า “คือการที่ทาสีจะคลอเคลือบเป็น นายของนาง ท่านจะได้เห็นผู้ที่ไม่สวมรองเท้า ไม่มีเสื้อผ้าจะสวมใส่ เป็นผู้ยากจนขึ้นแค้น และเลี้ยงแพะ แต่กลับแข่งขันกันสร้างอาคารสูง ๆ ”จากนั้น เขาก็จากไป และฉัน (หมายถึงอุมร์) ก็หายหน้าไปหลายวัน ต่อมาท่านนะบี ﷺ ก็ถามฉันว่า “โอ้อุมร์ ท่านรู้ไหมว่า ผู้ถามครั้งนั้นเป็นใคร” ฉันตอบว่า “อัลลอฮ์และเราะฮ์ลุลลอฮ์ของท่านนี่ที่รู้”ท่านนะบี ﷺ ตอบว่า “แท้จริงเขาคือ ญิบรีล ท่านมาหาพวกท่าน เพื่อสอนพวกท่านเรื่องศาสนาของพวกท่าน”

Muatafa Albugha (1999: 19) กล่าวว่า การถามตอบถือเป็นแนวทางในการอบรมให้ความรู้ที่ประสบความสำเร็จทั้งอดีตและปัจจุบันและแนวทางในการถามตอบนี้ท่านนะบี ﷺ ก็ได้นำมาใช้ในการอบรมสั่งสอนเสาะหาชะหฺของท่านซ้าแล้วซ้าเล่าในส่วนของหะดีษของท่านเนื่องจากการถามตอบนั้นทำให้ผู้ฟังเกิดความตื่นตัวและทำให้สติปัญญาของพวกเขาเตรียมพร้อมสำหรับการรับคำตอบที่ถูกต้อง

2.1.4 หะดีษที่เกี่ยวกับหะละเกาะฮฺ

((عَنْ أَبِي وَقِيدٍ اللَّيْثِيِّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَمَا هُوَ جَالِسٌ فِي الْمَسْجِدِ وَالنَّاسُ مَعَهُ إِذْ أَقْبَلَ ثَلَاثَةٌ نَفَرٍ، فَأَقْبَلَ اثْنَانِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَذَهَبَ وَاحِدٌ، قَالَ: فَوَقَفَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَمَّا أَحَدُهُمَا: فَرَأَى فُرْجَةَ فِي الْحَلْفَةِ فَجَلَسَ فِيهَا. وَأَمَّا الْآخَرُ: فَجَلَسَ خَلْفَهُمْ، وَأَمَّا الثَّالِثُ: فَأَذْبَرَ ذَاهِبًا، فَلَمَّا فَرَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَلَا أُخْبِرُكُمْ عَنِ النَّفْرِ الثَّلَاثَةِ؟ أَمَّا أَحَدُهُمْ فَأَوَى إِلَى اللَّهِ فَأَوْلَاهُ اللَّهُ، وَأَمَّا الْآخَرُ فَاسْتَحْيَا فَاسْتَحْيَا اللَّهُ مِنْهُ. وَأَمَّا الْآخَرُ فَأَعْرَضَ فَأَعْرَضَ اللَّهُ عَنْهُ))

ความว่า จากท่านอบีวาqid อัลลัยษีย์ เล่าว่า ครั้งหนึ่งท่านนะบีนั่งอยู่ในมัสยิดและมีกลุ่มคนห้อมล้อมท่าน ได้มีชายสามคนเดินเข้ามา มีจำนวนสองคนที่เดินเข้าหาท่านนะบี ﷺ ส่วนอีกคนหนึ่งเดินไปทางอื่น ผู้รายงานกล่าวว่า สองคนนั้นได้เข้ามาหยุดยืนตรงหน้าท่านนะบี ﷺ หนึ่งในจำนวนนั้นได้เห็นที่ว่างในหะละเกาะฮฺ เขาก็รีบไปนั่งที่ว่างนั้น และอีกคนหนึ่งไปนั่งข้างหลังพวกเขา ส่วนคนที่สามได้หันกลับไป เมื่อท่านนะบี ﷺ ได้เสร็จจากการกิจ ท่านนะบี ﷺ ก็ได้กล่าวมีความว่า “ฉันจะบอกแก่พวกท่านฟัง เรื่องชายสามคนเอาไหม คนหนึ่งมุ่งไปหาอัลลอฮฺ ﷻ เพื่อให้หาที่พักพิงแก่เขา พระองค์ได้ให้ที่พักพิงแก่เขา อีกคนหนึ่งรู้สึกอายน อัลลอฮฺ ﷻ จึงอายนเขา และอีกคนหนึ่งนั้น อัลลอฮฺ ﷻ เบือนหนีจากเขา ”

อิหม่ามอันนะวะวี (1996 : 145) ได้กล่าวอธิบาย ในเรื่อง “ ใครที่เข้ามาในมัสยิดแล้ว พบเจอมัจลีสก็จงนั่งในที่ว่างของมัน หรือนั่ง ด้านหลังของมัจลีสนั้น” ว่า จากหะดีษที่ว่า ครั้งหนึ่งท่านนะบีนั่งอยู่ในมัสยิดและมีกลุ่มคนห้อมล้อมท่าน ได้มีชายสามคนเดินเข้ามา มีจำนวนสองคนที่เดินเข้าหาท่านนะบี จนจบหะดีษนั้น มีความหมายว่าท่านนะบี ﷺ ชอบอย่างยิ่งที่จะนั่งกับบรรดาซอหะบะฮ์และคนอื่นๆ ในวงล้อมด้วยวิชาการ การทำในมัสยิดแบบนี้ เป็นสิ่งที่ดีในการที่จะให้ความรู้และความดีต่างๆ และหะละเกาะฮ์ด้านวิชาการกับการดักเตือนกันนั้นเป็นสิ่งที่กระทำได้ในมัสยิดดังนั้น ไม่ควรที่จะออกจากมันหากไม่มีความจำเป็นใดๆ และควรที่จะต้องอยู่ใกล้ชิดกับหะละเกาะฮ์กลุ่มใหญ่เพื่อรับฟังสิ่งที่ดี หากไม่สามารถนั่งในวงหะละเกาะฮ์ได้ก็ควรที่จะนั่งด้านหลังของมัน และเป็นารชื่นชมสำหรับผู้ทำแบบนั้น ดังที่ท่านนะบี ﷺ ได้ชื่นชมต่อชายทั้งสองในหะดีษนี้

2.1.5 การเรียนรู้แบบหะละเกาะฮ์

((عَنْ خَرِشَةَ بْنِ الْحَزِّ ، قَالَ : كُنْتُ جَالِسًا فِي حَلَقَةٍ فِي مَسْجِدِ الْمَدِينَةِ ، قَالَ : . وَفِيهَا شَيْخٌ حَسَنٌ أَهْلِيَّةٌ ، . وَهُوَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَامٍ ، . قَالَ : فَجَعَلَ يُحَدِّثُهُمْ حَدِيثًا حَسَنًا ، قَالَ فَلَمَّا قَامَ قَالَ الْقَوْمُ : مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَلْيَنْظُرْ إِلَيَّ . هَذَا ، قَالَ فَقُلْتُ : . وَاللَّهِ لَا تَبِعَنَّهُ فَلَا عِلْمَنَّ مَكَانَ بَيْتِهِ))

ความว่า จากเคาะเราะซะฮ์ บิน อัล หุรร์ กล่าวว่า ฉันเคยนั่งในหะละเกาะฮ์ที่มัสยิดมะดีนะฮ์ เขากล่าวอีกว่า ในมัสยิดมีเชคคนหนึ่งที่มีบุคลิกภาพงดงามน่าประทับใจ ท่านก็คือ อับดุลเลาะฮ์ บิน สลามเราะฎีฮ์ลลอฮ์อันฮุ เขากล่าวอีกว่า เชคคนนั้นได้พูดคุยให้โอวาท กับผู้คนในมัสยิดด้วยคำพูดที่ดีมาก เขากล่าวอีกว่า เมื่อเชคลุกขึ้นเดินออกไป คนในมัสยิดเหล่านั้นก็คุยกันว่าใครที่จะเห็นบุรุษท่านหนึ่งจากชาวสวรรค์ก็จงดูเชคคนนี้เถิด เขากล่าวอีกว่า ฉัน(เคาะเราะซะฮ์) จึงกล่าวกับตัวเองว่า ขอสาบานด้วยอัลลอฮ์ ﷻ ฉันจะตามเขาไป เพื่อจะได้รู้ว่าบ้านของเขอยู่ที่ไหน

(บันทึกโดย Muslim,1981: 6538)

ท่านเชคอัลอูษัยมีน(Muhammad Al - Authaimin, 1426 : 28 - 29) ได้อธิบายว่า หะดีษบทนี้เป็นหนึ่งในหลายๆหะดีษที่บอกถึงความประเสริฐในการรวมตัวกันเพื่อซิกรุลลอฮ์ (รำลึกถึงอัลลอฮ์)

ดังที่ถูกรายงานโดยอับดุลอะซิด อัลคุดรีรีย์ ว่า ท่านมูอาวิยะฮฺ ได้ออกเจอหะละเกาะฮฺหนึ่งในมัสยิดและท่านก็ได้ถามพวกเขาว่า พวกเรารวมตัวกันเพื่อสิ่งใดกัน? พวกเขา ก็ตอบว่า เรารวมตัวกันเพื่อรำลึกถึงอัลลอฮฺ ﷻ ท่านก็ถามอีกว่า ขอสาบานว่าพวกท่านไม่ได้ทำเพื่อสิ่งอื่นใดนอกจากการรำลึกถึงอัลลอฮฺ พวกเขาตอบว่า เราขอสาบานว่าเราไม่ได้ทำเพื่อสิ่งอื่นใดนอกจากการทำให้รำลึกถึงอัลลอฮฺ และท่านมูอาวิยะฮฺก็บอกต่อว่า แท้จริงฉันเคยเห็นท่านนบี ﷺ ออกมารวมตัวและทำการเช่นนี้ นี่คือการประเสริฐของการรวมตัวเพื่อชกรุลลอฮฺ และแท้จริง อัลลอฮฺ ﷻ ทรงแจ้งแก่บรรดาอะลีอะมะฮ์ของพระองค์ว่า “เจ้าจงดูบรรดาบ่าวของฉันที่พวกเรารวมตัวกันเพื่อรำลึกถึงฉัน” แต่ทั้งนี้การรวมตัวเพื่อรำลึกถึงอัลลอฮฺนั้น ไม่ใช่ด้วยเสียงที่เป็นสำนวนเดียว แต่มันคือการรำลึกถึงเนียมัต ความโปรดปรานที่พระองค์ทรงประทานให้เขา ทั้งเรื่องที่ทำให้อิสลาม ให้สุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ให้ความมั่นคง มันก็เป็นลักษณะเดียวกันที่ท่านนบีเคยทำ ดังนั้นการรำลึกถึงเนียมัตต่าง ๆ นั้นเป็นการชกรุลลอฮฺเช่นกัน ดังนั้นหะดีษนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงความประเสริฐของการที่มนุษย์ได้นั่งรวมตัวกันเพื่อรำลึกถึงเนียมัตอัลลอฮฺที่มีต่อพวกเขา นี่ก็คือเหตุผลที่บรรดาสะลัฟุชชอลิฮีนได้พบพี่น้องของเขา พวกเขาก็มักจะกล่าวว่า “มานั่งกันสักครู่เพื่อสร้างศรัทธา” กล่าวคือไม่ว่าการนั่งพูดคุยใดที่ทำให้รำลึกถึงความโปรดปรานของอัลลอฮฺ ﷻ และเพิ่มอิมานความศรัทธา

2.1.6 หะดีษที่เกี่ยวข้องกับหะละเกาะฮฺลักษณะบรรยาย

((عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَخَوَّنَا بِالْمَوْعِظَةِ فِي الْأَيَّامِ كَرَاهَةً السَّامَةِ عَلَيْنَا))

ความว่า รายงานจาก อิบน์ มัสอูด رضي الله عنه ว่า ฉันได้ยินท่านเราะฮูล ﷺ ได้กล่าวว่า “ท่านนบี ﷺ จะจัดตารางเวลาให้แก่พวกเราในการอบรมสั่งสอนในหลายๆวันเพราะกลัวว่าพวกเราจะเป็นอหยัง”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy 1998: 68)

อิบนุหะญูร์ (1379 : 1) ได้อธิบายว่า “يَتَخَوَّنَا” ในที่นี้ คือ การคำนึงถึงเวลาอันเหมาะสมในการขัดเกลาบรรดาฮะยาอะฮ์ ซึ่งไม่ได้กระทำต่อเนื่องกันทุกวัน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเบื่อ และท่านยังกล่าวอีกว่า “عَلَيْنَا” นั้นคือการเกิดช่วงที่เป็นวิกฤติ หรือ เข้าใจได้อีกว่าเป็นความยากลำบาก

2.2 ความหมายหะละเกาะฮฺและวัตถุประสงค์

2.2.1 ความหมายหะละเกาะฮฺ

ความหมายหะละเกาะฮฺทางด้านภาษา หมายถึง เป็นวงกลม สายเชือก และ การผูกซึ่งมาจากรากศัพท์ค่านามในภาษาอาหรับ حلق (ฮะละกอ) และ حلق (หะละเกาะฮฺ) และยังมี ความหมายว่า ความผูกพันและการเชื่อมโยงกันและกัน (Ahmad Warsan, 2002 : 290) และความหมายหะละเกาะฮฺทางด้านวิชาการ หมายถึง การจัดการกลุ่มศึกษาอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มาจากการรวมตัวของหลายๆคน จากบุคคลที่มีศรัทธามั่น เพื่อศึกษาเนื้อหาทางวิชาการและนำสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องตามแบบฉบับครรลองของอิสลาม เป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเข้าใจอิสลามมากขึ้น โดยยึดหลักการขัดเกลาตัวเองพร้อมด้วยการเชิญชวนผู้อื่นสู่ความดี เป็นกลุ่มศึกษาที่พัฒนาศักยภาพในด้านความคิด ความเข้าใจ และการปฏิบัติรวมทั้งยังเป็นหน่วยย่อยที่ทำงาน และสนับสนุนกิจการงานอิสลามร่วมกันและที่สำคัญคือการเชิดชูและดำรงไว้ซึ่ง “กะลิมะฮฺชะฮาดะฮฺ” ในวิถีการดำเนินชีวิต ดังนั้นหะละเกาะฮฺไม่ใช่เพียงแค่เป็นการพบปะพูดคุยแล้วแยกย้ายกลับ มันเปรียบเสมือนอีกครอบครัวหนึ่งที่มีความรัก ความสามัคคี ความเป็นพี่น้องความผูกพัน ความเสียสละ ความสนิทแน่นแฟ้นยิ่งกว่าการเป็นพี่น้องทางสายเลือดเสียอีก (Ahmad Habib Syafei, 2012 : 1)

Satria Hadi Lubis (2006: 1) หะละเกาะฮฺ หมายถึง เป็นกลุ่มหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับการอบรม บ่มเพาะ และการสอนอิสลาม (ศรับียะฮ์อิสลามียะฮ์) ในเชิงวิชาการจึงมีความหมายว่า หะละเกาะฮฺ คือ การนั่งเป็นวงกลม ซึ่งโดยปกติจะเรียกว่า กลุ่มศึกษาที่มีการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์ แลกเปลี่ยนความรู้ที่เกี่ยวข้องกับอิสลาม

Solikhin (2006) ให้ความหมายหะละเกาะฮฺในเชิงภาษา หมายถึง การนั่งเป็นวงกลม ความหมายเชิงวิชาการ หมายถึง การนั่งเพื่อสนทนาในสิ่งที่เป็นปัญหาปัจจุบัน เสริมสร้างองค์ความรู้ ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และพัฒนาทักษะต่างๆ ตามทักษะของซอลิคีน ได้กล่าวว่า หะละเกาะฮฺ หมายถึง การนั่งเป็นวงกลมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาปัจเจกบุคคลของมุสลิม ในด้าน อิมาน ความรู้ จิตวิญญาณ และทักษะต่างๆ สาเหตุที่กล่าวถึงหะละเกาะฮฺ คือ การนั่งนั้น เพราะว่า โดยปกติการนั่งแบบวงกลม เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้ผลมากที่สุดเนื่องจากการนั่งหันหน้าเข้าหากัน ไม่มีใครที่หันหลัง ชนหัวเขาระหว่างสมาชิกในกลุ่ม และการแลกเปลี่ยนความรู้ที่หันหน้าเข้าหากันนั้นทำให้สมาชิกทุกคนมีความตั้งใจในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันมากที่สุด

Ruswandi and Adeyasa (2007: 1) ได้ให้ความหมาย คำว่า หะละเกาะฮฺ หมายถึง วิธีการพัฒนา อบรมมสู่ความเข้าใจอิสลาม โดยมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วม

ปรึกษาหารือในกลุ่มสมาชิกเอง เพื่อสร้างสมาชิกแต่ละบุคคลสู่วิถีแห่งอิสลามหะละเกาะฮู ยังเป็นกิจกรรมที่เข้มข้นในการปฏิบัติกระบวนการตริบียะฮ์ ซึ่งในแต่ละครั้งในการปฏิบัตินั้นใช้เวลา 2-3 ชั่วโมง

อิสมาอีลตุตฟี จะปะเกีย (2557:88) ได้ให้ความหมายหะละเกาะฮูอัลกุรอาน หมายถึง การรวมกลุ่มกันของคนเพื่อศึกษาอัลกุรอาน โดยครอบคลุมเนื้อหา คือ ด้านจิตวิญญาณและชีวิต เป็นแสงสว่างและการมองเห็นที่ชัดเจน เป็นการรำลึก(ซิกร์)วิทย์ปัญญา(หิกมะฮฺ) เป็นความเมตตาและความจำเจริญ เป็นทางนำและการตัดเตือน เป็นบทเรียนและข้อเตือนสติ เป็นการเยียวยาและการช่วยเหลือได้โทษ เป็นสัจธรรมและความยุติธรรม เป็นการกำชับสั่งเสียกันให้ดำรงอยู่บนสัจธรรมและขันติธรรม เป็นการศรัทธาและอาหารทางจิตวิญญาณและสติปัญญา เป็นสายเชือกแห่งอัลลอฮ์ ﷻ และการยึดมั่น

Abdul Hamid Al Bilali (2007) ได้กล่าวว่า หะละเกาะฮู หมายถึง เป็นลักษณะหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าที่เน้นวงกลม โดยมีสมาชิก 5-12 คน ขณะเดียวกัน Satria Hadi Lubis (2006 : 2) หะละเกาะฮู หมายถึง กลุ่มคนที่มีความสนใจที่ศึกษาและปฏิบัติเกี่ยวกับอิสลามด้วยวิธีที่รวดเร็ว และเชื่อมั่นว่า ผลผลิตจากกระบวนการหะละเกาะฮูจะเป็นบุคคลที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพด้านความรู้ความเข้าใจอิสลาม โดยเฉพาะในเชิงปฏิบัติได้ ยิ่งผลิตบุคคลสู่หะละเกาะฮูมากเท่าไรผลผลิตจากหะละเกาะฮูออกมาสู่สังคมมากเท่านั้น Satria Hadi Lubis(2006 : 63) กิจกรรมหะละเกาะฮูนั้นจะต้องนำโดย แกนนำกลุ่มศึกษา อาจจะเรียกว่า มุร้อบบีย์ นากิบอูตตาส ผู้ที่รับผิดชอบ เป็นต้น โดยแกนนำดังกล่าวจะต้องร่วมดำเนินการและปฏิบัติพร้อมกับสมาชิกกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮูเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการเป็นมุสลิมที่นำอิสลามมาเป็นวิถีและสามารถเป็นนักร้องได้

Abdullah Qadiri (1993) หะละเกาะฮู หมายถึง เป็นลักษณะการศึกษาแบบดั้งเดิม(ท้องถิ่น)ที่เด็กในหมู่บ้านเรียนเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม ขณะเดียวกัน Abdul Aziz Abdul Rauf (2003 :29) ได้ให้ความหมายว่า หะละเกาะฮู หมายถึง เป็นกระบวนการพัฒนาทางด้านอิหมานและทักษะสังคม โดยใช้กลุ่มสมาชิกเป็นกลไกขับเคลื่อน ซึ่งสมาชิกแต่ละกลุ่มไม่เกิน 12 คน

Ya'qub Muhammad Hussin (2008 : 10) ได้กล่าวว่า หะละเกาะฮู หมายถึง เป็นหน่วยหนึ่งของกลุ่มที่มีอุดมการณ์ แนวคิด ประวัติศาสตร์ความเป็นพี่น้องอันหนึ่งอันเดียวกัน พร้อมร่วมแบกภาระความทุกข์ สุขระหว่างกัน มีความใฝ่ฝันที่จะเสียสละในการทำงานเพื่ออิสลาม เพื่อสนับสนุนในการสร้างความเข้มแข็งของอุมมะฮฺ อิสลามในทุกแง่มุม สามารถที่จะทำงานเป็นระบบองค์กรและปฏิบัติตามวิถีอิสลามอย่างเป็นระบบได้ จนกระทั่งถึงการเกิดขึ้นอาณาจักรและคิลาฟะฮ์อิสลามมียะฮ์

จากความหมายนักวิชาการได้นิยามข้างต้น สรุปได้ว่า หะละเกาะฮู หมายถึง การพัฒนาปัจเจกชนมุสลิมทางด้านจิตวิญญาณ สติปัญญาและทักษะต่างๆ โดยมีจำนวนสมาชิกกลุ่มศึกษา 3-12 ใช้เวลา 2-3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ นำไปสู่การสร้างความเป็นพี่น้องในอิสลาม ตักเตือนกันและ

กัน และสามารถที่ใช้ชีวิตร่วมทุกข์สุขกันได้ พร้อมทั้งจะทำงานญะมาอะฮ์ แบกภาระ เลียสละและสนับสนุนเพื่ออิสลาม

2.2.2 วัตถุประสงค์หะละเกาะฮ์

หะละเกาะฮ์ที่ดำเนินการอย่างสม่ำเสมอมีประโยชน์ต่อการพัฒนาปัจเจกบุคคล เพราะว่าการมาพบกันอย่างสม่ำเสมอ สมาชิกไม่ใช่แค่เพียงศึกษาอิสลามเท่านั้น แต่จะศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนการเป็นผู้นำและผู้ตาม จะศึกษาถึงวินัยและกฎระเบียบที่ทางสมาชิกในกลุ่มได้ร่วมกำหนดไว้ ศึกษาถึงวิธีการวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาและการนำเสนอความคิดเห็นต่างๆ ศึกษาการตัดสินใจของสมาชิกในกลุ่มร่วมกันและจะศึกษาถึงการสื่อสารระหว่างกัน สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาปัจเจกบุคคลเพื่อคนๆหนึ่งได้บรรลุถึงเป้าหมายของชีวิต (Satria HadiLubis, 2006: 7)

Ali Abdul Halim Mahmud (2005 :138-144) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์หะละเกาะฮ์ ดังนี้

1. เพื่อสร้างปัจเจกมุสลิมให้มีความสำนึกว่าอิสลามเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิต
2. เพื่อสร้างความเป็นพี่น้องในกลุ่มสมาชิก ให้มีความเข้มแข็งไม่ว่าจะอยู่ในสังคมหรือองค์กรก็ตาม
3. เพื่อสนับสนุนในความดีและศีลธรรมที่มีอยู่ในตัวของมุสลิมและโน้มน้าวให้มีความเสียสละ ทูมเทไปสูเป้าหมายของศาสนา
4. เพื่อเป็นการป้องกันในสิ่งที่เป็นอันตรายและเสื่อมเสียต่อสมาชิก
5. สร้างความภาคภูมิใจต่ออิสลามด้วยการสร้างความมุ่งมั่นต่อการมีคุณธรรมจริยธรรมในกิจวัตรประจำวัน ทั้งในยามที่มีความสุขหรือทุกข์ก็ตาม
6. ศึกษาวิเคราะห์ ปัญหาและอุปสรรค เกี่ยวกับการปฏิบัติอิสลามที่มีต่อสมาชิกและเสนอการแนวทางแก้ปัญหาอย่างละเอียดด้วย
7. สร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับงานดะวะฮ์(เผยแผ่)และองค์กรในหมู่สมาชิก
8. ปลุกฝังและพัฒนาทักษะ การบริหารและการทำงานองค์กร
9. ทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มสมาชิกหะละเกาะฮ์เพื่อให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆของกลุ่มตน

Muhamad Ruswandi dan Rama Adeyasa (2007 : 6) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของหะละเกาะฮ์ที่มีต่อสมาชิกกลุ่มศึกษาหมายถึง เป็นการพัฒนาด้านปัจเจกบุคคล ดังนี้

1. เพื่อปฏิบัติศาสนกิจภาคบังคับ
2. เพื่อให้สมาชิกมีความสนใจต่อประเด็นปัญหาเกี่ยวกับอิสลาม
3. เพื่อสร้างบุคลิกภาพที่ดีงามและมีความพร้อมที่จะรับฟังการตักเตือน
4. เพื่อสร้างพฤติกรรมเพื่อพัฒนาตนเองและเปลี่ยนแปลงผู้อื่น
5. เพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะรับในสิ่งที่ได้ประโยชน์จากการเผยแผ่อิสลาม

Ya'qob Muhammad Husin (2008: 14-15) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของ
หะละเกาะฮฺ ดังนี้

1. เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่แท้จริงและชัดเจนเกี่ยวกับอิสลามแก่สมาชิก เพื่อให้สมาชิกได้ใช้ความรู้มาปฏิบัติในชีวิตประจำวันและแก้ปัญหาเกี่ยวกับศาสนาเบื้องต้นได้
2. เพื่อเป็นการยกระดับวิถีชีวิตสู่การดำเนินชีวิตตามวิถีอิสลาม (อามัลอิสลามีย์) และมีความรู้สึกรับผิดชอบปกป้อง ความดีงามและความสูงส่งของอิสลามทั้งที่เป็นปัจเจกบุคคล และองค์กรก็ตาม
3. เพื่อสร้างความผูกพันอย่างแน่นแฟ้นและความเข้มแข็งที่มั่นคงของความเป็นพี่น้องและปลุกฝังเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่ม (ญะมาอีย์)
4. เพื่อสร้างแนวความคิดในการทำงานร่วมกันในกลุ่มสมาชิกและให้ความสำคัญต่อการขับเคลื่อนในรูปแบบการทำงานเป็นทีม หรือ กลุ่มตามหลักการงานแบบอิสลาม หรือการตัดสินใจของกลุ่มหรือองค์กร
5. เพื่อให้สมาชิกอยู่ในแนวทางของญะมาอะฮฺ(องค์กร) หรือให้ขับเคลื่อนในกรอบในการพัฒนาสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาในด้านปัจเจก สังคมและการบริหารองค์กร
6. เพื่อเป็นการประสานกันในการจัดกิจกรรมซึ่งเป็นการเรียนรู้การเสียดละจากประสบการณ์การทำงานองค์กรอิสลามทั่วโลก
7. เพื่อเป็นการพัฒนา การอบรมหรือบ่มเพาะสมาชิกให้ออกมาในลักษณะกิจกรรมที่สามารถกระทำได้อย่างแท้จริง อาทิ มีการแสดงจุดยืน สุขภาพร่างกาย ความเข้าใจความรู้ทางวิชาการ และบุคลิกภาพ

จากการนำเสนอของนักวิชาการเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหะละเกาะฮฺ สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. เพื่อเป็นการพัฒนาจิตวิญญาณของสมาชิกให้เกิดความเข้มแข็ง ไม่ว่าจะเป็นการศรัทธาและปฏิบัติ
2. เพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาของสมาชิก โดยเฉพาะการสร้างองค์ความรู้ต่างๆที่ได้จากการทำหะละเกาะฮฺ

3. เพื่อเป็นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของสมาชิกและจัดเกลาออกสู่สังคม โดยเฉพาะการเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น

4. เพื่อเป็นการเริ่มต้นของการทำงานองค์กร การทำงานเป็นกลุ่มผู้สร้าง ภาวะความเป็นผู้นำและการเผยแพร่สัจธรรมสู่สังคมต่อไป

2.3 เจื่อนใจกิจกรรมหะละเกาะฮุ

ความสำเร็จของกิจกรรมหะละเกาะฮุ จะไม่เกิดขึ้นหากสมาชิกไม่บรรลุถึงเจื่อนใจของ กิจกรรมหะละเกาะฮุ ซึ่งสมาชิกต้องทำความเข้าใจและใช้ชีวิตตามเจื่อนใจให้เสมือนเป็นครอบครัว เดียวกันความสำเร็จนี้ หมายถึงความสำเร็จในด้านการปฏิบัติอิบาตะฮุ การทำงานองค์กร เป็นต้น เพื่อ เป็นการป้องกันสมาชิกมิให้ล้มเหลวในการใช้ชีวิต หรือการใช้เวลาว่างอย่างเปล่าประโยชน์ใน ชีวิตประจำวัน ซึ่งเจื่อนใจของการดำเนินกลุ่มศึกษามีประกอบ 3 ประการ โดยผู้ที่ เป็นสมาชิกทุกคน จะต้องปฏิบัติและทำความเข้าใจ ดังนี้

2.3.1 อัดตะฮารุฟ (การทำความรู้จัก)

กิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นศูนย์กลางของกลุ่มสมาชิกได้มารู้จักกัน สร้างความเป็น พี่น้องระหว่างกันผ่านกระบวนการของกิจกรรม ซึ่งอิสลามก็ได้ให้ความสำคัญในการมนุษยได้รู้จักกัน ดังที่ อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ

لِتَعَارَفُوا ۚ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿﴾

ความว่า โอ้มนุษยชาติทั้งหลาย แท้จริงเราได้สร้างพวกเจ้าจากเพศชาย และเพศหญิง และเราได้ให้พวกเจ้าแยกเป็นเผ่า และตระกูลเพื่อจะได้รู้จัก กัน แท้จริงผู้ที่มีเกียรติยิ่งในหมู่พวกเจ้า ณ ที่อัลลอฮฺ. นั้น คือผู้ที่มีความยำเกรงยิ่งในหมู่พวกเจ้า แท้จริงอัลลอฮฺ. นั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้อย่างละเอียดถี่ถ้วน

(อัลหุญร็อต :13)

ชัยยิด กุฎบ (2556 : 421) อธิบายอายะฮ์นี้ว่า โอ้มนุษยชาติที่มีความแตกต่างทางเผ่าพันธุ์ ชาติพันธุ์ และสีผิวเอ๋ย แท้จริงแล้วพวกเจ้ามาจากแหล่งที่มาเดียวกัน เจ้าจงอย่าอคติต่อกัน

แตกแยกกัน เป็นศัตรูกันและทำสงครามกัน โอัมมุนยชาติเอ๋ย ชาติของผู้ที่กำลังเชิญชวนพวกเจ้านี้ ก็คือ ชาติเดียวกันที่อัลลอฮฺ ﷻ สร้างพวกเจ้า ที่มาจากหญิงและชาย เขาต้องการจะเห็นภาพในหมู่พวกเจ้า เป็นเผ่าพันธุ์และชาติพันธุ์ต่างๆ ไม่ใช่เพื่อวัตถุประสงค์ให้พวกเจ้าเป็นศัตรูกัน แต่เพื่อพวกเจ้าได้ทำความรู้จักกัน แม้ว่าพวกเจ้าจะมีความแตกต่างทางสีผิว ชนชาติ พฤติกรรม เผ่าพันธุ์และชาติพันธุ์ก็ตาม มิได้ให้พวกเจ้าขัดแย้งกัน แต่เป็นการร่วมรับผิดชอบกันและกันในการสร้างสรรค์สังคมให้เกิดสมบูรณ์

มาลานา ซัยยิด อับดุลอะลา มาลาคี (2546 : 2647) อธิบาย อาเยฮ์นี้ว่า อัลลอฮฺ ﷻ ได้ทรงชี้ให้มนุษย์ เห็นถึงความจริงที่สำคัญ 3 ประการด้วยกัน คือ

1. สูเจ้าทั้งหลายมาจากต้นกำเนิดที่เดียวกัน สายพันธุ์ของสูเจ้ามาจากมนุษย์คนหนึ่งและผู้หญิงคนหนึ่ง เผ่าพันธุ์ของสูเจ้าทั้งหลายที่มีอยู่ในโลกขณะนี้ความจริงแล้วก็เป็นสาขาของเผ่าพันธุ์ เริ่มแรกที่เริ่มด้วยแม่คนหนึ่งและพ่อคนหนึ่ง ดังนั้น ในกระบวนการสร้างนี้ จึงไม่มีเหตุผลอะไรที่จะต้องมาแบ่งแยกและสร้างความแตกต่าง เพราะว่าอัลลอฮฺเท่านั้นที่ เป็นผู้ทรงสร้างสูเจ้าทั้งหลาย
2. ถึงแม้มนุษย์จะมีที่มาเหมือนกัน ก็เป็นธรรมดาที่สูเจ้าจะถูกแบ่งออกเป็นชาติและเผ่าพันธุ์ต่างๆ จะเห็นได้ว่ามนุษย์ทุกคนบนโลกนี้ไม่สามารถที่จะอยู่ในครอบครัวเดียวกันได้
3. เหตุผลเพียงอย่างเดียวของความสูงส่งและประเสริฐกว่ากันที่สามารถจะมีขึ้นได้ในระหว่างมนุษย์ด้วยกัน คือ เหตุผลทางศีลธรรม

หะซัน อัล บันนา (1985: 9) กล่าวว่า การทำความรู้จักเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับสมาชิกกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮ์ ซึ่งจะต้องมีความรู้จักอย่างลึกซึ้งซึ่งระหว่างกัน ซึ่งมูร์ออบีย์จำเป็นต้องจัดการให้สมาชิกทุกคนให้เป็นพี่น้องเสมือนพี่น้องของตน และพยายามห่างไกลจากสิ่งที่จะทำให้ความผูกพันในกลุ่มนั้นเกิดการแตกแยกกัน เช่น การทะเลาะเบาะแว้งกัน การไม่พูดคุยกัน การทำให้เกิดไม่พอใจกัน เป็นต้น

Ya'qob Muhammad Husin (2008: 16) กล่าวว่า การทำความรู้จักระหว่างกัน เป็นเงื่อนไขแรกของกิจกรรมหะละเกาะฮ์ ฉะนั้น พี่น้องสมาชิกจะต้องทำความรู้จักกันและเสริมสร้างสายใยรักต่อกันเพื่ออัลลอฮฺ ﷻ และ สมาชิกจะต้องสำนึกและทำความเข้าใจถึงความเป็นพี่น้องในอิสลามที่แท้จริง เสมือนเป็นพี่น้องในครอบครัวของท่านเอง สมาชิกจะต้องรักษาความเป็นพี่น้องในอิสลามให้มั่นคงอย่างให้มีการแตกร้าวระหว่างกัน สร้างความเป็นพี่น้องให้แน่นแฟ้น ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴾

ความว่า แท้จริงบรรดาผู้ศรัทธานั้นเป็นพี่น้องกัน ดังนั้นพวกเจ้าจงใกล้ชิด
 เกือบประนีประนอมกันระหว่างพี่น้องทั้งสองฝ่ายของพวกเจ้าและจงยำ
 เกรงอัลลอฮฺเถิด หวังว่าพวกเจ้าจะได้รับความเมตตา

(อัลหุญร็อต :10)

ชัยยิด กุฎุบ(2556 : 416) ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า ความเป็นพี่น้องในอิสลาม คือ
 เป็นความรู้สึกรัก ประองคองกัน รับผิดชอบร่วมกัน ช่วยเหลือกันและเป็นการรวมตัวเพื่อเป็นกลไก
 พื้นฐานในการสร้างสังคมของผู้ศรัทธา สามารถที่จะป้องกันความขัดแย้ง และสร้างคมด้วยใช้หลักการ
 อิสลามได้

แมลาเนา ชัยยิด อับดุลอะลา มาคูดิ (2546 : 2637) ได้อธิบาย อายะฮ์นี้ว่า อายะฮ์
 นี้ได้สร้างความเป็นพี่น้องสากลของมุสลิมขึ้นทั่วโลก และจากคำสอนอายะฮ์นี้เองที่มีความรู้สึกเป็นพี่
 น้องกันได้เกิดขึ้นในหมู่มุสลิม และไม่เกิดขึ้นในหมู่ศาสนิกอื่นๆ

Abdul Aziz Ismail (1999 :4)ได้กล่าวว่า ความเป็นพี่น้องเป็นความโปรด
 ปรานและเป็น แสงสว่างจากอัลลอฮฺ ﷻ ซึ่งอัลลอ ﷻ ทรงหลั่งลงสู่หัวใจปวงบ่าวของพระองค์ผู้มีความ
 บริสุทธิ์ใจ และยังเป็นพลังของอิมาน และ จิตวิญญาณ ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกในความรัก ความ
 ห่วงใย ความมีเกียรติและความไว้นับถือใจต่อกัน เกิดคุณค่าและความบริสุทธิ์ใจในความรัก จะส่งผล
 ถึงพฤติกรรมในเชิงสร้างสรรค์ เช่น การให้อภัยกันและกัน มีความเมตตา ความซื่อสัตย์ และแสดง
 พฤติกรรมที่ดีงามออกมา ฉะนั้น ความเป็นพี่น้องจะเป็นคุณลักษณะซึ่งรวมอยู่ในความศรัทธาและความ
 ยำเกรง

จากอายะฮ์อัลกรุอาน และนักวิชาการได้กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า
 การเริ่มของกิจกรรมทะเลาะเถาะฮ์ จะต้องเริ่มด้วยการทำความเข้าใจกันอย่างลึกซึ้ง มีการแลกเปลี่ยน
 ความรู้สึกต่อกัน จะต้องทำให้ความรู้อันนี้สู่ความเป็นพี่น้องในอิสลามให้ได้เพราะเป็นผลลัพธ์ ของ
 ความรู้อันนี้ และเป็นเงื่อนไขประการแรกของการดำเนินกิจกรรมทะเลาะเถาะฮ์ ฉะนั้น หากความรู้อันนี้
 ไม่สามารถก่อตัวสู่ความพี่น้องได้ผลของกิจกรรมทะเลาะเถาะฮ์ก็จะไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน

2.3.2 อัดตะฟาฮุม (การทำความเข้าใจ)

ความเข้าใจเป็นเป้าหมายสำคัญที่จะนำไปสู่การสมาชิกได้ให้ความช่วยเหลือกัน
 และกันได้ การเข้าใจเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสมาชิก ซึ่งนักวิชาการต่าง ๆ
 ได้กล่าว ดังนี้

หะซัน อัล บันนา (1985: 9) ได้กล่าวไว้ว่า หลักการนี้เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มหะละเกาะฮูี้มีความเข้าใจตรงกัน ขอมรับการตัดเดือนซึ่งกันและกันด้วยการเปิดใจให้กว้างโดยไม่มีความรู้สึกไม่พอใจต่อผู้ตัดเดือน เปิดอกให้กว้างเพื่อขอมรับในความคิดที่แตกต่างและขอมรับในความเข้มแข็งและความอ่อนแอของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งเป็นลักษณะปกติของกลุ่มสมาชิกที่มีความเข้มแข็งและความอ่อนแอ จำเป็นต้องเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน

Ya'qob Muhammad Husin (2008: 19) ได้กล่าวว่า สมาชิกต้องเข้าใจในการยึดมั่นในหนทางที่เป็นสัจธรรม คือ ปฏิบัติตามแนวทางในสิ่งที่อัลลอฮฺทรงใช้และยุติการปฏิบัติในสิ่งที่อัลลอฮฺทรงห้าม มีการใคร่ครวญตนเองอยู่เสมอ อย่างละเอียด มีการเชื่อฟังพี่เลี้ยงกลุ่มหะละเกาะฮูี้ และมีการตัดเดือนกันและกัน

Taufi yusuf al-wa'iy (2003 : 41-42) ได้กล่าวว่า ให้สมาชิกยึดมั่นในแนวทางของอัลลอฮฺอย่างสม่ำเสมอ โดยที่ปฏิบัติตามแนวทางในสิ่งที่อัลลอฮฺทรงใช้และยุติการปฏิบัติในสิ่งที่อัลลอฮฺทรงห้าม มีการใคร่ครวญตนเองอย่างจริงจังในการปฏิบัติตามกลุ่ม มีการตัดเดือนระหว่างกันซึ่งสมาชิกทุกคนต้องเปิดอกเพื่อน้อมรับการตัดเดือนของพี่น้อง และรู้สึกมีความสุขเมื่อได้รับการตัดเดือนจากพี่น้อง ในขณะที่ยิวหากพี่น้องเป็นผู้ตัดเดือน ก็จงรักษาวิธีการตัดเดือนให้ดี อย่าให้ถึงความโกรธแค้นจากพี่น้อง หากเขาไม่ตอบรับการตัดเดือนก็จงรักษาความละเอียดของเขาด้วย อย่าให้รู้สึกว่าเราดีกว่าเขา แต่ต้องเอาเรื่องที่เราตัดเดือนไปรายงานให้พี่เลี้ยงกลุ่มได้รับทราบ นี่เป็นการบ่งบอกถึงความรัก ความผูกพัน และคุณค่าระหว่างพี่น้องกัน

Muhammad Sajirun (2011: 74) ได้กล่าวว่า สิ่งที่สมาชิกในกลุ่มหะละเกาะฮูี้ต้องทำความเข้าใจ มี 3 ประการ ดังนี้

1. สมาชิกในกลุ่มต้องเข้าใจถึงสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวเขา
2. สมาชิกในกลุ่มต้องเข้าใจถึงระดับการขอมรับในการเผยแผ่อิสลามของครอบครัวเขา

3. สมาชิกในกลุ่มต้องเข้าใจถึงในสิ่งที่สมาชิกชื่นชอบและไม่ชื่นชอบ

จากนักวิชาการได้กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าสิ่งที่สมาชิกต้องเข้าใจคือ ระบบการอยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจกัน ไม่ว่าจะเป็น ระบบของกลุ่มหะละเกาะฮูี้ระบบการตัดเดือนระบบฐานข้อมูลของสมาชิก ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นกลไกที่จะนำไปสู่ระบบของการช่วยเหลือระหว่างกัน

2.3.3 อัดตะกาฟูล (การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน)

การช่วยเหลือกันและกันจะเป็นที่มาจากสองประการแรก คือ การรู้จักกันเข้าใจกัน หากการรู้จัก การเข้าใจยังไม่บรรลุผลหรืออันใดอันหนึ่ง ยังไม่บรรลุผล ความช่วยเหลือ

จะไม่เกิดขึ้นในกลุ่มหะละเกาะฮู สิ่งนี้จะเป็นตัวชี้วัดว่า กระบวนการหล่อหลอมของความรู้จักและความเข้าใจ ซึ่งอัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ ۖ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ ۗ ﴾

ความว่าและพวกเจ้าจงช่วยเหลือกันในความดีและการศรัทธา และอย่าช่วยเหลือในการทำบาปและการเป็นศัตรู

(อัลมาอิดะฮฺ : บางส่วนอายะที่ 2)

ชัยยิด กุฎบ (2556 : 167) กล่าวว่า อิสลามได้กำชับให้ผู้ศรัทธาให้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ในสิ่งที่เป็นความดีเท่านั้น และไม่อนุญาตช่วยเหลือในสิ่งทีนำไปสู่การกระทำที่เป็นบาปและในสิ่งที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงห้ามเพราะว่ากลัวว่าหัวใจของมนุษย์จะนำไปสู่บทลงโทษจากอัลลอฮฺ ﷻ ทั้งอิสลามให้หัวใจของเรานั้นยำเกรงต่ออัลลอฮฺ ﷻ เท่านั้น

หะซัน อัล บันนา (1985:10) ได้กล่าวเกี่ยวกับการช่วยเหลือ ว่า สมาชิกทุกคนจำเป็นต้องปฏิบัติในเรื่องการช่วยเหลือระหว่างกลุ่มสมาชิกด้วยกัน พวกเขาไม่อาจที่จะปล่อยสมาชิกคนใดคนหนึ่งตกภายใต้ความยากลำบากเพียงคนเดียว พวกเขาในกลุ่มจำเป็นต้องแบกรับร่วมกันในการช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มของพวกเขาเอง

Mohd NordinJamil Ahmad dan Abd Halim Tamuri (2011 : 516) ได้กล่าวสรุปว่า สมาชิกทุกคนจำเป็นต้องปฏิบัติในเรื่องการช่วยเหลือระหว่างกลุ่มสมาชิกด้วยกัน พวกเขาไม่อาจที่จะปล่อยสมาชิกคนใดคนหนึ่งตกอยู่ภายใต้ความยากลำบากเพียงคนเดียว พวกเขาในกลุ่มจำเป็นต้องแบกรับภาระร่วมกันในการช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มของพวกเขาเอง การช่วยเหลือกันจะอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในการอยู่ร่วมกันในระบบหะละเกาะฮูสมาชิกทุกคนจะต้องสามัคคีและช่วยเหลือกัน

Nor Saadah Binti Din (2010 : 8) ได้กล่าวว่า ความช่วยเหลือเป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคนในกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮู ที่จะต้องร่วมแบกรับการให้ความช่วยเหลือระหว่างพี่น้องในกลุ่มหะละเกาะฮู เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและมั่นใจในการได้รับหลักประกันช่วยเหลือกัน

Ya'qob Muhammad Husin (2008: 20) ได้กล่าวว่า ความสมดุลในการใช้ชีวิตร่วมกันนั้น จำเป็นจะต้องมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะชีวิตของสมาชิกในกลุ่มหะละเกาะฮูต่างก็มีปัญหาอุปสรรคต่างๆ เช่น ปัญหาด้านทรัพย์สิน ปัญหาด้านการใช้ชีวิต เป็นต้น ฉะนั้นในกลุ่มจะต้องไม่ละเลยต่อปัญหาของสมาชิกต่างๆร่วมกันแก้ไขอย่างจริงจัง และให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการอยู่ด้วยกัน

จากอาเยฮ์อัลกุรอานและนักวิชาการที่ได้กล่าวข้างต้น ผู้วิจัย สามารถสรุปได้ว่า การช่วยเหลือนั้นเป็นผลลัพธ์จากการที่สมาชิกได้รู้จักและเข้าใจกัน ถ้าหากว่าเงื่อนไขแรกไม่สามารถบรรลุผลได้ เงื่อนไขประการที่สามไม่สามารถที่จะบรรลุผลได้ ฉะนั้น ความช่วยเหลือเป็นความจำเป็นสำหรับสมาชิกกลุ่มหะละเกาะฮ์ที่คอยหล่อเลี้ยงสายใยระหว่างสมาชิกในกลุ่มหะละเกาะฮ์

2.4. ประวัติความเป็นมาและประโยชน์ของหะละเกาะฮ์

2.4.1 ประวัติหะละเกาะฮ์

ประวัติการทำหะละเกาะฮ์นั้นริเริ่มตั้งแต่สมัยแรกเริ่มของอิสลาม ดังที่เราเคยได้รู้ว่ามีภรรยาของท่านนบีมุฮัมมัด ซึ่งเป็นศูนย์กลางศาสนาของของชนชาติอาหรับ ที่นั่นมีการปฏิบัติศาสนกิจรอบๆบะซ และมีการบูชาเจว็ดต่างๆ เมื่อท่านนะบี มุฮัมมัด ﷺ เริ่มต้นเผยแผ่อิสลาม ทำให้ชนชาติอาหรับเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงสู่การศรัทธาอันบริสุทธิ์ ได้ทอดทิ้งการบูชาเจว็ดผู้เคารพภักดีต่ออัลลอฮ์เพียงองค์เดียว ในสมัยเริ่มแรกของอิสลามนั้น ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ได้เผยแผ่อิสลามแบบลับๆ เป็นเวลาสามปี ท่านได้เชิญชวนเฉพาะผู้ใกล้ชิดและผู้ที่มีความสัมพันธ์อันดีกับท่าน โดยหวังว่าพวกเขาจะตอบรับการเชิญชวน ซึ่งพวกเขารู้ดีถึงความซื่อสัตย์ และมารยาทอันดีงามของท่าน นับเป็นรวมทั้งการแก้ปัญหาที่ชาญฉลาด เพราะถึงแม้ว่าบางคนจะไม่ตอบรับการเชิญชวนเข้ารับอิสลาม แต่ก็ไม่ได้เปิดเผยการเผยแผ่ศาสนาอย่างลับๆของท่านนะบี ﷺ ในการเผยแผ่แบบลับๆนี้ ได้มีผู้ใกล้ชิดทั้งชายและหญิงเข้ารับนับถืออิสลาม จำนวนหนึ่ง สำหรับผู้หญิงคนแรกที่เข้ารับอิสลาม คือท่านหญิงคอดีญะฮ์ ภรรยาของท่าน และผู้ชายคนแรก คือ อับูบักร์ สหายคนสนิท ส่วนเด็กคนแรก คือ อาลี บุตรของอับดุลิฮ์ ที่ท่านนะบี ﷺ ได้รับมาเลี้ยงดูอยู่ด้วยกัน สำหรับผู้ที่เข้ารับอิสลามที่เป็นทาสนั้น คือซัยด์ อิบน์ุ ฮาริษะฮ์ ของอัลลอฮ์ ตะอาลาทรงตอบแทนความดีงามแก่พวกเขา ต่อมาบรรดาผู้ที่ได้เข้ารับอิสลามได้พยายามเรียกร้องเชิญชวนผู้อื่นให้เข้ารับอิสลาม และได้มีผู้เข้ารับอิสลามจำนวนหนึ่งจากการเชิญชวนของอับูบักร์ จนกระทั่งมีผู้เข้ารับอิสลามในช่วงนั้นมีถึงสามสิบคน ทั้งหมดได้เข้ารับอิสลามแบบลับๆ มีบางคนเข้ารับอิสลามโดยที่อีกบางคนที่เข้ารับอิสลามด้วยกันก็ไม่รู้ (มุศฎะฟา อัศลิบาอีย์, 2554: 38-39)

ในเวลาต่อมาท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ได้คัดเลือกบ้านหลังหนึ่ง ก็คือ บ้านของอัครอม บิน อาบีอัครอม เป็นสถานที่ใช้ในการเรียนการสอนศาสนาอิสลามในรูปแบบหะละเกาะฮ์เป็นครั้งแรก พร้อมกับให้คำแนะนำหลักคำสอนและการตักเตือน ในหลักคุณธรรมจริยธรรมและการเผยแผ่ ซึ่งระยะแรกจะเน้นการขัดเกลาตนเองเป็นหลัก เพื่อกลุ่มผู้ศรัทธาที่พร้อมจะรักษา

คำปฏิญาณตน² ได้ ด้วยวิธีนี้ทำให้ การเผยแผ่อิสลามของท่านนะบีมุหัมมัด ﷺ ประสบความสำเร็จ มีการเข้ารับอิสลามเพิ่มอีกเป็นสี่สิบคน ส่วนใหญ่ที่เข้ารับอิสลามนั้นจะเป็นกลุ่มคนที่ยากจนและทาส ซึ่งเป็นคนที่ไม่มียี่สิบปีในสังคมกูเรซ การเผยแผ่ลักษณะนี้ท่านนะบีมุหัมมัด ﷺ เพื่อระมัดระวังความปลอดภัยของบรรดาผู้เข้ารับอิสลามในช่วงเวลานั้น (Sheffield Malaysian Students Association, ม.ป.ป. : 4)

สำหรับสมัยการเผยแผ่ที่มาดีนะห์ ครั้งแรกที่ได้จัดหะละเกาะฮู โดยใช้มัศยิดอันนะบะวีย์เป็นศูนย์กลาง ซึ่งจะเป็นการแบ่งภาระหน้าที่ การเรียนการสอน การพัฒนาศอฮาบะฮ์ ก็ผ่านกระบวนการหะละเกาะฮูทั้งสิ้น และบางครั้งท่านนะบีมุหัมมัด ﷺ จะทำหะละเกาะฮูที่บ้านท่านตามความเหมาะสมของเวลาและสถานการณ์ การทำหะละเกาะฮูของท่านนะบีมุหัมมัด ﷺ จะใช้หลักสูตรอัลกุรอานเป็นหลักสูตรการเรียนการสอน และความรู้ที่เกี่ยวกับหลักการอิสลาม ความประเสริฐของอิสลาม การให้แนวคิดเชิงการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรม และประโยชน์ต่างๆในการใช้ชีวิตตามครรลองของอิสลาม ซึ่งจะเป็นการเรียนการสอนในยุคแรกของมาดีนะห์และยังเป็นคลังของการเรียนรู้ในเรื่องหลักการต่างๆ แต่ความรู้ทั้งหมดนั้นท่านนะบีมุหัมมัด ﷺ จะมาจากอัลกุรอานเพียงแหล่งเดียวเท่านั้น(Ummu Hasnaa Fajriah Nur , 2015 : ออนไลน์)

สำหรับสมัยยุคตาบีนนั้น บรรดาตาบีนทั้งหลายก็จะได้รับความรู้จากหะละเกาะฮูที่มาดีนะห์ เพราะที่นั่นมีบรรดานักปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆมาชุมนุมกันที่มัศยิดแห่งนี้ นักปราชญ์เหล่านั้นเสมือนรัศมีแห่งดวงดาวที่ชุมนุมบนฟากฟ้า มีผู้นำหะละเกาะฮูในยุคนี้คือ อูเราะฮ บิน ซุเบร สะอิด บิน มุซัยยิด และอับดุลเลาะ บิน อุตะบะฮ เป็นต้น (Cucu Nurjamilah, 2010 : 53)

Satria Hadi Lubis (2013 :17-18) ได้กล่าวเพิ่มเติมถึงประวัติความเป็นมาของหะละเกาะฮู อีกว่า ต่อมาปรากฏการณ์หะละเกาะฮูเกิดขึ้นอีกครั้งหลังจากอาณาจักรอิสลามได้ล่มสลายในสมัยอาณาจักรอูมาเนียฮ์หรือออตโตมาน ในปี ค.ศ 1924 โดยมีกลุ่มอิกวานุลมุสลิมีน นำโดยหะซัน อัลบันนา ได้สานต่อระบบนี้ซึ่งกลุ่มอิกวานุลมุสลิมีนถือว่าแนวทางนี้เป็นแนวทางที่ท่านนะบีมุหัมมัด ﷺ ได้สร้างคนในสมัยแรก ๆ ที่เริ่มการทำงานเผยแผ่ศาสนาอิสลาม ซึ่งกระบวนการหะละเกาะฮูได้เกิดขึ้นในปีค.ศ. 1928 ที่ประเทศอียิปต์ การสร้างกลุ่มหะละเกาะฮูในช่วงเวลานั้น มีความเกี่ยวข้องกับสภาพสังคมมุสลิมเนื่องจากมุสลิมส่วนใหญ่ในช่วงสมัยนั้นได้ละเลยและห่างไกลจากวิถีแห่งอิสลาม ท่านได้พยายามและยื่นหยัดในการทำงานระบบนี้เพื่อให้มุสลิมในยุคนี้ได้กลับสู่ศาสนาอิสลามเช่นเดิม จากข้อสังเกตอย่างลึกๆแล้ว ท่านได้ข้อสรุปว่า สาเหตุที่ทำให้มุสลิมได้ห่างไกลจากอิสลามนั้นก็เพราะว่าสังคมมุสลิมไม่ได้ใช้วิธีการแบบนี้และไม่ได้ขัดเกลา(ตริบียะฮ)ด้วยวิธีการอิสลามอย่างครอบคลุม ท่าน

² คำปฏิญาณตน หมายถึง ถิ่นขอปฏิญาณว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใด(ที่ต้องเคารพสักการะ)นอกจากอัลลอฮ์ และฉันขอปฏิญาณว่า มุฮัมมัด เป็น ศาสนทูตของอัลลอฮ์

ก็เลยแนะนำระบบซัดเกลา(ศรับียะฮ) ทางเลือกที่จะต้องปฏิบัติ โดยกลุ่มสมาชิกอิกวานุลมุสลิมิน ซึ่งระบบนี้ได้ถูกเรียกว่า ระบบอุสเราะฮ หรือ หะละเกะฮุ นั้นเอง สมาชิกอิกวานุลมุสลิมิน ได้ถูกแบ่งกลุ่มเล็กๆ อยู่บนพื้นฐานระดับชั้นต่างๆตามความเข้าใจเกี่ยวกับอิสลามภายใต้การนำของผู้นำกลุ่มที่เรียกว่า นากิบ (มูร็อบบีย) ของแต่ละกลุ่มนั้น สมาชิกอิกวานุลมุสลิมิน ช่วงเวลานั้น ได้ตื่นตัวในการเรียนรู้เกี่ยวกับอิสลาม และได้แนะนำประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์อิสลาม ทำให้กลุ่มอิกวานุลมุสลิมิน ช่วงเวลานั้น ได้รู้จักคำว่า เพื่อนและศัตรู ของกลุ่มอิกวานุลมุสลิมิน และมีความเข้มแข็งในการส่งเสริมการเรียนรู้อิสลามแก่สมาชิก และในสังคมทั่วไป หลังจากท่านหะซันอัลบานา ได้เสียชีวิตลง ระบบหะละเกะฮุได้สานต่อโดยกลุ่มสมาชิกอิกวานุลมุสลิมิน สุดท้ายระบบนี้ได้เผยแพร่ขยาย และเปลี่ยนแปลงเป็นหลากหลายรูปแบบ ตามสภาพองค์กรที่เคลื่อนไหวเกี่ยวกับอิสลามอื่นๆ (Ummu Hasnaa Fajriah Nur, 2015 : ออนไลน์)

การเกิดขึ้นระบบหะละเกะฮุในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น เป็นการศึกษาเรียนรู้อิสลามในรูปแบบดั้งเดิมหรือท้องถิ่น การเริ่มต้นระบบหะละเกะฮุ จะเกิดพร้อมๆกับการเข้ามาอิสลามในตะวันออกเฉียงใต้ ระยะเวลาเริ่มนั้นจะเป็นการเรียนรู้อิสลามตามมัสยิด หรือสถานที่ละหมาด ต่อมาระบบนี้ได้รับการพัฒนาการศึกษาจนทำให้เกิดสถานบันการศึกษาอิสลามขึ้นในรูปแบบปอเนาะต่างๆ ขณะเดียวกันระบบนี้ได้รับการพัฒนาตามยุคสมัยทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ในวงการศึกษาอิสลามที่เราได้เห็นในยุคปัจจุบัน ถึงแม้การศึกษาอิสลามได้เจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี และมีนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในการพัฒนาการศึกษาอิสลามในปัจจุบัน แต่ก็มิประเด็นหลักที่เป็นลักษณะเฉพาะและไม่เคยทอดทิ้งในการศึกษาอิสลามนี้ คือ ระบบหะละเกะฮุ ที่จะต้องคงอยู่ในระบบการศึกษาอิสลาม ซึ่งระบบการศึกษานี้เป็นระบบที่คลาสสิกที่มีอยู่ในระบบการศึกษาปัจจุบัน (Ahmad Luqman Fahmi dan Nik Suhaida ,2015: 3)

ปัจจุบันปรากฏการณ์หะละเกะฮุ จะกลายเป็นปรากฏการณ์ทั่วไปเพื่อเป็นการพบปะระหว่างกลุ่มมุสลิม มีเกือบทุกพื้นที่ในสังคมมุสลิม ถึงแม้จะมีลักษณะชื่อ และรูปแบบที่มีความแตกต่างบ้างและการเผยแพร่ขยายหะละเกะฮุอย่างรวดเร็วก็ไม่ได้ส่งผลเสียแต่อย่างใด นอกจากผลที่ได้รับจากการศรับียะฮ สมาชิกนั้นจะเป็นมุอิมินที่มีความขำเกรงต่ออัลลอฮุ ﷻ และขณะนี้ หะละเกะฮุยังเป็นหนึ่งทางเลือกของกระบวนการศรับียะฮสู่ความเข้าใจอิสลามที่มีจำนวนมากและเป็นประชาธิปไตย นอกจากนั้นกระบวนการหะละเกะฮุจะไม่เน้นถึงประวัติการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมประเพณีของสมาชิกเลย แต่เน้นถึงความสนใจของคนๆหนึ่งที่สามารถปฏิบัติตามหะละเกะฮุได้ และดูประวัติความเข้าใจอิสลามว่าเข้าใจหรือไม่ ยิ่งในสมัยปัจจุบันหะละเกะฮุจะเป็นแหล่งแห่งการซัดเกลาจิตใจตามวิถีอิสลาม (ศรับียะฮอิสลามียะฮ)ที่เหมาะสมกับมุสลิมเพื่อให้มุสลิมนั้นได้เข้าใจอิสลามอย่างเป็นระบบได้ ความสำเร็จของหะละเกะฮุในการศรับียะฮสมาชิกนั้นก็จะเป็นการทำงานเชิงองค์กรอิสลามและมีกระบวนการหะละเกะฮุในการศรับียะฮสมาชิกขององค์กรหรือสมัคร

สมาชิกเพื่อพัฒนาสมาชิกในรูปแบบหะละเกาะฮู เพราะหะละเกาะฮูจะเป็นกลไกขององค์กรต่างๆในการสร้างสมาชิกที่มีความเข้มแข็งในการฟื้นฟูอิสลาม จนกระทั่งถึงการขยายด้านคุณภาพและประสิทธิภาพของหะละเกาะฮูในองค์กร ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลสำคัญต่อระดับความแข็งแกร่งและผลผลิตขององค์กร ด้วยเหตุนี้ จะเห็นได้ว่า หะละเกาะฮูก็จะเป็นกลไกในการสร้างสมาชิกที่มีคุณภาพเพื่อเข้าสู่การทำงานองค์กรอิสลามอย่างยั่งยืนต่อไป (Ummu Hasnaa Fajriah Nur ,2015 : ออนไลน์)

2.4.2 ประโยชน์ของหะละเกาะฮู

ในการพัฒนาบุคลิกภาพทางด้านจริยธรรมทางสังคมที่ใช้กระบวนการ หะละเกาะฮูจะเกิดประโยชน์แก่สมาชิกที่เข้าร่วม ดังนี้ (Amad Habib Syafei, 2012: 17 - 18)

1. สร้างความเชื่อมั่นอย่างเข้มแข็งต่อหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติในอิสลาม
2. ได้รับการพัฒนาด้านบุคลิกภาพที่ดียิ่งที่เป็นประจักษ์ออกสู่สาธารณชน ด้วยการแสดงออกพฤติกรรมที่ดียิ่งแก่คนรอบข้าง ตั้งแต่สมาชิกได้แสดงพฤติกรรมที่ดียิ่ง ต่อครอบครัว สังคมโดยรวม
3. สร้างจิตวิญญาณแห่งความเป็นพี่น้องในอิสลามในชีวิตในสังคม
4. สร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติตามวิถีอิสลาม เพื่อเป็นการเผยแพร่สู่อิสลาม โดยผ่านการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างสู่สังคม
5. รักษาปัจเจกชนมุสลิมและการปฏิบัติทุกอย่างอย่างสม่ำเสมอ ที่จะทำให้ปัจเจกมุสลิมและการปฏิบัติสู่ความอ่อนแอและเสื่อมเสียลง
6. ปรับปรุงและแก้ไขในสิ่งที่เป็นความผิดพลาดโดยผ่านกระบวนการตักเตือน แนะนำ และ วิเคราะห์จากคลังความรู้ของสมาชิกทุกคน

Taufik Yusuf Al- Wa'iy (2003:42-43) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของหะละเกาะฮู ดังนี้

1. สร้างปัจเจกมุสลิมอย่างดั่งแต่เป็นหนึ่งเดียวทางด้านหลักศรัทธา แนวคิด ความรู้ บุคลิกภาพ การทำงานและการดำเนินการต่างๆ
2. ฝึกมอบหมายงานและนำเสนอเนื้อหาตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมายอย่างอิสระ ในแนวคิดอีกทั้งรับฟังความคิดเห็นและมุมมองจากสมาชิกในกลุ่มหะละเกาะฮูเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยน ข้อมูลและมุมมองต่างๆ
3. เป็นการร่วมกันพัฒนาตนเองในกลุ่มสมาชิกหะละเกาะฮูโดยมีการแนะนำ และตักเตือนระหว่างกัน

4. เป็นการสร้างบทบาทแก่สมาชิกหะละเกาะสุด้านทักษะและสมรรถภาพการดำเนินชีวิต อาทิ ฝึกทักษะการปัญหาต่างๆ และฝึกทักษะปฏิบัติตามวิถีอิสลาม

5. เป็นกระบวนการพัฒนาตนเอง เพื่อจะแบกภาระความรับผิดชอบต่อสังคม จากนักวิชาการได้นำเสนอถึงประโยชน์ของหะละเกาะสุ สามารถสรุปได้ว่า เป็นการพัฒนาด้านปัจเจกบุคคลที่ครบวงจร ไม่ว่าจะเป็นหลักปฏิบัติ(อิบาตะฮฺ) บุคลิกภาพ คุณธรรมจริยธรรมที่แสดงออกถึงพฤติกรรมอย่างประจักษ์สู่สาธารณชน ทักษะการดำเนินชีวิต ความเป็นที่นอิ่งในกลุ่มสมาชิก การแก้ปัญหาและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับนักศึกษาที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัย เป็นการสร้างเกราะป้องกันและประคับประคองระหว่างกันเพื่อให้ปลอดภัยจากสิ่งที่เป็นภัยต่อตนเองและสังคม

2.5 มารยาทในการดำเนินการหะละเกาะฮฺ

การดูแลกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮฺที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้วางไว้ทุกประการนั้น สมาชิกทุกคนจำเป็นจะต้องปฏิบัติตาม กฎระเบียบที่ได้ร่วมกันตกลงและควรปฏิบัติตาม มารยาทของการจัดทำหะละเกาะฮฺ (Abdullah Qadiri, 1993 : 6 , Norsaadah binti Din และ Mohamad Nasirudin ,ม.ป.ป. : 9 , Muhammad Nordin, 2011 : 516 -517) ดังนี้

1. ตั้งเจตนารมณ์ด้วยความบริสุทธิ์ใจเพื่ออัลลอฮฺตะอาลา
2. สมาชิกทุกคนต้องมาร่วมหะละเกาะฮฺตามเวลาที่ได้ตกลงไว้
3. สมาชิกทุกคนต้องมีการอ่านและทำความเข้าใจล่วงหน้าก่อนที่จะมาทำหะละเกาะฮฺทุกครั้ง
4. สมาชิกทุกคนให้เตรียมอัลกุรอานและสมุดบันทึกทุกครั้งในการเข้าร่วมหะละเกาะฮฺ
5. สมาชิกทุกคนต้องให้ความสนใจและมีเวลาในการทำหะละเกาะฮฺ
6. การดำเนินการหะละเกาะฮฺจะต้องไปตามภาระหน้าที่ที่ได้มอบหมายไว้ด้วยดี
7. สมาชิกทุกคนต้องมีความตั้งใจตลอดระยะเวลาในการทำหะละเกาะฮฺจนกว่าจะสิ้นสุดกิจกรรม
8. สมาชิกทุกคนจะต้องกระตือรือร้นในการนำเสนอมุมมองต่างๆ ในกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮฺ
9. มีการระดมองค์ความรู้และสร้างความเข้าใจตรงกัน
10. ร่วมกันฟังและให้เกียรติต่อสมาชิกที่กำลังนำเสนอด้วยการเปิดใจให้กว้าง
11. สมาชิกต้องเสนอมุมมองที่ชาญฉลาดและนอบน้อม
12. มีการสอบถามความทุกข์สุขของเพื่อนสมาชิกในกลุ่มศึกษาทุกคน

13. มีการบันทึกทุกอย่างในการพูดคุยและองค์ความรู้ที่ได้จากการนำเสนอใน
หะละเกาะฮุ

14. มีการขออนุญาตจากพี่เลี้ยงกลุ่ม (มูร็อบบีย) ทุกครั้งหากมีการมาช้าหรือไม่
สามารถมาร่วมหะละเกาะฮุได้

15. ให้เปิดการดำเนินการหะละเกาะฮุด้วยการอ่านอัลกุรอานและปิดด้วยดุอาอ์
กัฟพะเราะฮ์ทุกครั้ง

Abdul Aziz Abdul Rauf (2003:15) ได้กล่าวถึงมารยาทของสมาชิกที่มีต่อหะละเกาะฮุ
แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. มารยาทที่มีต่อตนเอง

- 1.1 มีความพร้อมทางจิตใจ สติปัญญาและร่างกาย
- 1.2 ตั้งใจที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองและตั้งเจตนารมณ์ด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- 1.3 มีการแต่งกายให้เรียบร้อย
- 1.4 มีความมุ่งมั่นในการแสวงหาความรู้
- 1.5 มีการดำรงไว้ซึ่งจรรยาบรรณคืออย่างสม่ำเสมอ

2. มารยาทที่มีต่อ พี่เลี้ยง (มูร็อบบีย)

- 2.1 นับถือและเชื่อฟังต่อพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ครบใดที่พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ไม่กระทำ
สิ่งต้องห้ามในอิสลาม
- 2.2 มีการปรึกษาหารือและสื่อกับพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)อยู่เสมอ
- 2.3 ให้เกียรติ ให้ความสำคัญ และไม่ลืมนุญคุณของมูร็อบบีย
- 2.4 มีความอดทนต่อการบกรบร้อมของมูร็อบบีย
- 2.5 มีการขออนุญาตจากพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย) หากธุระหรือมาสาย
- 2.6 มีการสื่อสารด้วยวาจาที่ดีเสมอกับมูร็อบบีย

3. มารยาทที่มีต่อเพื่อนร่วมกลุ่ม

- 3.1 มีการดักเตือนกันระหว่างสมาชิกกันเอง
- 3.2 สร้างแรงจูงใจระหว่างสมาชิกด้วยกันเพื่อให้การเข้าร่วมกิจกรรมของ
กระบวนจัดเกล้าอย่างตั้งใจ
- 3.3 ไม่ตัดคำพูดของเพื่อนสมาชิกระหว่างการนำเสนอนอกจากจะได้รับการ
อนุญาต
- 3.4 สมาชิกทุกคนต้องมาด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส
- 3.5 สมาชิกทุกคนต้องให้สลามและทักทายเพื่อนสมาชิกในกลุ่มเบื้องต้น
- 3.6 ไม่รู้สึกละอายต่อกระบวนกรหะละเกาะฮุ

Ya'qob Muhammad Husin (2008: 49 - 64) ได้กล่าวถึงมารยาทในเข้าร่วมหะละเกาะฮ์ว่า การรักษาความต่อเนื่องในการขับเคลื่อนระบบหะละเกาะฮ์และจะดำเนินการให้ถึงเป้าหมายของกระบวนการหะละเกาะฮ์ สมาชิกต้องปฏิบัติ ดังนี้

1. สมาชิกจะต้องมาทำหะละเกาะฮ์ด้วยการตั้งเจตนาธรรมบริสุทธิ์ใจและหวังความโปรดปรานจากอัลลอฮ์
2. สมาชิกต้องมาถึงสถานที่หะละเกาะฮ์ตามเวลาที่ได้ตกลงไว้ เพราะการมาช้าเพียงคนเดียวนั้นจะทำให้ทุกคนในกลุ่มจะต้องดำเนินการช้าไปด้วย
3. สมาชิกจะต้องมีน้ำใจหาคัดทุกครั้งในการมาทำหะละเกาะฮ์และแต่งกายให้สุภาพเรียบร้อย สะอาดอย่างสมบูรณ์
4. สมาชิกจะต้องพาเอกสารหรือหนังสือที่จำเป็นเท่านั้น โดยเฉพาะอัลกุรอานและเอกสารการบันทึก จะต้องนำมาทุกครั้งส่วนเอกสารอื่นๆหากไม่จำเป็นมากก็ไม่ต้องเอามา
5. สมาชิกทุกคนจะต้องเตรียมพร้อมล่วงหน้าในสิ่งที่ได้รับจากการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบต่างๆ
6. สมาชิกทุกคนที่มาร่วมหะละเกาะฮ์จะต้องมีใจในการสร้างความเป็นพี่น้องระหว่างสมาชิกและมีความรักต่อกันเพื่ออัลลอฮ์และเวลา
7. สมาชิกทุกคนจะต้องมีความหวังว่าจะเพิ่มพูนความรู้และใกล้ชิดกับอัลลอฮ์
8. หากสมาชิกไม่สามารถมาร่วมหะละเกาะฮ์ได้จะต้องมีการแจ้งล่วงหน้าให้แก่คนนำกลุ่มได้รับทราบหรือหัวหน้ากลุ่มก็ได้
9. ทุกครั้งที่มาเข้าร่วมหะละเกาะฮ์สมาชิกจะต้องให้สลามและขออนุญาตที่จะเข้ามาในห้องดังกล่าว
10. เมื่อสมาชิกมาถึงสถานที่ทำหะละเกาะฮ์จะต้องนั่งให้เรียบร้อย พยายามสรรเสริญอัลลอฮ์และเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ตามกระบวนการหะละเกาะฮ์
11. เมื่อสมาชิกทุกคนมีความพร้อมที่จะดำเนินหะละเกาะฮ์จะต้องเริ่มด้วยการอ่านซูเราะห์ อัลฟาติฮะห์ เพราะในซูเราะห์นี้จะเริ่มการสรรเสริญอัลลอฮ์ มีดุอาอ์ให้มีความปลอดภัยและชี้แนะให้แนวทางที่เที่ยงตรง
12. สมาชิกจะต้องรับฟังการนำเสนอ การสั่งสอน ข้อชี้แนะและคำโอวาทจากมูร็อบบีย์ทั้งหมด พร้อมน้อมรับ ใคร่ครวญเพื่อปฏิบัติตลอดจนบันทึกสิ่งดังกล่าวด้วย และทุกคนจะต้องรักษาอمانةที่ได้รับฟังข้างต้นก่อนที่จะไปเผยแพร่ผู้อื่น
13. สมาชิกต้องไม่รบกวนการดำเนินการหะละเกาะฮ์ถึงแม้จะพูดกับมูร็อบบีย์ก็ตาม นอกจากเป็นการเติมเต็มเนื้อหา หรือการชี้แนะของรายวิชานั้น

14. สมาชิกจะต้องสร้างความกระจำงให้กับตนเองโดยจะต้องหันหน้าเข้าหากัน และถามคำถามที่ตนเองยังไม่เข้าใจเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาอย่างลึกซึ้งและชัดเจนและฟัง บทสรุปเนื้อหาจากมูร็อบบี³

15. การนำเสนอในกลุ่มหะละเกาะสุสมาชิกจะต้องเสนอด้วยน้ำเสียงที่ พอประมาณ ไม่ใช่เสียงสูงจนเกินไป ไม่ว่าจะเป็นการนำเสนอเนื้อหา หรือวิเคราะห์ การเสนอแนะก็ตาม

16. สมาชิกทุกคนต้องรับฟังข้อมูลการดำเนินการของกลุ่มอย่างตั้งใจว่าการดำเนิน ครั้งต่อไปจะจัดกันที่ไหน เมื่อไร เพื่อเป็นการกระชับเวลาการประสานงานระหว่างกัน

17. สมาชิกต้องไม่เล่นหรือหัวเราะมากเกินไปจะทำให้คนที่ทำงานเพื่ออิสลาม จะต้องทำงานอย่างจริงจังไม่ใช่ด้วยอารมณ์ที่เต็มไปด้วยหัวเราะมากเกินไป

18. สมาชิกจะต้องขออนุญาตเมื่อมีธุระออกไปข้างนอกเพื่อรักษาระเบียบวินัยของ การจัดการหะละเกาะสุ

19. สมาชิกจะต้องรักษาเวทีหะละเกาะสุเป็นเวทีการตอบคำถามและเวทีการ เปรียบเทียบข้อมูลการนำเสนอเพื่อเป็นการคัดกรองข้อมูลและสรุปข้อมูลนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

20. สมาชิกจะต้องปิดการประชุมด้วยการอ่านซูเราะห์ อัลอัศรและดูอาอ์ กัฟฟาระฮ์

21. สมาชิกต้องสalamระหว่างกัน ขออภัยกันก่อนที่จะแยกย้ายกันกลับบ้าน

22. เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการหะละเกาะสุแล้วสมาชิกทุกคนจะต้องรีบแยกย้าย กันกลับบ้านนอกจากมีเรื่องสำคัญที่จะต้องทำต่อไป

23. สมาชิกต้องจดจำในสิ่งที่ได้รับจากหะละเกาะสุเพื่อให้ง่ายได้ดำเนินการต่อไป

2.6 องค์ประกอบกิจกรรมหะละเกาะสุ

หะละเกาะสุจะมีองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบด้วยกัน ดังนี้

2.6.1 มูร็อบบี³

มูร็อบบี³ หมายถึง เป็นบุคคลที่ดำเนินกระบวนการ ตรีปิยะ³ที่มุ่งเน้นในการสร้าง มุสลิมเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม ด้วยการดูแลการพัฒนาชี้แนะแนวทางและเสริมสร้างศักยภาพ ของสมาชิกกลุ่มศึกษา (Abdul Aziz Abdul Rauf,2003:20)

³ ตรีปิยะ หมายถึง การขัดเกลาอบรม สั่งสอนและพัฒนา

Satria Hadi Lubis (2013: 2-3) มูร็อบบีย์ หมายถึง นักเผยแผ่อิสลามสู่สมาชิกกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุ ซึ่งมูร็อบบีย์เปรียบเสมือน ผู้นำที่ให้คำแนะนำ เสมือนครูที่คอยให้ความรู้ เสมือนพ่อที่คอยดูแลและเสมือนเพื่อนที่สามารถพูดคุยและให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกหะละเกาะฮุ ด้วยบทบาทดังกล่าวทำให้มูร็อบบีย์จำเป็นต้องมีทักษะที่นอกเหนือจากการเป็นผู้นำ เป็นผู้สอนให้ความรู้ เป็นคนที่ดูแลกลุ่มสมาชิกหะละเกาะฮุและมีความสัมพันธ์กันกับสมาชิก อีกด้วย เพราะว่าโดยปกติทักษะดังกล่าวนี้จะทำให้การแผ่ขยายในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่มีความเหมาะสมสำหรับมูร็อบบีย์

บทบาทมูร็อบบีย์ จะมีความแตกต่างกับบทบาทของครูที่เผยแผ่ศาสนา หรือนักบรรยาย ในลักษณะการเผยแผ่รูปแบบทั่วไป เพราะบทบาทของนักเผยแผ่ทั่วไปจะเน้นการให้ความรู้ตามหลักสูตรอิสลามด้วยวิธีการให้ผู้ฟังนั้นมีความสนใจและถูกใจ แต่มูร็อบบีย์จะต้องมีบทบาทที่เหนือกว่านักเผยแผ่ดังกล่าว มูร็อบบีย์จำเป็นต้องแสดงถึงความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นกับสมาชิกหะละเกาะฮุ จะต้องรู้จักถึงพฤติกรรมทั้งที่แสดงภายนอกและภายในของสมาชิกหะละเกาะฮุ โดยใช้ความสัมพันธ์แน่นแฟ้นและลึกซึ้ง พร้อมต้องรับผิดชอบด้วยการยื่นมือให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับปัญหาของสมาชิกหะละเกาะฮุ ทันทีเพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นทางจิตใจหรือไว้วางใจต่อสมาชิกหะละเกาะฮุ บทบาทนี้มักไม่ค่อยมีในกลุ่มนักเผยแผ่หรือนักบรรยายทั่วไป ด้วยเหตุนี้แหละ การสร้างมูร็อบบีย์ที่ประสบความสำเร็จนั้นจะมีความยากและซับซ้อนกว่าการสร้างนักเผยแผ่หรือนักบรรยายทั่วไปที่ประสบความสำเร็จทั่วไป

มูร็อบบีย์จะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากในการพัฒนาที่ยั่งยืนและการดำรงอยู่ของประชาชาติและการเผยแผ่อิสลาม เป็นสิ่งที่ชัดเจนว่าเราจำเป็นต้องสร้างมูร็อบบีย์ที่ประสบผลสำเร็จอย่างจริงจัง ถึงแม้การสร้างมูร็อบบีย์นั้นไม่ใช่สิ่งที่ยากก็ตาม ซึ่งทางกลุ่มจะมีข้อจำกัดหลายอย่าง ข้อจำกัดดังกล่าวนี้สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม (Muhammad Sajirun, 2011 : 111-115) ดังนี้

1. ข้อจำกัดด้านความต้องการและความตั้งใจ หมายถึง ข้อจำกัดที่ยังไม่มีจิตสำนึกและการแนะนำในระดับที่สูงกว่าเพื่อให้เป็นมูร็อบบีย์ อาจจะเป็นเพราะว่าเขาอาจยังไม่รู้ถึงความสำคัญของมูร็อบบีย์ ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเองว่าสามารถเป็นมูร็อบบีย์ได้ อาจเป็นเพราะเขาไม่มีชื่อเสียง ในบทบาทมูร็อบบีย์ในสังคมได้

2. ข้อจำกัดด้านความสามารถ หมายถึง เป็นข้อจำกัดที่บอกว่า เขายังไม่มีความรู้และประสบการณ์ ในการเป็นมูร็อบบีย์ เน้นอนการเป็นมูร็อบบีย์นั้นจำเป็นต้องมีความสามารถหลายอย่างที่จะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาที่ดีขึ้นความสามารถที่มูร็อบบีย์จะต้องมี อาทิ มีความรู้ในหลักการศาสนาอิสลาม การเผยแผ่อิสลาม การตักเตือน การทำงานองค์กร การจัดการกลุ่มหะละเกาะฮุ มีความรู้ทางด้านจิตวิทยา และความสามารถอื่นๆ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ยังเป็นอุปสรรคอยู่สำหรับสังคมและประชาชาติมุสลิม

3. ข้อจำกัดในโอกาส หมายถึง เป็นข้อจำกัดที่เกี่ยวกับการไม่มีเวลาและไม่มีโอกาส ที่จะเป็นจะเป็นมูร็อบบีย์ได้ กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่หมกมุ่น การใช้ชีวิตในโลกคุณยาที่เต็มไปด้วยกับสิ่งล่อใจหรือวัตถุนิยม สิ่งเหล่านี้ทำให้คนเปรมปรีชกับการแสวงหาวัตถุ จนกระทั่งไม่มีเวลาที่จะคิดในเรื่องของยุทธศาสตร์การทำงาน พร้อมทั้งไม่มีเวลาเลยที่จะเป็นมูร็อบบีย์ได้ แต่ทว่าการพัฒนาสมาชิกหะละเกาะฮุที่ยั่งยืนในการใช้ชีวิตของประชาชาตินั้นยังขาดแคลนมูร็อบบีย์ที่น่าเชื่อถืออีกมาก

Muhammad Rosyidi (2002) ได้กล่าวคุณลักษณะที่สำคัญต่อการเป็นพี่เลี้ยง (มูร็อบบีย์) ที่ประสบผลสำเร็จในสภาพสังคมปัจจุบันมีดังนี้

1. ความรู้ ความรู้ที่มีความสำคัญต่อการเป็นพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)จะต้องครอบคลุมความรู้ดังต่อไปนี้

1.1 มีความรู้ทางด้านหลักการ คือ เป็นเป้าหมายหลักของการขัดเกลา บ่มเพาะและอบรมตามหลักการอิสลาม (ตฺรฺบียะฮฺอิสลามียะฮฺ) ที่จะทำให้มนุษย์ชาตินั้นเกิดการจงรักภักดีต่ออัลลอฮ์อย่างแท้จริง ความรู้ทางด้านหลักการ ในที่นี้ไม่ใช่มีความหมายถึงผู้ที่จะมาเป็นพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์) นั้นจะต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นการเฉพาะ แต่สำหรับพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)แล้วเป็นการเข้าใจที่สามารถหารือและถกเถียงประเด็นได้และสามารถอธิบายทางด้านหลักการให้คนอื่นเข้าใจได้ และสามารถปฏิบัติได้อย่างสมบูรณ์ เช่น ความรู้เกี่ยวกับการละหมาด ถือศีลอด เรื่องซากาต และอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เป็นต้น

1.2 มีความรู้และเข้าใจบริบทปัจจุบัน คือ เป็นความรู้ปัจจุบันหรือศาสตร์ร่วมสมัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับพี่เลี้ยง (มูร็อบบีย์) ที่จะจัดการกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและสามารถวิเคราะห์ถึงสถานการณ์นั้นได้

1.3 มีความรู้ทางด้านจิตวิทยา คือ เป็นความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะ ความสามารถ และศักยภาพของตัวบุคคล ซึ่งพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)จะต้องมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับพื้นฐานเกี่ยวกับจิตวิทยา

1.4 พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)จะต้องเข้าใจถึงความรู้ ความสามารถ และศักยภาพของสมาชิกกลุ่ม(มูตรอบบีย์)

1.5 พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)จะต้องเข้าใจถึงสภาพแวดล้อมของมูตรอบบีย์ เพราะสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของมูตรอบบีย์

2. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)จะต้องมีคุณภาพมากกว่ามูตรอบบีย์ ซึ่งในกระบวนการตฺรฺบียะฮฺ จะทำให้เกิดความสมดุลกันระหว่างพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)และมูตรอบบีย์ ให้เกิดขึ้นซึ่งการให้และการรับรู้ ข้อมูลและเนื้อหาต่างๆจะต้องเหนือกว่าเพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆจากพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์) ดังนั้นพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)จะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณภาพมากกว่ามูตรอบบีย์

3. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)จะต้องเป็นบุคคลที่มีความสามารถที่จะถ่ายโอนสิ่งที่มีอยู่ให้กับผู้อื่นได้ บางคนมีดีที่พูดและทักทายกันเกี่ยวกับการศรัทธาและสามารถทำให้การนำเสนอความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นที่น่าสนใจ แต่ค่าของมันก็เป็นเพียงทฤษฎีเท่านั้น เขาไม่สามารถที่จะศรัทธาและรูปแบบของมนุษย์ พวกเขาไม่มีประสบการณ์ในการศรัทธาบนสนามของการศรัทธา ดังนั้นพวกเขาจะไม่สามารถที่จะถ่ายโอนสิ่งที่มีให้กับผู้อื่น

4. พี่เลี้ยง (มูร็อบบีย์)จะต้องมีความสามารถที่จะเป็นผู้นำ ซึ่งความสามารถนี้เป็นคุณลักษณะของพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ในหลายๆวิธี และพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ควรมีความสามารถในการทำหน้าที่การเป็นผู้นำ และสามารถนำมูร็อบบีย์ได้

5. พี่เลี้ยง (มูร็อบบีย์) จะต้องมีความสามารถที่จะกระทำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกระบวนการศรัทธาเป็นลักษณะที่ทำกันอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เพราะการพบปะอย่างต่อเนื่องนั้น จะมีความผลที่จะทำให้กระบวนการศรัทธาสัมฤทธิ์ผลและประสบผลสำเร็จซึ่งพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ควรมีการตรวจสอบตนเอง หลักสูตรที่ใช้ เครื่องมือ การใช้สื่อ และวิธีการที่ใช้กับสมาชิกกลุ่มศึกษาอย่างต่อเนื่องเช่นกัน

6. มูร็อบบีย์ควรมีความสามารถที่จะทำการตัดสินใจในการประเมิน ซึ่งการประเมินผลจะแยกไม่ได้จากกระบวนการศรัทธา สิ่งที่มูร็อบบีย์ควรปฏิบัติมีดังต่อไปนี้

6.1 การประเมินมูร็อบบีย์เพื่อรับรู้ถึงขอบเขตความสามารถของมูร็อบบีย์ที่ได้รับจากการศรัทธา

6.2 การประเมินสมาชิกกลุ่มศึกษาเพื่อรับรู้ถึงเป้าหมายศรัทธาในแง่ของการสร้างบุคลิกภาพและการเป็นมุสลิมที่ดี

6.3 การประเมินผลกิจกรรม การมอบหมายงาน และการดำเนินการ

6.4 การประเมินปัญหาของการศรัทธาเพื่อวิธีการแก้ไขปัญหอย่างสมเหตุสมผล การประเมินควรกระทำโดยมูร็อบบีย์ ซึ่งต้องอาศัยความรู้และวัตถุดิบโดยการยึดกฎระเบียบและข้อบังคับการตัดสินใจที่ต้องไม่ได้ขึ้นอยู่กับสมมติฐานและอารมณ์

7. มูร็อบบีย์ควรมีความสามารถในการสร้างความรักและความสัมพันธ์ที่ดี ความสัมพันธ์ระหว่างมูร็อบบีย์และมูตะรอบบีย์ คือ พื้นฐานของความรักระหว่างกันและความรักที่มีต่ออัลลอฮ์ ﷻ และมูร็อบบีย์ที่ไม่สามารถมอบความรักความห่วงใยภายใต้การมีจิตวิญญาณที่มีต่ออัลลอฮ์ ﷻ ให้กับมูตะรอบบีย์ได้นั้น จะส่งผลให้ความรักความห่วงใยระหว่างมูร็อบบีย์และมูตะรอบบีย์นั้นไม่มีประสิทธิภาพ

Satria Hadi Lubis (2011 : 24-35) ได้กล่าวถึงแนวทางของพี่เลี้ยง (มูร็อบบีย์) ที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินการหะละเกาะฮ์ ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมของพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)

ตั้งเจตนารมณ์ของพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)

- 1.1. ให้มีการเตรียมหลักสูตร
- 1.2. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ต้องบันทึกทุกอย่างที่ได้สนทนากับสมาชิก
- 1.3. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ต้องมีความพร้อมทางด้านสุขภาพร่างกาย
- 1.4. ยกระดับความน่าเชื่อถือของพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)
- 1.5. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ต้องฝึกให้มีการถ่อมตนต่อสมาชิก
- 1.6. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ต้องเตรียมเนื้อหาตามหลักสูตร
- 1.7. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ต้องมีคลังหลักสูตรเก็บไว้
- 1.8. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ต้องอดทนต่อกระบวนการพัฒนาสมาชิกอย่างต่อเนื่อง
- 1.9. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องตั้งเป้าหมายต่อสมาชิกแต่ละคนด้วย
- 1.10. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ต้องมีความเชื่อมั่นว่าจะประสบความสำเร็จในพัฒนา

สมาชิกตามเป้าหมาย

ผู้วิจัยจากนักวิชาการ ได้กล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า พี่เลี้ยงจะต้องมีความพร้อมทุกด้าน เริ่มต้นการตั้งเจตนารมณ์ การเตรียมหลักสูตร การสร้างแบบอย่างมีความน่าเชื่อถือ การแสวงหาองค์ความรู้ มีความเสียสละ อดทนและต้องมีเป้าหมายชัดเจนว่า สิ่งพี่เลี้ยงกำลังทำนั้น จะต้องให้ประสบความสำเร็จให้ได้

2. การพัฒนาพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ด้านความน่าเชื่อถือและมีอำนาจจิตใจ (Ya'qob Muhammad Husin , 2008: 77) ดังนี้

- 2.1. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องแสวงหาความรู้อยู่เสมอ
- 2.2. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ต้องเพิ่มศักยภาพและประสบการณ์ของตนเอง
- 2.3. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องแนะนำในสิ่งที่ตนเองรู้เท่านั้น กรณีที่สมาชิกตั้งคำถามถ้าหากว่าพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ไม่รู้ก็ขอให้ตอบว่า ไม่รู้
- 2.4. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ไม่ควรตกลงมากเกินไป
- 2.5. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ต้องท่องบางอายะฮหรือหะดีษ
- 2.6. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)มีการสื่อสารในสิ่งที่ดีเท่านั้น
- 2.7. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะไม่มีคำตอบแทนในการดำเนินการทะเลาะเถาะฮหรือกิจกรรมอื่นๆ
- 2.8. เป็นคนที่มีความสมถะ
- 2.9. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ต้องระมัดระวังในการให้ความคิดเห็นต่างๆ
- 2.10. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ต้องใช้ทักษะในตัวตนให้ประโยชน์มากที่สุดในการดำเนินการทะเลาะเถาะฮ

- 2.11. พี่เลี้ยง(มุร้อบบีย)ต้องมีการดูแลความสะอาดและกลิ่นตัวด้วย
- 2.12. พี่เลี้ยง(มุร้อบบีย)ต้องระวังกลิ่นปากในสนทนาและนำเสนอความคิดเห็น
- 2.13. พี่เลี้ยง(มุร้อบบีย)จะต้องไม่แสดงอาการเหนื่อยกายหรือใจต่อหน้าสมาชิก
- 2.14. พี่เลี้ยง(มุร้อบบีย)ต้องให้ความสำคัญในสัญญาต่างๆที่ได้สัญญากับสมาชิก
- 2.15. พี่เลี้ยง(มุร้อบบีย)จะต้องไม่ตักเตือนสมาชิกหรือเปิดเผยต่อหน้าสมาชิกอื่นๆ
- 2.16. อย่าแสดงอาการโกรธต่อสมาชิก
- 2.17. พี่เลี้ยง(มุร้อบบีย)ห้ามตักเตือนสมาชิกต่อหน้าสาธารณชน

3. การสร้างความสนใจแก่สมาชิก (Solikhin AbuIzuddin ,2012 : 139-140)

- 3.1. พี่เลี้ยง(มุร้อบบีย)ต้องมีรอยยิ้มอยู่เสมอให้แก่สมาชิก
- 3.2. พี่เลี้ยง(มุร้อบบีย)จะไม่ได้เถียงเพื่อจะเอาชนะสมาชิก
- 3.3. พี่เลี้ยง(มุร้อบบีย)จะต้องพยายามชมสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ
- 3.4. เมื่อสมาชิกมีการเชิญชวนพี่เลี้ยง(มุร้อบบีย)ในโอกาสต่างๆ จะต้องให้

ความสำคัญแก่สมาชิก อาทิ งานแต่งงาน งานอากีเกาะฮ และอื่นๆ เป็นต้น

- 3.5. พี่เลี้ยง(มุร้อบบีย)ต้องมีไปเยี่ยมสมาชิกในยามทุกข์ยาก
- 3.6. พี่เลี้ยง(มุร้อบบีย)จะต้องไม่อายที่จะกล่าวคำว่า “ขอโทษ” ทุกครั้งที่ได้กระทำผิด
- 3.7. พี่เลี้ยง(มุร้อบบีย)ต้องมีการสื่อสารกับสมาชิกด้วยเทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอ
- 3.8. พี่เลี้ยง(มุร้อบบีย)จะต้องให้รางวัลหรือกำลังใจแก่สมาชิกอยู่เสมอตามโอกาส

เหมาะสม

- 3.9. พี่เลี้ยง(มุร้อบบีย)จะต้องมีจิตอาสาและบริการสังคมอย่างต่อเนื่อง
- 3.10. พี่เลี้ยง(มุร้อบบีย)ต้องวางตนเองเสมือนเพื่อนกับบรรดาสมาชิก
- 3.11. พี่เลี้ยง(มุร้อบบีย)จะต้องมองหน้าสมาชิกทุกคนในการดำเนินการหะละเกาะฮ
- 3.12. พี่เลี้ยง(มุร้อบบีย)จะต้องให้มีการช่วยเหลือหรือบริจาคเงินแก่สมาชิกถึงแม้

เพียงเล็กน้อยก็ตาม

- 3.13. การจัดมือสลามกันหรือกอดสมาชิกนั้นให้เป็นเรื่องปกติสำหรับพี่เลี้ยง
- 3.14. พี่เลี้ยง(มุร้อบบีย)จะต้องไม่ใช่โทรศัพท์หรือข้อความในการกล่าวตักเตือนสมาชิก
- 3.15. พี่เลี้ยง(มุร้อบบีย)ไม่ตัดตอนคำพูดในขณะที่สมาชิกกำลังคุยอยู่ยังไม่จบ

4. มีความเข้าใจสมาชิก (Satria Hadi Lubis, 2011: 45-46)

- 4.1. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องมาก่อนเวลาทุกครั้งที่มีหะละเกาะฮุ
 - 4.2. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องมีการสอบถามถึงทุกข์สุขของสมาชิกแต่ละคน โดยผ่านเพื่อนๆในกลุ่มสมาชิก
 - 4.3. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องปล่อยให้สมาชิกได้เรียนรู้ตัวของพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ได้
 - 4.4. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องเป็นคนที่มีความสามารถที่จะฟังทุกเรื่องของสมาชิกได้
 - 4.5. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องพูดคุยกับสมาชิกในเรื่องส่วนตัว นอกหะละเกาะฮุได้
 - 4.6. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องดำเนินการทำความรู้จักสมาชิกในกลุ่มอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะ ๆ เพื่อให้มีความลึกซึ้งในการสร้างความเป็นพี่น้อง
 - 4.7. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องมีการเติมเต็มความต้องการของสมาชิกเท่าที่มีความสามารถ
5. มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน (Muhammad Rosyidi, 2002:55-56)
 - 5.1. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)และสมาชิกจะต้องมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่างๆ
 - 5.2. มีการเชิญชวนสมาชิกให้เข้าร่วมในกิจกรรมของมูร็อบบีย
 - 5.3. มูร็อบบียจะต้องสร้างทีมงานร่วมกันกับสมาชิก
 - 5.4. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องให้แนวคิดใหม่ๆแก่สมาชิกอย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์
 - 5.5. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)มูร็อบบียต้องมอบหมายงานตามความสามารถหรือความถนัดของสมาชิก
 - 5.6. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องดำเนินการให้มีการรับประทานอาหารร่วมกัน
 6. มีการพัฒนาด้านระเบียบวินัย (Muhammad Rosyidi, 2002: 58)
 - 6.1. ในการดำเนินการหะละเกาะฮุพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ไม่ควรขาดนอกจากมีความจำเป็นมาก
 - 6.2. หากพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ไม่สามารถที่จะมาร่วมได้ให้มอบหมายภาระงานแก่สมาชิก
 - 6.3. ร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ ระเบียบระหว่างสมาชิกและมูร็อบบีย พร้อมร่วมกันปฏิบัติตามที่ได้ตกลงกันได้
 - 6.4. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องมีการทักท้วงหรือตักเตือนสมาชิกตามความสามารถ
 - 6.5. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องให้อภัยในความผิดพลาดของสมาชิกเสมอ
 - 6.6. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ต้องตรงต่อเวลาอย่างสม่ำเสมอ

- 6.7. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องมีบุคลิกภาพการวางตัวให้สมาชิกเชื่อฟังต่อมูร็อบบีย
- 6.8. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะไม่เลือกที่จะรักหรือสนิทสนมกับสมาชิกคนใดคนหนึ่งเป็นการเฉพาะแต่จะต้องจะให้ความรักหรือสนิทพอกๆกัน
- 6.9. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ไม่รู้สึกกังวลในการกำหนดระเบียบหรือกฎเกณฑ์ต่างๆที่ได้ตกลงกันไว้
- 6.10. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ต้องมีความกล้าที่จะตักเตือนสมาชิกโดยใช้วิธีการที่เหมาะสมถึงแม้จะเป็นสมาชิกที่สนิทก็ตาม
- 6.11. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ต้องสอบถามสมาชิกที่ไม่มาร่วมหะละเกาะฮุอย่างเปิดเผยระหว่างกัน
- 6.12. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องไม่เป็นหนี้บุญคุณต่อสมาชิก
7. การมอบหมายงาน (Muhammad Rosyidi, 2002: 70)
- 7.1. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องให้ภาระหน้าที่แก่สมาชิกอย่างต่อเนื่อง
- 7.2. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)อย่าให้ภาระงานมากเกินไป
- 7.3. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)อย่าให้ภาระงานน้อยเกินไป
- 7.4. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องมอบหมายภาระงานอย่างยุติธรรมโดยเฉพาะสมาชิกที่ยังไม่มีความรู้ในการปฏิบัติตามภาระงาน
8. พัฒนาด้านจิตวิญญาณ (Satria Hadi Lubis, 2011: 84)
- 8.1. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องมีการทบทวนตนเองหรือใครครวญตนเอง
- 8.2. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จะต้องสร้างความใกล้ชิดกับอัลลอฮุ
- 8.3. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ต้องอาบน้ำละหมาดก่อนดำเนินการหะละเกาะฮุ
- 8.4. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ต้องให้มีการละหมาดฟิรฎูร่วมกับสมาชิกอย่างเป็นทางการ
- 8.5. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ต้องให้สมาชิกทุกคนร่วมกันดูอาอิ์ให้กันและกันด้วย
9. การขับเคลื่อนระบบหะละเกาะฮุ(Satria Hadi Lubis, 2011: 85-6)
- 9.1. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ต้องมีความสามารถในการสื่อสารได้
- 9.2. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)สามารถทำรายงานการพัฒนาของสมาชิกได้
- 9.3. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)จัดให้มีตารางการเก็บเงินออมทรัพย์เพื่อสะสมเงินในกลุ่มสมาชิกกันเอง
- 9.4. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ต้องสร้างเครือข่ายในการสื่อสารกับสมาชิก
- 9.5. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)ต้องจัดทำข่าวสารในเนื้อหาการดำเนินการหะละเกาะฮุ

- 9.6. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ต้องมีการหมุนโรการให้ภาระหน้าที่ของสมาชิก
 - 9.7. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ต้องให้หลักสูตรที่เหมาะสมกับสมาชิก
 - 9.8. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)เข้าร่วมกิจกรรมทะเลาะเถียงนอกสถานที่พร้อมกับสมาชิก
ได้ อาทิ การไปทัศนศึกษา หรือ การละหมาดยามค่ำคืน(กียามุลลัยล์) เป็นต้น
 - 9.9. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)จะต้องไม่จัดทะเลาะเถียงในสถานที่ที่มีสิ่งรบกวน อาทิ เสียงเครื่องให้ เสียงรถยนต์ เป็นต้น
 - 9.10. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ต้องกำหนดตารางการดำเนินการทะเลาะเถียงร่วมกันว่าในแต่ละครั้งจะต้องมีเนื้อหาอะไรบ้าง และดำเนินการตามที่ได้กำหนดไว้
 - 9.11. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ต้องจัดทำตารางการทำงานของสมาชิกให้ชัดเจน
 - 9.12. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)จะต้องควบคุมการดำเนินการทะเลาะเถียงให้ดำเนินการตามภาระหน้าที่ของสมาชิก
 - 9.13. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)จะต้องจัดให้มีการละหมาดยามค่ำคืน(กียามุลลัยล์)
 - 9.14. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)จะต้องมีเวลาและมีความสามารถในการไป ทัศนศึกษา
ร่วมกันกับสมาชิกได้
 - 9.15. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ต้องจัดมุค็อยยัม(ค่ำ)แก่สมาชิกด้วย
 - 9.16. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ต้องให้งานที่สมาชิกสามารถที่จะทำอย่างสร้างสรรค์ได้
 - 9.17. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ต้องมีการเปลี่ยนกำหนดการและผู้รับผิดชอบในกลุ่ม
สมาชิก
 - 9.18. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปวิธีการเรียนรู้ในกลุ่มด้วย
 - 9.19. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบสื่อด้วย
 - 9.20. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ต้องกำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงสถานที่ในการจัดทะเลาะ
เถียงตามความเหมาะสมด้วย
 - 9.21. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ต้องกำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงเวลาด้วย
10. แนวทางอื่นๆที่เกี่ยวกับมูร็อบบีย์ (Satria Hadi Lubis, 2011: 89-70)
 - 10.1. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)มีความสามารถในการเจรจาต่อรองได้
 - 10.2. การพบปะในแต่ละครั้งจะเป็นการพัฒนาศักยภาพของสมาชิก
 - 10.3. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)จะต้องไม่ล่าช้าในการแก้ปัญหาของสมาชิก
 - 10.4. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)ให้ความอิสระแก่สมาชิก
 - 10.5. พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย์)จะต้องย้ายสมาชิกให้เข้ากลุ่มอื่น หากไม่สามารถที่จะจัดการหรือควบคุมสมาชิกได้

- 10.6. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)จะต้องไม่เทิดทูนสมาชิกมากเกินไป
- 10.7. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)ต้องสร้างความเชื่อมั่นแก่สมาชิก
- 10.8. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)อย่ามีอิทธิพลต่อสมาชิกที่มาเท่านั้น
- 10.9. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)จะต้องไม่รู้สึกรู้ว่า เราได้ครอบครองสมาชิก
- 10.10. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)ต้องให้ความหวังแก่สมาชิกทั้งสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคุณยาและ
อาคิเราะฮ
- 10.11. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)ต้องคิดอยู่เสมอว่าสมาชิกมีความบริสุทธิ์ในการเข้าร่วม หะ
ละเกาะฮ
- 10.12. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)สร้างสมาชิกเพื่อให้เป็นนักเผยแผ่และเป็นผู้สร้างผู้อื่นด้วย
- 10.13. พี่เลี้ยง(มูร้อบบีย)ต้องฝึกคิดเชิงสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง

2.6.2 สมาชิกกลุ่ม (มูตะร้อบบีย)

นอกเหนือจาก มูร้อบบีย หลักสูตร และการดำเนินการแล้ว สมาชิกกลุ่มเป็นองค์ประกอบที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการหะละเกาะฮให้ประสบผลสำเร็จ พร้อมกับบทบาทในการนำเป็นอย่างดีของพี่เลี้ยง โดยดำเนินการตามหลักการและหลักสูตร โดยเฉพาะการสร้างแรงกระตุ้นแก่สมาชิกเพื่อให้สมาชิกนั้นได้สำนึกในความรับผิดชอบต่อหน้าที่และมีคุณลักษณะที่มั่นคงและแน่นอน เพราะฉะนั้น จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสมาชิกกลุ่มหะละเกาะฮ ที่จะต้องตระหนักถึงการเข้าร่วมกลุ่มหะละเกาะฮเป็นประจำให้เป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตและพัฒนาตนเองด้วย

2.6.2.1 ความหมาย สมาชิกหะละเกาะฮ

Abdul Aziz Abdul Rauf (2003:11) ได้ให้ความหมายสมาชิกหะละเกาะฮ หมายถึง สมาชิกหะละเกาะฮ หมายถึง บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกให้ปฏิบัติตามกระบวนการพัฒนาปัจเจกบุคคลสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

2.6.2.2 คุณลักษณะของสมาชิกกลุ่ม (มูตะร้อบบีย)

Ya'qob Muhammad Husin (2008 : 65 - 66) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของสมาชิก ดังนี้

- 1) สมาชิกทุกคนในกลุ่มหะละเกาะฮจะต้องเตรียมพร้อมสู่การพัฒนา และต้องพัฒนาตนเองเพื่อจะได้รับการยกระดับตนเองสู่ความก้าวหน้าในทุกๆด้าน
- 2) สมาชิกทุกคนต้องมาเข้าร่วมกลุ่มหะละเกาะฮอย่างสม่ำเสมอ นอกจากมีเหตุจำเป็น อาทิ ป่วยหนัก เกิดอุบัติเหตุฉุกเฉิน

- 3) สมาชิกทุกคนต้องตั้งเจตนารมณ์ด้วยความบริสุทธิ์ใจและให้เกียรติแก่ผู้รอบบิณฑ์และสมาชิกที่ดำเนินรายการหะละเกาะฮุ
- 4) สมาชิกทุกคนต้องมีความพร้อมที่จะรับทุกอย่างจากผู้รอบบิณฑ์ในการดำเนินการหะละเกาะฮุ
- 5) สมาชิกทุกคนต้องรักษาของความเป็นพี่น้องกับเพื่อนๆ ในกลุ่มอย่าทำให้ความพี่น้องขาดจากความรักซึ่งกันและกัน
- 6) สมาชิกทุกคนจะต้องเตรียมความพร้อมในภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายก่อนเข้ากลุ่มหะละเกาะฮุ
- 7) สมาชิกทุกคนจะต้องทำความรู้จักกับสมาชิกอย่างดีรวมทั้งสมาชิกหะละเกาะฮุ อื่น ๆ ด้วย

2.6.2.3 เงื่อนไขของสมาชิก

Abdul Aziz Abdul Rauf (2003:11) ได้กล่าวเกี่ยวกับเงื่อนไขของสมาชิกหะละเกาะฮุ ดังนี้

- 1) เป็นบุคคลที่รักษาความสะอาดและเรียบร้อย
- 2) มีความพร้อมที่จะรับฟังคำชี้แนะและปฏิบัติตามโปรแกรมการพัฒนาสมาชิกที่ได้จัดตารางไว้
- 3) มีความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองและผู้อื่น
- 4) ปฏิบัติการละหมาดให้ครบห้าเวลา
- 5) มีความเห็นอกเห็นใจต่อปัญหาต่างๆ ในโลกอิสลาม

2.6.2.3 หน้าที่ของสมาชิก

1) Abdul Aziz Abdul Rauf (2003:12) ได้กล่าว หน้าที่ของสมาชิกคือ เป็นนักสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกและชุมชน เพื่อจะปฏิบัติตามหะละเกาะฮุ ได้อย่างเต็มรูปแบบ โดยมีวิธีการสองรูปแบบ ดังนี้

2) การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นในรูปแบบรายบุคคล(Fardi) หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นตัวต่อตัวหรือสอง ต่อสองด้วยการสร้างความใกล้ชิดสนิทสนมบนพื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์ของตนเองหรือได้รับจากผู้รอบบิณฑ์

3) สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นในรูปแบบกลุ่ม(Jama'i)หมายถึงการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นโดยรวมด้วยวิธีการที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ อาทิ ระบบองค์กร หน่วยงาน กลุ่ม เป็นต้น

2.6.3 หลักการดำเนินการกิจกรรมทะเลาะเถาะ

การดำเนินการกิจกรรมทะเลาะเถาะ เป็นเครื่องมือ กิจกรรมหลักที่สำคัญที่สุดในการต้รับยยะและพัฒนาค้านจิตวิญญาณ (อีหมาน) และวิทยปัญญาของสมาชิกเพื่อขึ้นนำแนวทางการดำเนินชีวิตของเขาตามวิถีแห่งอัลกุรอาน และอัลสุนนะฮะ (ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันอิสลามมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา,ม.ป.ป. : 20) ดังนี้

2.6.3.1 สมาชิกและความถี่

- 1) การแบ่งจำนวนสมาชิกให้อยู่ระหว่าง 5 ถึง 10 คน
- 2) การพบปะควรเป็นสัปดาห์ละ 1 ครั้ง (แต่ละครั้งระหว่าง 2 - 4 ชั่วโมง)
- 3) สำหรับกลุ่มศึกษามุสลิมะฮะฮะทางที่ดีให้ใช้เวลากลางวัน.

2.6.3.2 วิธีการดำเนินกลุ่มศึกษา

- 1) ให้สมาชิกทุกคนเตรียมข้อมูลที่จะนำเสนอ
- 2) ดำเนินการนำเสนอให้เป็นไปตามตารางเวลาที่กำหนด.
- 3) สมาชิกควรเตรียมเนื้อหาล่วงหน้าก่อนดำเนินกิจกรรมและท่องจำ

หลักฐาน / คู่มือ / ข้อมูลที่นำเสนอ

- 4) เตรียมคำถามสำหรับสมาชิกผู้เข้าร่วมกิจกรรม.
- 5) กำหนดภาระหน้าที่รับผิดชอบแก่สมาชิกในการดำเนินกิจกรรมพบปะ
- 6) ติดตาม ตรวจสอบความก้าวหน้าในการท่องจำและความก้าวหน้าของ

ครั้งต่อไป

สมาชิก

2.6.3.3 ข้อควรปฏิบัติในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มทะเลาะเถาะ

- 1) สร้างความพร้อมในด้านจิตวิญญาณ สติปัญญา และ ร่างกาย
- 2) จริงจังจริงจังในทุกภารกิจ/หน้าที่โดยไม่กระทบต่อความเป็นพี่น้องกัน
- 3) รับผิดชอบต่อความสำเร็จของกลุ่มศึกษาอัลกุรอาน
- 4) เตรียมข้อมูลเนื้อหาที่จะนำเสนอในกลุ่มศึกษาอัลกุรอาน
- 5) ให้ความสำคัญทุกระเบียบวาระ ทุกกิจกรรมของกลุ่มศึกษาอัลกุรอาน
- 6) เปิดโอกาสนำเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- 7) รักษาระเบียบทุกกิจกรรมกลุ่มศึกษาให้อยู่ในระบบ
- 8) สร้างบรรยากาศให้มีชีวิตชีวาในการนำเสนอ
- 9) หลีกเลี้ยงการยึดติดกับความนึกคิดของตนเอง

- 11) ดิชมด้วยความระมัดระวังและใช้สติปัญญาที่สร้างสรรค์
- 12) ไม่เสียเวลาไปกับสิ่งที่ไร้สาระ
- 13) มีมารยาท ให้สละ และขออนุญาตเมื่อต้องการพูด/นำเสนอ

2.6.3.4 รูปแบบกิจกรรมกลุ่มศึกษา

- 1) อ่านและฟังหรือท่องจำอัลกุรอาน 15 นาที
- 2) คำนำปฐมบท / ตักเตือน 5 นาที
- 3) นำเสนอวิชาแรก(พร้อมเปิดโอกาสทุกคนเสนอเพิ่มเติม) 30 นาที
- 4) นำเสนอวิชาที่สอง(พร้อมเปิดโอกาสทุกคนเสนอเพิ่มเติม) 30 นาที
- 5) นำเสนอวิชาที่สาม(พร้อมเปิดโอกาสทุกคนเสนอเพิ่มเติม) 30 นาที
- 6) ข่าวสาร โลกอิสลาม 10 นาที
- 7) ปรีกษาหรือและแก้ปัญหาต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มศึกษา / บุคคลในกลุ่ม 15 นาที
- 8) ติดตามอามัล / ประเมิน 5 นาที
- 9) รวบรวมทุนกิจกรรมกลุ่มศึกษา 5 นาที
- 10) แบ่งภาระรับผิดชอบครั้งต่อไป 5 นาที

2.6.3.5 การบริหารจัดการกิจกรรมหะละเกาะฮุของพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย)

การบริหารจัดการกิจกรรมหะละเกาะฮุของพี่เลี้ยงพี่เลี้ยง(มูร็อบบีย) ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากส่งผลกระทบต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม ฉะนั้นพี่เลี้ยงจะต้องมีทักษะในการบริหารโดยใช้ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และการมีจิตวิทยาในการบริหารกลุ่มกิจกรรม ซึ่ง Muhammad Sajirun,2011: 141- 143) ได้กล่าวเกี่ยวกับการบริหารจัดการหะละเกาะฮุ ดังนี้

1) ระยะเวลา

ในเรื่องของระยะเวลาการทำหะละเกาะฮุยังมีสมาชิกกลุ่มศึกษาบางส่วนที่ยังบ่นเนื่องจากใช้เวลานานเกินไป โดยเฉพาะเมื่อสถานที่นั้น ไกลจากบ้านด้วย อันที่จริงสมาชิกกลุ่มศึกษา มีขีดจำกัดในการทำหะละเกาะฮุไม่เกิน 2-3 ชั่วโมงเท่านั้น หากเกินกว่านั้นพวกเขาก็จะคิดเรื่องอื่น เช่น กลัวว่าไม่มีพาหนะจะกลับบ้าน หรือคิดเรื่องงานต่างๆที่บ้าน เป็นต้น ที่นั่งทำหะละเกาะฮุอาจมีเพียงร่างกายเท่านั้น แต่จิตใจของเขานั้นล่องลอยไปแล้ว การใช้ระยะเวลาที่นานเกินไปไม่ได้รับประกันว่าหะละเกาะฮุจะมีคุณภาพ ในทางกลับกันการใช้เวลาทำหะละเกาะฮุที่นานเป็นสาเหตุที่ทำให้หะละเกาะฮุมีคุณภาพลดลง ฉะนั้นมูร็อบบียทุกคนใช้เวลาให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุดและใช้ระยะเวลาสองถึงสามชั่วโมงถ่ายทอดสิ่งต่างๆอย่างถูกต้องและดำเนินการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุทุกอย่างด้วยดี

2) เวลาที่มีประสิทธิภาพสำหรับการพบปะ

เราลองคิดว่าระหว่างความน่าสนใจของเทคโนโลยีกับเวลาช่วงเช้าอันไหนที่จะมีประสิทธิภาพในการเรียนรู้มากกว่ากันแน่นอนว่าเวลาที่มีประสิทธิภาพที่จะเรียนรู้มากที่สุดคือช่วงเวลาตอนเช้า จากการวิจัยของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา นั้นสามารถพิสูจน์ได้ว่าเวลาที่มีประสิทธิภาพเพื่อการศึกษาในระหว่างวันก็คือตอนเช้าจนถึงก่อนเวลาเที่ยง ในตอนเช้าหน่วยความจำจะทำงานได้ดีเพราะสมองของเรายังไม่ได้จดจำและทำกิจกรรมอื่นๆที่ต้องใช้พลังงานเยอะที่ทำร่างกายเหนื่อย จึงเป็นเวลาที่เหมาะสมในการทำหะละเกาะฮุ ในช่วงบ่ายและเย็นพลังงานอาจเหลือน้อยทำให้เป็นการยากที่จะให้สมาชิกกลุ่มศึกษา มีสมาธิในการเรียนรู้ ถึงแม้ว่าจะมีกิจกรรมใหม่ๆที่น่าสนใจ แต่ด้วยสภาพอากาศที่ร้อนทำให้ช่วงเวลาตอนบ่ายและตอนเย็นเป็นเวลาที่ไม่ค่อยเหมาะสมในการมาพบปะกันแน่นอน

3) การเป็นแบบอย่างที่ดี

Muhammad Sajirun (2011: 143-144) ได้กล่าวเกี่ยวกับแบบอย่างที่ดี สบายงามในการเป็นมูรอบบีย์ที่ดี ต่อพี่น้องของเขา เขาเป็นคนตรงต่อเวลา เวลามีการพบปะกัน เขาจะเป็นคนที่มาก่อนสมาชิกกลุ่มศึกษาเสมอ โดยมูรอบบีย์นั้นจะต้องมาก่อนสมาชิกกลุ่มศึกษา ประมาณ 30 นาทีเพื่อที่จะได้เตรียมตัวและเตรียมอุปกรณ์อื่นๆด้วย แต่ที่กำลังเกิดปัญหาขึ้นอยู่ในขณะนี้คือมูตาโรบบีย์มาก่อนมูรอบบีย์ ในการดำเนินการหะละเกาะฮุสมาชิกกลุ่มศึกษา ไม่ได้ติดขัดในเรื่องของเวลา แต่เพราะมูตาโรบบีย์เกี่ยวกับการรอคอยมากกว่า ฉะนั้นมูรอบบีย์ควรตระหนักและให้ความสำคัญในการทำหะละเกาะฮุ เพราะการดำเนินการ, การจัดการเรื่องเวลานั้นขึ้นอยู่กับมูรอบบีย์เพียงผู้เดียว

4) การเปลี่ยนตารางหะละเกาะฮุ

เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเวลาหะละเกาะฮุ มูรอบบีย์จะต้องให้ความสนใจเรื่องดังต่อไปนี้

- ก. ตรวจสอบให้แน่ใจว่ามูตาโรบบีย์ทุกคน ได้รับข้อมูลแล้ว
- ข. ตรวจสอบให้แน่ใจว่าการเปลี่ยนแปลงตารางไม่ทับซ้อนกับตารางส่วนตัว เพราะแนวโน้มที่จะดำเนินการตามตารางประจำยากยิ่งกว่าการดำเนินการตารางงานเสริม
- ค. ติดต่อสื่อสารก่อนแล้วจึงตัดสินใจ ไม่ใช่ตัดสินใจก่อนแล้วมาสื่อสารทีหลัง
- ง. ตรวจสอบให้แน่ใจว่าไม่ชนกับตารางงานคະວະໜີ້ รวมถึงงานที่สมาชิกกลุ่มศึกษา เป็นผู้จัดหรือผู้เข้าร่วมโครงการ
- จ. ไม่เปลี่ยนแปลงตารางบ่อยเกินไป ถ้าหากไม่มีเรื่องเร่งด่วน

2.6.3.6 การจัดการเกี่ยวกับบทลงโทษ

บทลงโทษหรือข้อบังคับ ถูกแบ่งออกเป็นสองประเภท คือบทลงโทษในรูปแบบทางกายภาพและการลงโทษในรูปแบบที่ไม่ใช่ทางกายภาพ รูปแบบของการลงโทษทางกายภาพ คือการเฆี่ยนตี เป็นต้น ในขณะที่การลงโทษที่ไม่ใช่ทางกายภาพ คือ การลดระดับความสนใจ การลดสิทธิกับเกียรติต่างๆ (Muhammad Sajirun, 2011: 147- 148) ได้กล่าวสรุป ดังนี้

ท่านเราะสูล ﷺ เคยทำการลงโทษในรูปแบบที่ไม่ใช่ทางกายภาพหนึ่งในพวกเขาเผยว่าท่านเราะสูล ﷺ เคยกล่าวบดเสาะฮาะซะฮ์ชื่อ กะอับ บิน มาลิก เนื่องจากเขาหาข้อแก้ตัวเพื่อไม่ไปร่วมสงครามตะบูก นอกจากนั้นท่านเราะสูล ﷺ ได้สั่งให้ผู้ปกครองตึกๆของพวกเขามืออายุสิบขวบที่ไม่ทำการละหมาดและสั่งให้ผู้ปกครองทุกคนเก็บไม้เรียวไว้ที่บ้านทุกๆบ้านด้วย แต่ในความเป็นจริงท่านเราะสูล ﷺ ไม่เคยลงโทษโดยวิธีการเฆี่ยนตีเลย นอกจากในสมรภูมิมรบเท่านั้น เนื่องจากการเฆี่ยนตีและทำร้ายร่างกายเช่นนั้นคือความชั่วร้ายที่ไม่ควรกระทำ ยกเว้นในกรณีที่เป็นจริงๆเช่น พ่อแม่ไม่สามารถอบรมดูแลลูกได้แล้วนอกจากการเฆี่ยนตี และครูไม่สามารถควบคุมลูกศิษย์ได้แล้วนอกจากการเฆี่ยนตีเท่านั้น เป็นต้น เพราะการลงโทษทางกายภาพต่อเด็กวัยรุ่นนั้นมีผลต่อความเจ็บปวดและความรู้สึกของเขาเล็กน้อยเท่านั้น

ในการทำหะละเกาะฮุกการบังคับใช้ข้อบังคับต่างๆนั้นควรจะถูกนำมาใช้เมื่อหะละเกาะฮุกมีการพัฒนาที่ดีขึ้น และไม่มีสมาชิกกลุ่มศึกษาคนใดมาขัดค้านและในการลงโทษสมาชิกนั้นสิ่งที่มีรอบปีควรระวังมีดังต่อไปนี้

1. การลงโทษจะต้องมีความเหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำ
 2. การลงโทษนั้นจะต้องเป็นการลงโทษในเชิงสร้างสรรค์ให้กำลังใจ
 3. บอกสาเหตุการกระทำผิดก่อนลงโทษ
 4. ไม่ทำการลงโทษที่ทำให้เกิดความละเอียดและลดเกียรติของสมาชิก
- กลุ่มศึกษา

2.6.3.7 วิธีการของท่านเราะสูล ﷺ ในการตักเตือนผู้กระทำผิด

วิธีการของท่านเราะสูลในการตักเตือนผู้กระทำผิด ซึ่งท่านเราะสูล ﷺ ไม่ได้วิธีการเดียว จะใช้วิธีการหลายหลายรูปแบบ (Muhammad Sajirun, 2011: 149- 150) ดังนี้

1) ใช้วิธีการเตือนโดยตรง

อุมร์ บิน อับดุลมาน กล่าวว่า “สมัยที่ฉันยังเป็นเด็ก และฉันเป็นคนหนึ่งที่อยู่ในการเลี้ยงดูของท่านเราะสูล ﷺ มีอยู่ครั้งหนึ่งมือของฉันได้สัมผัสเสาดอาหาร ทันใดนั้นท่านเราะสูล ﷺ จึงได้กล่าวว่า (โอ้ลูกชายของฉัน เจ้าจงกล่าวบัสมาละฮ์ จงกินด้วยมือขวา และ

กินอาหารที่อยู่ใกล้เจ้า) จากนั้นฉันจึงกินอาหารที่อยู่ตรงหน้าฉันและทำตามที่ท่านเราะฮูฎ رضي الله عنه ได้กล่าวไว้” และยังมีเรื่องราวที่คล้ายกับเหตุการณ์นี้ ท่านก็ได้ตักเตือนกันอย่างตรงไปตรงมา

2) ใช้วิธีการเตือนโดยอ้อม

ในขณะที่ท่านเราะฮูฎกำลังเดินทางกับบรรดาเศาะฮาบะฮ์ท่านได้เห็นแพะตัวหนึ่งที่สกปรกและมีหูข้างเดียว ท่านเราะฮูฎ رضي الله عنه จึงได้ถามบรรดาเศาะฮาบะฮ์ว่า “ในบรรดาพวกท่านมีใครต้องการแพะตัวนี้บ้าง” บรรดาเศาะฮาบะฮ์จึงตอบว่า “แม้ว่ามีใครจะให้แพะตัวนี้ฟรีๆฉันก็ไม่ต้องการ” ท่านเราะฮูฎ رضي الله عنه จึงได้กล่าวทันทีว่า “แท้จริงแล้วคุณยาแห่งนี้ น่ารังเกียจยิ่งกว่าแพะตัวนี้อีก”

3) ใช้วิธีการเตือนโดยการปล่อยโศดเดียวจากสังคม

กะอับ บิน มาลิกได้เล่าเรื่องตอนที่ท่านไม่ได้เข้าร่วมสงครามตะบูก เขากล่าวว่า “ท่านนะบี ﷺ ได้ห้ามบรรดาเศาะฮาบะฮ์พูดคุยและเข้าใกล้ฉัน เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นและดำเนินการอยู่ 50 คืน ทำให้ฉันมีความทุกข์ทรมานอย่างมาก จากนั้นท่านเราะฮูฎ رضي الله عنه จึงได้ให้อภัยแก่ฉันและอนุญาตให้บรรดาเศาะฮาบะฮ์พูดคุยกับฉันได้

การปล่อยโศดเดียว สามารถทำได้โดยมูร้อบบีย مُؤَدَّبِي ทั้งนี้มูร้อบบียต้องมั่นใจว่าการกระทำดังกล่าวนั้นจะทำให้คนๆนั้นสำนึกผิดและกลับตัวสู่สัจธรรมอีกครั้ง แต่หากการทำอย่างนี้ทำให้สมาชิกกลุ่มศึกษา ห่างไกลจากการตระวะฮ์ห้ามใช้วิธีนี้เป็นอันขาด

2.6.3.8 การละเว้นการลงโทษ

การลงโทษเป็นทางเลือกสุดท้ายที่ใช้ในการตักเตือนกัน ไม่ว่าจะเป็นการเตือนโดยตรง หรือการเตือนแบบเสียดสี มันไม่ใช่เป็นการพัฒนาสมาชิกกลุ่มศึกษา แต่การลงโทษมีจุดประสงค์เพื่อให้สมาชิกกลุ่มศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ดังนั้นการลงโทษอาจจะใช้เฉพาะในกรณีที่มีความพยายามในการเปลี่ยนแปลงสมาชิกกลุ่มศึกษา คนนั้นไม่ประสบความสำเร็จ เมื่อวิธีการเตือนแบบโดยตรงและแบบเสียดสีสามารถใช้ได้ผล ห้ามทำการลงโทษสมาชิกกลุ่มศึกษาเป็นอันขาด แต่มูร้อบบียควรชื่นชมและให้รางวัลแก่สมาชิกกลุ่มศึกษา เพื่อเป็นกำลังใจแก่เขา (Muhammad Sajirun, 2011: 152)

2.6.3.9 การลงโทษที่มีประสิทธิภาพ

Muhammad Sajirun (2011:153) ได้กล่าวถึงการลงโทษจะมีประสิทธิภาพได้จะต้องมีสิ่งต่อไปนี้

- 1) ต้องสามารถทำให้หัวใจของผู้กระทำผิดสำนึกผิดต่อการกระทำของตัวเองและทำให้เขาพยายามที่จะปรับปรุงในทางที่ดีขึ้น
- 2) บทลงโทษนั้นจะต้องเหมาะสมกับความผิดของเขา

- 3) การลงโทษจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ มุร้อบบียจะต้องไม่ใช่อารมณ์และความโกรธในการลงโทษ
- 4) การลงโทษนั้นจะต้องสร้างบรรยากาศความคุ้นเคยระหว่างมุร้อบบียและสมาชิกกลุ่มศึกษา
- 5) การลงโทษต้องสามารถสร้างความอ่อนไหวของอารมณ์ต่อสิ่งฮารอมภายใต้กรอบของอิสลาม
- 6) การลงโทษจะต้องทำให้เกิดความสำนึกที่ไม่ต้องการที่จะกระทำผิดซ้ำอีก ในการลงโทษแต่ละครั้งจะต้องเป็นการลงโทษที่สามารถเพิ่มพูนความรู้ทางศาสนาให้แก่สมาชิกกลุ่มศึกษา ได้ ในทางกลับกันข้อบังคับต่างๆที่ได้ใช้ก็ควรที่จะทำให้สมาชิกกลุ่มศึกษา เพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับอิสลามด้วย ซึ่งหากเขาไม่ได้ถูกลงโทษไม่แน่ว่าเขาอาจจะไม่มีความรู้ในส่วนนี้ก็ได้ เช่น ให้ท่องจำ 40 หะดีษ (อิหม่ามนาวาวิย) ให้ท่องจำคู่ออต่างๆ ทำรายงาน และอื่นๆ เป็นต้น

2.6.3.10 การจัดการของรางวัล

การให้รางวัลแก่สมาชิกกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮุเป็นสิ่งที่ดีส่งเสริมเพื่อเป็นกำลังใจและแรงกระตุ้นในเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮุที่ยั่งยืน และสามารถพัฒนาสมาชิกได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ฉะนั้น การให้รางวัลสามารถสรุปได้ ดังนี้ (Muhammad Rosyidi.2002 : 119 - 121)

1) ชนิดของรางวัล

รางวัลหรือสิ่งที่เรารู้จักในนามการมอบสิ่งของให้ผู้อื่นอาจจะหมายถึงของขวัญซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ชนิด อย่างที่หนึ่งในรูปแบบของวัตถุและอย่างที่สองในรูปแบบที่ไม่ใช่วัตถุ ของขวัญที่เป็นลักษณะวัตถุนี้อาจกล่าวได้ว่ามันมีประสิทธิภาพแต่หากเป็นของขวัญในรูปแบบที่ไม่ใช่วัตถุจะเป็นของขวัญที่ทำให้ผู้รับนั้นพึงพอใจอย่างชัดเจน อย่างเช่น การกล่าวขอบคุณ, ยกย่อง, การขี้มให้, หรือการยกนิ้วแม่่มือ เป็นต้น

ในแนวทางการคะวะห์การให้สิ่งของกับผู้อื่นถือเป็นสิ่งที่ท่านนะบีมุฮัมมัด (ศ็อลฯ) ได้สนับสนุนให้ทำ เพื่อเพิ่มความรักความเป็นพี่น้องต่อกัน รางวัลในรูปแบบของวัตถุควรเหมาะสมกับระดับฐานะและความต้องการ หมายความว่าสิ่งของที่ได้มอบไปสามารถที่จะเพิ่มขีดความสามารถของสมาชิกกลุ่มศึกษา มีประโยชน์ต่อเขาและช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในความสัมพันธ์พร้อมกับการชักชวนในการคะวะห์และการเคลื่อนไหวอิสลาม ด้วยเหตุนี้หากมุร้อบบียต้องการให้สมาชิกกลุ่มศึกษา ของเขาอ่านอัลกุรอานเรื่อยๆก็จงมอบอัลกุรอานเป็นของขวัญแก่เขา หากต้องการให้สมาชิกกลุ่มศึกษา ขยันทำกียามุลัยล(ละหมาดยามดึก)ก็จงมอบหนังสือเกี่ยวกับการกียามุลัยลแก่เขา อย่างนี้เป็นต้น

ในการมอบของรางวัลทั้งที่เป็นวัตถุหรือไม่ใช่วัตถุนั้นมูร็อบบิยัฮ์ไม่ควรให้เป็นประจำ เนื่องจากว่าหากมีการมอบรางวัลหรือของขวัญเป็นประจำนั้นก็เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นจากสิ่งเหล่านั้นเลย เพราะเขาถือว่ามันเป็นเรื่องปกติไปแล้ว ตัวอย่างมูร็อบบิยัฮ์ที่ชอบหรือกล่าวชื่อชมว่า ยอดเยี่ยม หรือ อาจชอบยกนิ้วแม่มือ มันก็จะทำให้สิ่งเหล่านั้น ไม่มีค่าสำหรับกับสมาชิกกลุ่มศึกษา ก็ได้ มูร็อบบิยัฮ์จึงไม่ควรให้รางวัลถี่เกินไปหรือไม่ก็ยกเกินไป

2) ช่วงเวลาที่จำเป็นต้องให้รางวัล

โดยรวมแล้วพี่เลี้ยงหรือมูร็อบบิยัฮ์จะให้รางวัลแก่สมาชิกกลุ่มศึกษา เมื่อเขาได้รับความสำเร็จ ถ้าในโรงเรียนคนที่เรียนเก่งได้ที่หนึ่งในห้องหรือได้สร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียนก็จะได้รับรางวัลเพื่อเป็นกำลังใจให้คนๆนั้น ในหะละเกาะฮุก์เช่นเดียวกันมูร็อบบิยัฮ์สามารถให้ของขวัญหากสมาชิกกลุ่มศึกษา ทำสิ่งที่ดีและประสบความสำเร็จ เช่นการอ่านอัลกุรอานจบในระยะเวลาหนึ่งเดือนหรือจบอัลกุรอานสี่ครั้งในเดือนรอมฎอนและอื่นๆ เป็นต้น แม้ว่าตามความเป็นจริงแล้วของรางวัล ไม่ใช่เฉพาะมอบให้เพียงเพราะว่าสมาชิกกลุ่มศึกษา ได้กระทำสิ่งที่ดี แต่หากว่าเขาละทิ้งสิ่งที่ไม่ดีก็สามารถที่มอบของรางวัลให้กับเขาได้เช่นกัน อย่างเช่นการเลิกสูบบุหรี่, เลิกดื่มสิ่งมีเมาและอื่นๆ ยิ่งไปกว่านั้นในช่วงเดียวกันนี้ของรางวัลที่มูร็อบบิยัฮ์จะมอบให้ นั้นจะต้องเป็นสิ่งของที่สามารถกระตุ้นใจเขาเพื่อที่จะช่วยให้เขามีความอดทนและเข้มแข็งในสิ่งที่ถูกต้องและเพิ่มความเชื่อมั่นและหวังที่จะได้หลุดพ้นจากสิ่งที่ไม่ดีต่างๆ

นอกเหนือจากสิ่งที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วตามที่สังเกตการพูดคุยของสมาชิกกลุ่มศึกษา และการบอกเล่าของเขาของรางวัลที่สามารถส่งผลหรือมีประสิทธิภาพนั้นก็ คือการที่เขาได้รับของขวัญในช่วงเวลาสำคัญของชีวิตอย่างเช่น วันแต่งงาน, หรือช่วงเวลาที่สำคัญในชีวิตเขา ด้วยเหตุนี้แล้วมูร็อบบิยัฮ์จำเป็นต้องมีแบบข้อมูลเฉพาะของสมาชิกกลุ่มศึกษา เขา อย่างเช่น ข้อมูลวันเดือนปีเกิด หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเขาทุกอย่างและอย่าได้ละเลยวันสำคัญของสมาชิกกลุ่มศึกษา เด็ดขาด

3) วัตถุประสงค์ในการให้รางวัล

วัตถุประสงค์ของการให้รางวัลนั้นเสมือน เป็นสิ่งที่มีค่าที่จะมอบให้กับสมาชิกกลุ่มศึกษา เพื่อให้เป็นแรงบันดาลใจในการทำความดี ของรางวัลเป็นเครื่องมือที่สามารถรวมใจคนให้เป็นหนึ่ง เพิ่มความเป็นพี่น้องและการเชื่อมสัมพันธ์ที่ดีกันได้

สิ่งเล็กๆอะไรก็ตามที่เป็นความคิดของสมาชิกกลุ่มศึกษา และการกระทำอื่นๆก่อนหน้านั้นหรือสิ่งที่ยังไม่ได้ทำจำเป็นต้องได้รับรางวัลจากมูร็อบบิยัฮ์ แม้จะเป็นรอยยิ้มของมูร็อบบิยัฮ์ก็มีความหมายอย่างยิ่งสำหรับสมาชิกกลุ่มศึกษาทุกคน

4) รางวัลที่มีประสิทธิภาพ

หากมีคำถามว่ารางวัลแบบไหนมีประสิทธิภาพอาจจะเป็นแบบที่เป็นวัตถุหรือไม่ใช่วัตถุ คำตอบที่ได้มาก็จะบอกว่าทั้งสองแบบมีประสิทธิภาพเท่ากัน แต่การพูดคุยของมูร็อบบี้นั้นเหนือกว่าประสิทธิภาพของกาลเวลาอีก จนทำให้สมาชิกกลุ่มศึกษา มีกำลังใจ และสามารถเป็นแรงบันดาลใจในช่วงที่หมดหวังในการเผยแพร่ได้ นี่แหละคือสิ่งที่ต้องการ

หากเป็นเช่นนั้นก็กำหนดให้ชัดเจนเลยว่าของรางวัลที่จะให้ นั้นต้องเป็นสิ่งของที่สามารเขียนข้อความได้แล้วก็เขียนที่กินใจและเสริมสร้างจิตวิญญาณได้ ของรางวัลนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นของที่มีราคาแพงๆแต่มันอยู่ที่ความจริงใจของผู้ให้มากกว่า เป็นสิ่งที่จำเป็น และเกี่ยวข้องกับผู้มอบรางวัลนั้น จนเขารู้สึกว่าสิ่งนี้ไม่สามารถที่จะประมาณค่าเป็นเงินได้ นี่แหละคือรางวัลที่ทรงประสิทธิภาพ

2.6.3.11 การจัดการการดำเนินการกิจกรรม

Solikhin AbuIzuddin (2012:128-130) ได้กล่าวถึงการจัดการกิจกรรมหะละเกาะฮูที่มีประสิทธิภาพ สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) การจัดลำดับในการดำเนินการกิจกรรม

ในการจัดลำดับในการดำเนินการกิจกรรมต่างๆมูร็อบบี้นั้นจำเป็นต้องดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ก. ปรีกษาหรือทุกภาคส่วนเพื่อจัดทำการดำเนินการกิจกรรม

มูร็อบบี้นั้นคนหนึ่งคนกำหนดการดำเนินการกิจกรรมด้วยตนเองไม่ได้หากไม่ปรีกษาหรือสมาชิกกลุ่มศึกษา หากเป็นเช่นนั้นแล้วสิ่งที่จะเกิดขึ้นสมาชิกกลุ่มศึกษา ก็จะรู้สึกว่าเขาไม่ต้องรับผิดชอบส่วนนี้ ถ้าเป็นเช่นนั้นแล้วการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮูไม่สามารถที่จะดำเนินการได้ หรือถ้าดำเนินการได้ก็จะไม่มีประสิทธิภาพ

ข. เลือกการดำเนินการกิจกรรมที่เหมาะสมและร่วมสมัย

ในการเลือกการดำเนินการกิจกรรมหนึ่งๆจำเป็นต้องให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของเราไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติและต้องเป็นสิ่งที่ร่วมสมัยเหมาะสมกับความทันสมัยของเทคโนโลยี ทำให้หะละเกาะฮูนั้นไม่ล้าหลังเกินไป หากว่าจำเป็นก็ต้องสอนการขับรถ, การทำธุรกิจ, ศิลปะการต่อสู้และอื่นๆด้วย

ค. การดำเนินการกิจกรรมที่ทางจะต้องสร้างสรรค์

การดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮูไม่จำเป็นต้องเป็นการดำเนินการกิจกรรมที่เคยทำมาแล้วเพราะจะทำให้เกิดความน่าเบื่อ แต่จงสร้างการดำเนินการกิจกรรมที่มีความสร้างสรรค์ที่เป็นนวัตกรรมใหม่จากงานอดิเรกและพัฒนาความสามารถ ขจัดความกลัว และเริ่มต้นสิ่งใหม่ที่จะให้คนรุ่นใหม่ได้ต่อยอดต่อไป

2) สร้างประสิทธิภาพการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุของท่านหะละเกาะฮุที่มีประสิทธิภาพต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

- ก. ขยันเข้าร่วมและมีความกระตือรือร้นกับกิจกรรมหะละเกาะฮุ
 - ข. การดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุจะต้องประกอบด้วย 10 คุณลักษณะมุสลิมที่พึงประสงค์⁴
 - ค. การดำเนินการกิจกรรมดังกล่าวให้ใช้ทุนอย่างประหยัด (ไม่ใช่ทุนอย่างฟุ่มเฟือย)
 - ง. การดำเนินการกิจกรรมต้องสามารถตรึงใจสมาชิกกลุ่มศึกษา ที่ไม่กระตือรือร้นให้กลับมาเข้าหะละเกาะฮุ
 - จ. การดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุจะเป็นแบบไหนก็ได้ แต่กิจกรรมหะละเกาะฮุต้องให้คุณค่าของความเป็นร็อบบานียะฮ์
- หากว่าข้อต่างๆดังกล่าวมีครบทุกข้อก็หมายความว่า การดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุที่ได้ทำไปประสบความสำเร็จ แต่ถ้าหากว่ามันกลับกันก็หมายความว่า จะต้องตรวจสอบการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุของเราว่ายังขาดสิ่งไหนบ้าง

3) การดำเนินการกิจกรรมที่ยอดเยี่ยมที่สุด

กิจกรรมหะละเกาะฮุ คือ เป็นกิจกรรมที่ทำให้ได้ใกล้ชิดกับอัลลอฮฺ ﷻ และอัลกุรอาน ฉะนั้นก็หมายความว่า การขัดเกลา บ่มเพาะ และพัฒนาบุคลิกภาพที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม จะต้องผ่านกระบวนการหะละเกาะฮุ ยึดมั่นในอัลลอฮฺ ﷻ กับอัลกุรอานเป็นแหล่งอ้างอิง แต่ในความเป็นจริงแล้วพี่น้องส่วนใหญ่จะมีปัญหาเกี่ยวกับการอ่านอัลกุรอาน อีกทั้งการอ่านของแต่ละคนก็ยังอ่านได้ไม่สมบูรณ์ทั้งในเรื่องหลักการออกเสียงและหลักการอ่านด้วยเหตุนี้จะเป็นการดี ถ้าหากว่าเป้าหมายหลังจากนี้สมาชิกทุกคนต้องท่องอัลกุรอาน

การวางเป้าหมายของสมาชิกในการเข้าร่วมหะละเกาะฮุ จะมีหลากหลายระดับในการท่องอัลกุรอาน อาทิ ระดับเริ่มต้นสำหรับสมาชิกทั่วไปให้อ่านอัลกุรอานถูกต้องตามหลักศัจวัต ระดับแกนนำกลุ่มที่ดูแลสมาชิกแต่ละกลุ่มจะต้องท่องจำอัลกุรอาน จำนวน 3 Juz ตั้งแต่ Juz ที่ 28 -30 ระดับสมาชิกที่จะต้องทำทำองค์กรอิสลามจะต้องท่องจำอัลกุรอาน จำนวน 5 Juz ตั้งแต่ Juz ที่ 26 -30 ระดับสมาชิกที่มีความอาวุโสจะต้องท่องจำอัลกุรอานจำนวน 6 – 7 Juz นี้คือเป้าหมาย

⁴ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 1) เป็นผู้มื่อะกิดะฮ์ที่บริสุทธิ์ 2) เป็นผู้ปฏิบัติอบาตะหุอย่างถูกต้อง 3) เป็นผู้ปฏิบัติอบาตะหุอย่างถูกต้อง 4) เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 5) เป็นผู้ที่มีความแข็งแรง 6) ต้องเป็นผู้มีอาชีพ 7) เป็นผู้บำเพ็ญประโยชน์ต่อคนอื่น 8) เป็นผู้ที่ไม่ต่อสู้กับอารมณ์ฝ่ายต่ำของตนเอง 9) ต้องเป็นผู้รู้คุณค่าของเวลา 10) ต้องเป็นผู้มีระเบียบวินัย

ของคนที่จะเข้าร่วมหะละเกาะหฺ์ นอกจากนี้ไม่เพียงแต่ต้องจำอัลกุรอานเท่านั้น แต่ต้องศึกษาความหมายของอัลกุรอานเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของผู้ศรัทธา

4) ความมุ่งมั่น

เมื่อเสร็จจากการทำการดำเนินการกิจกรรมก็จงใส่ความมุ่งมั่นให้มากที่สุดเพื่อที่จะดำเนินการดำเนินการกิจกรรมดังกล่าวได้เต็มที่ เพราะถ้าหากว่าขาดความมุ่งมั่น การดำเนินการกิจกรรมดังกล่าวก็จะไม่สามารถดำเนินการได้ แล้วให้ข้ามในส่วนนั้นไปก่อนหากว่าไม่สามารถดำเนินการดำเนินการกิจกรรมนั้นได้ อย่างไรก็ดีแต่เชื่อว่าจะละเว้นการดำเนินการกิจกรรมนั้นๆ แต่อาจจะดำเนินการภายหลัง

ความมุ่งมั่นเป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวผู้ศรัทธาและเป็นคุณลักษณะของคนประสบความสำเร็จ ด้วยเหตุนี้การปลูกฝังลักษณะความมุ่งมั่นจะต้องเริ่มด้วยหน้าที่และความรับผิดชอบที่เล็กๆ ก่อนที่จะเพิ่มหน้าที่และความรับผิดชอบที่ใหญ่กว่านั้นคือการได้เป็นผู้นำนั่นเอง

5) มาตรฐานการวัดผลความสำเร็จของการดำเนินการกิจกรรมและหะละเกาะฮฺ

เกณฑ์มาตรฐานการวัดผลความสำเร็จของการดำเนินการกิจกรรมและหะละเกาะฮฺจะต้องครอบคลุมด้วย 10 คุณลักษณะมุสลิมที่พึงประสงค์ จะเป็นการดีถ้าทุกๆ การดำเนินการกิจกรรมที่ดำเนินการนั้นสามารถตอบ โจทย์ 10 คุณลักษณะมุสลิมที่พึงประสงค์ได้

2.6.4 หลักสูตรกิจกรรมหะละเกาะฮฺ

การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮฺนั้น หลักสูตรเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญที่จะสร้างความสำเร็จของผู้เข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮฺ ซึ่งเนื้อหาหรือหลักสูตรหะละเกาะฮฺจะมีบทบาทมากต่อการพัฒนาสมาชิก เพราะหลักสูตรไม่ใช่แค่กระบวนการเพื่อเติมเต็มทางด้านความรู้วิชาการเท่านั้น แต่เป็นการสร้างแนวความคิด การเผยแพร่ การเคลื่อนไหวและการทำงานองค์กรแก่สมาชิก เพราะฉะนั้น เนื้อหาหะละเกาะฮฺ นอกเหนือจากการเตรียมทางด้านความรู้แล้ว จำเป็นต้องมีบทบาทในการพัฒนาบุคคลและแนวคิด สู่อการเป็นมุสลิม มุอมีน มุตะตะกินและมุตะซิมตามลำดับต่อไป(Ya'qob Muhammad Husin, 2008:35) และได้เสนอหลักสูตร ดังนี้

ประการแรก โดยพื้นฐานแล้วจำเป็นที่จะต้องเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับอิสลาม และเป็นคำสอนที่มาจากคำริฎออัลกุรอานและหะดีษของท่านนะบี แนวคิดของนักปราชญ์ที่ได้รับการยอมรับพยายามทำความเข้าใจเนื้อหาดังกล่าวเพื่อมาเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิต และบทเรียนจากประวัติของบรรดาท่านนะบี เสาะฮาบะฮฺ และผู้ที่เจริญรอยตามในยุค 300 ปีแรก ซึ่งบรรดามุร็อบบียะฮ์จะต้องนำองค์ความรู้จากเนื้อหาในหลักสูตรมาทำความเข้าใจเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มหะละเกาะฮฺได้ปฏิบัติเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิต

ประการที่สอง เนื้อหาหะละเกาะฮุจะต้องให้เห็นภาพและเข้าใจเกี่ยวกับ คำว่า อิสลามระบบแห่งการดำเนินชีวิต หรือ ศาสนาที่สมบูรณ์ จำเป็นต้องเน้นว่า แท้จริงอิสลามนั้น เป็นแนวทางที่สัจธรรม ที่จะนำไปสู่ความปลอดภัยและมีความสุขในชีวิต

ประการที่สาม องค์ประกอบหรือเนื้อหาที่จะให้มีในกลุ่มหะละเกาะฮุ จะต้องตระหนักถึงขั้นตอนที่ปฏิบัติโดยสมาชิกหะละเกาะฮุเอง คือ สมาชิกหะละเกาะฮุจะต้องผ่านขั้นตอนการทำความรู้จักกัน การปฏิบัติตามองค์กรและหลังจากนั้นสู่การเป็นผู้ดำเนินการและบริหารองค์กร สิ่งนี้เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมิในหลักสูตรหะละเกาะฮุ ในขณะที่เดียวกันในเชิงปฏิบัติแล้ว สมาชิกนั้นจะต้องผ่านระดับต่างๆตามกระบวนการและขั้นตอนที่กำหนดไว้ แต่ก็สามารถที่จะยกระดับสองระดับที่เดียวกันได้ขึ้นอยู่กับ กระบวนการเรียนรู้ สถานการณ์และบริบทสังคมปัจจุบัน หากสิ่งนี้เกิดขึ้นกับสมาชิกก็ถือว่าไม่ใช่เรื่องแปลกอีกต่อไป

ประการที่สี่ หลักสูตรหะละเกาะฮุจะต้องมีพื้นฐานของหลักศรัทธาที่มั่นคงและครอบคลุมพร้อมด้วยให้นั้นเรื่องนี้ในแต่ละกลุ่มหะละเกาะฮุ เพื่อเป็นเกราะป้องกันเบื้องต้นในการคิดและเป็นหัวใจของหะละเกาะฮุ การศรัทธาที่มั่นคงนั้นจะบ่งบอกถึงความเข้มแข็งของรากฐานที่มั่นคงและเป็นสิ่งแรกที่จะต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาสมาชิกผู้ทำงานเพื่ออิสลาม ซึ่งจำเป็นที่จะต้องเน้นหนักเพราะว่าหลักศรัทธาที่ได้กล่าวมานั้น มันเป็นหลักการที่สมาชิกจะต้องเข้าใจอย่างถ่องแท้และเป็นความเห็นความร่วมกันของอุลามาอะลุลสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์

ประการที่ห้า จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางด้านปัจเจกบุคคล หรือ บุคลิกภาพมุสลิมที่ดิงามโดยเฉพาะบุคลิกภาพของนักเผยแผ่และนักทำงานเพื่ออิสลามจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเข้มข้น นอกจากนี้ยังต้องเน้นเรื่องความบริสุทธิ์ใจในการแสวงหาความรู้ ความฉลาด มีความกล้า อดทน เสียสละ สม่่าเสมอ จิตบริการ อ่อนโยนและบุคลิกภาพอื่นๆที่เป็นสิ่งที่ชื่นชมจากคนรอบข้าง

ประการที่หก จะต้องมีการเน้นแก่สมาชิกรักษาคุณแลคำสอนอิสลามในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องปัจเจก หรือ ส่วนรวมก็ตามพร้อมทั้งต้องสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งแก่สมาชิกด้วย

ประการที่เจ็ด นอกจากนี้จะต้องเน้นในเรื่องของอิบาเดฮ์ที่เจาะจงและอิบาเดฮ์ที่พัฒนาทางด้านจิตวิญญาณของสมาชิกหะละเกาะฮุ อาทิ อิบาเดฮ์ที่เป็นสุนัต วิริคมะฮ์ซุรอต คูอาฮ์ ซิกรอ่านอัลกุรอาน ไปเยี่ยมชมเยียนกุโบรและอื่นๆ

ประการที่แปดในแต่ละระดับของหะละเกาะฮุ นั้นจะต้องมีการให้แนวคิกการเผยแผ่ การทำงานเป็นระบบองค์กรและการเมืองให้มีความสมดุลกัน เพื่อให้สมาชิกหะละเกาะฮุได้รู้สึกที่จะรับผิดชอบและปกป้องและรักษาอิสลามด้วยอำนาจ มีความพร้อมทางด้านความรู้และอุดมการณ์อิสลามที่สูงส่ง

ประการที่เก้า จะต้องมีการเน้นการฝึกการทำงานเป็นทีม อาทิ ให้มีความรับผิดชอบในตำแหน่ง ฝึกให้มีอามานะฮ์ ฝึกให้มีการเสียสละ ฝึกปฏิบัติตามผู้นำและเชื่อฟังผู้นำในองค์กร

ประการที่สิบ จะต้องมีการเตรียมกลไกในการนำช่องว่างระหว่างสมาชิกสู่การเป็นพี่น้องในอิสลาม สิ่งเหล่านี้จะต้องมีการกระตุ้นให้สมาชิกหะละเกาะฮ์เกิดความผูกพัน และพร้อมที่จะรับผิดชอบร่วมกัน ตักเตือนกัน ร่วมกันพัฒนาในความอ่อนแอและความบกพร่องที่มีในกลุ่มสมาชิกหะละเกาะฮ์ ด้วยวิธีการที่ดี มีวิทย์ปัญญา และเหมาะสม

Abdul Aziz Abdul Rauf (2003 :23) ได้เขียนในหนังสือการจัดการทรัพย์สินทรัพย์สำหรับผู้เริ่มต้นเกี่ยวกับหลักสุตหะละเกาะฮ์มีเนื้อหา ดังนี้

1. หะดีษสี่สิบของอิหม่ามอันนาวาวีย์ เลือเฉพาะ หะดีษที่ 1 – 20 เท่านั้น
2. รู้จักศาสนาอิสลาม
3. หลักคำสอนศาสนาอิสลาม
4. รู้จักอัลลอฮ์ ﷻ
5. หลักเตฮีดเกี่ยวกับอัลลอฮ์ ﷻ
6. หลักเตฮีดเกี่ยวกับรพระนามและคุณลักษณะของพระเจ้า
7. ความหมายของสองกาลิมะฮ์ชฮาอะดะฮ์
8. เงื่อนไขการรับกาลิมะฮ์ชฮาอะดะฮ์
9. สิ่งที่ทำให้เสียชฮาอะดะฮ์
10. ความหมายของคำว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ ﷻ
11. การทรมานในกุโบร์
12. อิฮซาน หรือ คุณธรรมจริยธรรม
13. การเป็นศัตรูกับชัยฏอน
14. การปฏิบัติตามแบบฉบับของท่านเราะฮ์ลุล ﷺ
15. ความหมายของคำว่า เราะฮ์ลุล ﷺ
16. ตำแหน่งอันสูงทรงของท่านเราะฮ์ลุล ﷺ
17. คุณลักษณะของท่านเราะฮ์ลุล ﷺ
18. หน้าทีของท่านเราะฮ์ลุล ﷺ
19. ลักษณะพิเศษ สารของท่านเราะฮ์ลุล ﷺ
20. หน้าทีของมุสลิมต่อท่านเราะฮ์ลุล ﷺ
21. ผลของการปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านเราะฮ์ลุล ﷺ
22. ขอบเขตและการแต่งกายมุสลิม

23. กิริยามารยาทระหว่างมุสลิม
24. คำมั่นสัญญา
25. การนำเสนอความคิดเห็นในกลุ่มและสาธารณะ
26. ไม่คบเพื่อนที่ไม่ดีและมีคุณลักษณะตามใจตนเอง
27. รักษาทรัพย์สินที่ฮาลาล
28. การดีต่อบุพการี
29. การห่วงแหนและรักต่อครอบครัว
30. การเลือกคู่ครอง
31. ความหมายของอัลกุรอาน
32. ความสะอาดและการมีสุขภาพดีในชีวิต
33. การดื่มและกิน
34. การห่วงแหนศาสนา
35. การขัดเกลาและการพัฒนาตนเอง
36. จุดเด่นในการเผยแพร่ศาสนาที่มีกษะฮ์
37. สภาพความเป็นอยู่ของมุสลิม
38. สงครามทางความคิด
39. การทำงานเผยแผ่อิสลามสำหรับเยาวชน
40. การเผยแผ่อิสลามในประเทศมุสลิม
41. องค์กรไอชอนิสสากล
42. การเคลื่อนไหวขององค์กรต่างๆที่เป็นศัตรูกับอิสลาม
43. องค์กรที่ต่อต้านอิสลาม
44. ระบบการเมืองและความสัมพันธ์กับนานาชาติ ,สิทธิมนุษยชน
45. การมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นองค์กร(ญะมาอีย์)
46. ความรู้ของอัลลอฮ์ﷻ
47. แนวทางการเมือง

2.7 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาเข้าร่วมหะละเกาะฮ์

คุณลักษณะที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้เป็นคุณลักษณะประการสำคัญต่าง ๆ เพื่อให้มุสลิมก้าวไปสู่การเป็นมุสลิมที่มีคุณภาพ ก้าวไปถึงการเป็นประชาชาติที่ดีที่สุด เอียงชนรุ่นแรก ฉะนั้นนักศึกษาจะต้องปฏิบัติ ดังนี้ (เครือข่ายนักศึกษาอิสลามกรุงเทพมหานคร,2558 :3-5 , Muhammad Sajirun.2011:106-204 , Abdul Aziz Abdul Rauf.2003:6-9)

2.7.1 มีอะกัตสะฮุที่บริสุทธิ์

- 2.7.1.1 ไม่เสกเป่านอกจากด้วยอัล-กุรอาน
- 2.7.1.2 ไม่เกี่ยวพันกับญินหรือภูตผี
- 2.7.1.3 ไม่ขอความช่วยเหลือจากผู้ที่เกี่ยวพันกับญิน⁵/ภูตผี
- 2.7.1.4 ไม่ดูดวง ทำนาย เชื่อในโชคชะตา ราศี
- 2.7.1.5 ไม่นั่งร่วมวงกับโหรหรือหมอดู
- 2.7.1.6 ไม่บูชาหรือจัดพิธีกรรมในสุสาน
- 2.7.1.7 ไม่ขอพรหรือขอความช่วยเหลือจากสุสาน
- 2.7.1.8 ไม่สาบานนอกจากอัลลอฮ์^ﷻ
- 2.7.1.9 ไม่สิ้นหวังในอัลลอฮ์^ﷻและไม่เชื่อกลางร้าย (โชคกลาง)
- 2.7.1.10 บริสุทธิ์ในการทำอิบาดะฮ์หรือความคิดต่างๆต่ออัลลอฮ์
- 2.7.1.11 ยึดมั่นในหลักศรัทธาทั้งหกประการ
- 2.7.1.12 เชื่อมั่นต่อผลตอบแทนการดีและการร้ายในโลกสุสานหลังการตาย
- 2.7.1.13 ขอบคุนต่ออัลลอฮ์^ﷻ เมื่อได้รับในสิ่งดี
- 2.7.1.14 เป็นปรปักษ์กับชัยฏอน
- 2.7.1.15 ไม่เดินตามแนวทางของชัยฏอน
- 2.7.1.16 มอบหมายทุกสิ่งทุกอย่างต่ออัลลอฮ์และไม่ตัดสินหรือปฏิบัติ นอกเหนือจากสิ่งที่อัลลอฮ์ประทานลงมา

2.7.2 ปฏิบัติอิบาดะฮ์อย่างถูกต้อง

- 2.7.2.1 ไม่ปฏิเสธที่จะอะซาน (เชิญชวนให้มุสลิมมาละหมาดที่มีสลิด) เมื่อเข้าเวลาละหมาด
- 2.7.2.2 อาบน้ำละหมาดอย่างถึถ้วนสมบูรณ์
- 2.7.2.3 รักษาการละหมาดญะมาอะฮ์ ละหมาดญะมาอะฮ์ที่มีสลิดและอย่างสมบูรณ์ครบถ้วน
- 2.7.2.4 กิยามมุลลีย์อย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง
- 2.7.2.5 จ่ายซากาต
- 2.7.2.6 ถือศีลอดในเดือนรอมฎอน
- 2.7.2.7 ถือศีลอด (ซุนนะฮ์) อย่างน้อย 1 วันต่อเดือน

⁵ ญิน คือ สิ่งมีชีวิตประเภทหนึ่งที่อัลลอฮ์^ﷻ สร้างขึ้นให้มีโครงสร้างในลักษณะโปร่งแสง โดยสร้างญินขึ้นมาจากธาตุไฟและอากาศ ซึ่งต่างจากร่างกายที่มนุษย์ที่ถูกสร้างขึ้นมาจากดินและน้ำ อาศัยอยู่ต่างมิติไปจากมนุษย์

- 2.7.2.8 ตั้งปณิธานเพื่อจะไปฮัจญ์
- 2.7.2.9 มีมารยาท นอบน้อม มีสมาธิในการอ่านอัล-กุรอานและอ่านเป็น
กิจวัตรประจำวัน
- 2.7.2.10 ท่องจำอัล-กุรอานอย่างน้อย 1 ญุซ
- 2.7.2.11 ขอพรในเวลาที่เหมาะสม
- 2.7.2.12 สิ้นสุดวันด้วยการเตาบัตและขออภัยโทษจากอัลลอฮ์
- 2.7.2.13 ทุกครั้งที่ปฏิบัติงาน/กิจเริ่มต้นด้วยการเนียต (การตั้งเจตนารมณ์ที่
บริสุทธิ์เพื่ออัลลอฮ์)
- 2.7.2.14 ห่างไกลจากบาปใหญ่ทั้งปวง
- 2.7.2.15 อ่านบทขอพรของท่านนะบีเข้า เย็นเป็นกิจวัตร
- 2.7.2.16 ปฏิบัติตามคำสาบาน
- 2.7.2.17 กล่าวสลามกับผู้อื่น
- 2.7.2.18 ควบคุมอวัยวะจากการทำสิ่งหะรอม
- 2.7.2.19 อุดกัฟตามศัภษาฟในเดือนรอมฎอน
- 2.7.2.20 แปร่งฟันเป็นกิจวัตร
- 2.7.2.21 รักษาสุขภาพลักษณะจนเป็นนิสัย
- 2.7.3 มีมารยาทที่มั่นคง
- 2.7.3.1 ไม่สอดแนม
- 2.7.3.2 ไม่โกหกมดเท็จ
- 2.7.3.3 ไม่คำทอ
- 2.7.3.4 ไม่กล่าวหาว่าร้าย
- 2.7.3.5 ไม่นินทา
- 2.7.3.6 ไม่โอ้อวด
- 2.7.3.7 ไม่ตำหนิและกล่าวหาว่าร้าย
- 2.7.3.8 ไม่เยาะเย้ย
- 2.7.3.9 ไม่คบคนชั่ว
- 2.7.3.10 โอบอ้อมอารีต่อผู้น้อย
- 2.7.3.11 เคารพนอบน้อมต่อผู้ใหญ่
- 2.7.3.12 ปฏิบัติตามสัญญาที่ตกลง
- 2.7.3.13 ทำดีต่อพ่อแม่

2.7.3.14 ลดสายตาจากการมองสิ่งไม่ดี

2.7.3.15 รักษาความลับ

2.7.3.16 ไม่เปิดโปงสิ่งไม่ดีของผู้อื่น

2.7.3.17 ปกป้องครอบครัว

2.7.3.18 ปกป้องศาสนา

2.7.4 มุ่งมั่นต่อการเรียนรู้หรือเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

2.7.4.1 สร้างความเชี่ยวชาญในการอ่านและเขียน

2.7.4.2 อ่านอรรถธิบายอัล-กุรอานอย่างน้อย 1 ญุซ

2.7.4.3 รักษากฎและหลักการอ่านอัล-กุรอาน

2.7.4.4 ท่องจำ 20 หะดีษจากหนังสือหะดีษ 40 (นาวาเวีย) และหนังสืออิร

ยาอุศศอลีหีน

2.7.4.5 ศึกษาการเผยแพร่อิสลามในสมัยมักกะฮ์และทำความเข้าใจเอกลักษณ์

ของการเผยแพร่ในสมัยนั้น

2.7.4.6 ศึกษาชีวประวัติ 10 สาวก (ศอหาบะฮ์) ที่นะบีรับรองเข้าสวรรค์

2.7.4.7 ศึกษากฎการทำความสะอาดในอิสลาม หลักวิธีการละหมาดที่ถูกต้อง

และการถือศีลอด

2.7.4.8 อ่านหนังสือทั่วไป 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และหนังสือเรียนทุกวัน 1

ชั่วโมงต่อวัน

2.7.4.9 ศึกษาค้นคว้าสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ

2.7.4.10 ตื่นตัวและเข้าใจเรื่องการรุกรานของไซเบอร์อนิสต์ต่ออิสลาม การ

รุกรานทางแนวความคิด รู้จักกลุ่มหรือสมาคมที่บิดเบือนเกี่ยวกับอิสลาม

2.7.4.11 เป็นนักฟังที่ดี และนำเสนอความคิดเห็น

2.7.4.12 ตอบรับการทำงานเป็นกลุ่มองค์กร

2.7.5 มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง

2.7.5.1 รักษาความสะอาดร่างกายเครื่องแต่งกายและที่อยู่อาศัย

2.7.5.2 ปฏิบัติตามซุนนะฮ์ในเรื่องอาหารและเครื่องดื่ม

2.7.5.3 ออกกำลังกายอย่างน้อย 3 ครั้ง/สัปดาห์ ครั้งละไม่น้อยกว่า 30 นาที

2.7.5.4 ไม่นอนดึกและตื่นนอนก่อนรุ่งสาง (ฟัจรุ)

2.7.5.5 รักษาการอ่านตามหลักสุขภาพ

2.7.5.6 ไม่สูบบุหรี่และสิ่งเสพติด

2.7.5.7 ห่างไกลจากสถานที่ที่เป็นมลพิษสกปรกและปนเปื้อนเชื้อโรค

2.7.6 มีศักยภาพแสวงหาปัจจัยยังชีพ

2.7.6.1 พัฒนาตนเองเพื่อให้ห่างไกลจากวิธีการหาขีฟที่หะรอม

2.7.6.2 ห่างไกลจากระบบดอกเบี้ย

2.7.6.3 ห่างไกลจากการพนันทั้งปวง

2.7.6.4 ไม่หลอกลวง

2.7.6.5 มั่นอดออมแม้เพียงเล็กน้อย

2.7.6.6 ไม่ชักช้าในการปฏิบัติภารกิจที่ต้องทำ

2.7.6.7 รักษาทรัพย์สินส่วนรวมและของตนเอง

2.7.7 ต่อสู้เอาชนะตนเองและอารมณ์ใฝ่ต่ำ

2.7.7.1 ห่างไกลสิ่งต้องห้ามทั้งหลาย

2.7.7.2 ห่างไกลจากสถานที่บันเทิงที่หะรอม

2.7.7.3 ห่างไกลสถานที่อบายมุขทั้งปวง

2.7.8 ใช้เวลาได้อย่างคุ้มค่า

2.7.8.1 ตื่นเช้าไม่ตื่นสาย

2.7.8.2 ใช้เวลากับการศึกษาค้นคว้าสม่ำเสมอ

2.7.8.3 รู้ซึ่งถึงคุณค่าและความสำคัญของเวลา

2.7.8.4 รู้จักบริหารเวลา

2.7.9 มีระเบียบวินัยในการทำงาน

2.7.9.1 บุคลิกภาพดูดีมีสง่า

2.7.9.2 ไม่ติดต่อกับหรือร่วมกับองค์กรที่ต่อต้านอิสลาม

2.7.9.3 ทำงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เรียบร้อย

2.7.9.4 รู้จักจัดลำดับความจำเป็นก่อนหลังของงานที่รับผิดชอบ

2.7.10 บำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น

2.7.10.1 ปฏิบัติครบถ้วนต่อสิทธิของพ่อแม่

2.7.10.2 เข้าร่วมในงานสร้างสรรค์ในวาระต่างๆ

2.7.10.3 ช่วยเหลือผู้ยากไร้หรือผู้ต้องการความช่วยเหลือ

2.7.10.4 ซื่อสัตย์ (นะซีฮัต) แก่ผู้ที่หลงผิด

2.7.10.5 มีจิตอาสา จิตบริการและพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่น

2.8 การจัดกิจกรรมหะละเกาะฮูเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ตั้งแต่ปี 2553 เป็นต้นมา หะละเกาะฮูเป็นกิจกรรมหนึ่งในการพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา แต่มาบังคับใช้กับนักศึกษาในปี 2553 โดยฝ่ายพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษามีนโยบายและแผนพัฒนานักศึกษาให้กำหนดกิจกรรมหะละเกาะฮูเป็นกระบวนการหลักในการพัฒนานักศึกษาที่ครอบคลุมทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้าน วิชาการ บุคลิกภาพ คุณธรรมจริยธรรม ความเป็นพี่น้อง ภาวะความเป็นผู้นำ ระบบการดูแลนักศึกษาอย่างใกล้ชิดและอื่น ๆ กระบวนการนี้สามารถที่จะตอบสนองแผนและนโยบายของฝ่ายพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษาได้

2.8.1 หลักการและเหตุผลของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮู วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

นักศึกษาวิทยาลัยอิสลามศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วนักศึกษาจะต้องกลับสู่สังคม เพื่อพัฒนาสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้า การกลับสู่สังคมของนักศึกษานั้น จะต้องมีความพร้อมทางด้านวิชาการ และประสบการณ์ต่างๆที่ได้จากทำกิจกรรมในสถาบันการศึกษา ซึ่งนั่นคือความพร้อมทั่วไปที่นักศึกษาต้องมีเพื่อเป็นใบเบิกทางเพื่อเข้าสู่วงการการทำงาน แต่สำหรับนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาแล้ว นักศึกษาจะต้องมีการเตรียมความพร้อมอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญมากกว่าที่กล่าวมาข้างต้น คือ การมีภาวะความเป็นผู้นำ เข้าใจความเป็นพี่น้องในอิสลาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีคุณธรรมจริยธรรม เพราะว่า เมื่อนักศึกษากลับเข้าสู่สังคม สามารถที่จะนำ สิ่งเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์กับตนเองและสังคม เพราะหากสังคมมีความเจริญก้าวหน้าอย่างเดี่ยวแต่คนที่พัฒนาสังคมนั้น ไม่ได้มีคุณธรรมจริยธรรม สังคมก็จะเกิดความวุ่นวายและจะเกิดหายนะในภายภาคหน้า ดังนั้น การสร้างให้นักศึกษามีคุณธรรมจริยธรรมจะต้องใช้เครื่องมือมาพัฒนา เพื่อให้นักศึกษานั้น สามารถขัดเกลาตนเองได้ นั่นคือ กระบวนการหะละเกาะฮู (Islamic Studies Circle : ISC) ซึ่งกระบวนการนี้ สามารถที่จะดูแลนักศึกษาให้อยู่ในกรอบและครรลองอิสลามได้ตลอดระยะเวลาที่นักศึกษากำลังศึกษาที่วิทยาลัยอิสลามศึกษา อันส่งผลให้นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาเป็นนักศึกษาที่มีคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อพัฒนาสังคมต่อไป

2.8.2 วัตถุประสงค์หะละเกาะฮูของวิทยาลัยอิสลามศึกษา

1) เพื่อให้นักศึกษาอยู่ในครรลองอิสลามตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยอิสลามศึกษา 2) เพื่อให้นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น 3) เพื่อให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยน

เรียนรู้ร่วมกันกับผู้อื่น 4) เพื่อให้นักศึกษามีภาวะความเป็นผู้นำ 5) เพื่อให้นักศึกษาได้ตกแต่งตนเองซึ่งกันและกัน 6) เพื่อให้นักศึกษาได้รู้ถึงความพี่น้องในอิสลาม

2.8.3 การจัดการหะละเกาะฮุของวิทยาลัยอิสลามศึกษา

รูปแบบกิจกรรมหะละเกาะฮุโดยรวม คือ กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมบ่ายวันพุธ เวลา 13.00-16.00 ซึ่งเป็นช่วงเวลาของการงดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ทางมหาวิทยาลัยให้ทางหน่วยระดับมหาวิทยาลัย คณะหรือวิทยาลัย กำหนดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษาได้เข้าร่วมวิทยาลัยอิสลามศึกษาจึงกำหนดกิจกรรมหะละเกาะฮุ เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาการทั่วไป และได้บังคับให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม ตามนโยบายของมหาวิทยาลัยซึ่งนักศึกษาต้องเข้าร่วมอย่างน้อย 30 หน่วยชั่วโมง

การจัดกลุ่มนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา จัดแบ่งจำนวนสมาชิก กลุ่มละ 8 – 12 คน ต่อ 1 กลุ่ม นับเป็นวงกลม โดยแต่ละคนนั้นมีอัลกุรอานอยู่ในมือภายใต้การนำของผู้ที่เป็นแกนนำหรือหัวหน้ากลุ่มหรือเรียกว่า มุร็อบบีย์ ซึ่งเป็นทั้งนักศึกษาที่มีความสามารถผ่านกระบวนการหะละเกาะฮุแล้วอย่างน้อยเป็นเวลา 2 ปี เจ้าหน้าที่และอาจารย์ ที่มีประสบการณ์ทางด้านกิจกรรมนี้โดยตรง ซึ่งแก่นนำกลุ่ม(มุร็อบบีย์)จะเป็นผู้ริเริ่มดำเนินการกิจกรรมดังกล่าว ใช้ระยะเวลา 1.30 – 2.00 ชั่วโมง โดยมีวิชา อัลกุรอาน(อรรถธิบายและตัววิด) ฟิกฮฺ ประวัติศาสตร์ และเตาฮีด และหะดีษ ดังนี้

1. อ่านและฟังหรือท่องจำอัลกุรอาน	15 นาที
2. คำนำปฐมบท / ตกเตือน	5 นาที
3. นำเสนอวิชาแรก(พร้อมเปิดโอกาสทุกคนเสนอเพิ่มเติม)	15 - 20 นาที
4. นำเสนอวิชาที่สอง(พร้อมเปิดโอกาสทุกคนเสนอเพิ่มเติม)	15 – 20 นาที
5. นำเสนอวิชาที่สาม(พร้อมเปิดโอกาสทุกคนเสนอเพิ่มเติม)	15 - 20 นาที
6. ข่าวสาร โลกอิสลาม	10 นาที
7. ปรัชญาหรือและแก้ปัญหาต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มศึกษา / บุคคลในกลุ่ม	15 นาที
8. ติดตามและประเมินศาสนกิจประจำสัปดาห์	5 นาที
9. รวบรวมทุนจัดกิจกรรมกลุ่มศึกษา	5 นาที
10. แบ่งภาระรับผิดชอบครั้งต่อไป	5 นาที

2.8.4 หลักสูตรหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา ที่ใช้อยู่ปัจจุบัน

หลักสูตรที่ใช้จัดกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษาปัจจุบัน เป็นหลักสูตรสันติศึกษา ที่ได้ประยุกต์ใช้จากหลักสูตรสันติศึกษา ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา ซึ่งฝ่ายพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้ใช้หลักสูตรนี้มาตั้งแต่การศึกษา 2553 จนถึงปัจจุบัน จะประกอบด้วย รายวิชาต่างๆ ดังนี้

2.8.4.1 อัลกุรอานและตัฟซีด

เป็นหลักสูตรที่ดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อเน้นการอ่านอัลกุรอานและการศึกษาความหมายของอัลกุรอานให้สมาชิกนักศึกษาได้เรียนรู้และเข้าใจอย่างถูกต้องและสามารถใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งหลักสูตรนี้จะมี รายละเอียดดังนี้⁶ (ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา,ม.ป.ป.)

ก. มาตรฐานการเรียนรู้ : ผู้เรียนมีจรรยาบรรณที่ดีงาม มีความเป็นมุสลิมเป็นฐานหลักไม่วางตัวเป็นปรปักษ์กับหลักคำสอนของอิสลาม

1) ระยะเวลาเรียน: หนึ่งปีการศึกษา (สองภาคเรียน)

2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์: มีความรู้ความเข้าใจในอุดมการณ์ของอิสลามโดยรวมทั้งทางด้านหลักความเชื่อ หลักการอิสลาม และคุณธรรมจริยธรรม

ข. จุดประสงค์ปลายทาง: สร้างความผูกพันระหว่างคัมภีร์ของอัลลอฮุกับผู้เรียนให้เหนียวแน่น บนพื้นฐานของความเข้าใจที่ถูกต้อง มีเจตคติที่ดีต่อสาระธรรมในคัมภีร์ ด้วยการนำหลักคำสอนของคัมภีร์อัลกุรอานมาสู่การปฏิบัติ มีจิตผูกพันกับคำชี้แนะ และปฏิบัติตามบทบัญญัติด้วยความเข้าใจที่ถูกต้องไม่ผิดเพี้ยน มีความบริสุทธิ์ใจต่อวัตถุประสงค์แห่งทางนำที่ชี้แนะไว้ในทุกยุคทุกสมัย ในทุกที่ทุกเวลาและยึดเป็นที่อ้างอิง เป็นข้อตัดสินทุกครั้งที่มีความขัดแย้งเกิดขึ้น โดยยึดหลักการเรียนรู้ที่ครบถ้วนสมบูรณ์เป็นเกณฑ์

ค. จุดประสงค์นำทาง

1) สามารถอธิบายจุดเด่นหรือลักษณะพิเศษของภาคนี้ของอัลกุรอานที่มุ่งเน้นนำเสนอเกี่ยวกับเรื่องของการถือกำเนิดของมนุษย์บนโลกนี้ และการมีชีวิตอีกในอีกโลกหนึ่ง ซึ่งมีการชี้แนะไว้ผ่านการอธิบายภาคนี้ทั้งหมด

2) สามารถบอกความหมายของศัพท์ยากและความหมายในเชิงลึกที่แต่ละคำต้องการสื่อ

3) สามารถบอกถึงมหาบริสุทธิ์แห่งอัลลอฮุตะอาลาออกจากลักษณะที่ไม่เหมาะสมไม่ควรแก่พระองค์

⁶ เอกสารประกอบหลักสูตรสันติศึกษา ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา,ม.ป.ป.)

- 4) สามารถบอกถึงเดชานูภาพแห่งอัลลอฮ์ในการสร้างสรรค์และสามารถบอกถึงเมตตาธิคุณแห่งพระองค์ที่มีต่อมวลมนุษย์ได้
- 5) สามารถบอกลักษณะพิเศษหรือจุดเด่นของวันกียามะฮ์ซึ่งมีทั้งความสุขสบายและความขากลำบากเป็นสิ่งตอบแทนตามแต่การกระทำของแต่ละคนที่กระทำไว้
- 6) สามารถแยกแยะได้ว่าอัลลอฮ์ตะอาลา เท่านั้น สามารถสาบานด้วยการเอ่ยนามของสิ่งที่พระองค์ทรงสร้างขึ้นมาได้ แต่สำหรับมนุษย์ไม่มีสิทธิ์ที่จะสาบานด้วยการเอ่ยชื่อสิ่งเหล่านี้ทั้งหมด
- 7) สามารถบอกบทลงโทษซึ่งเป็นวาระสุดท้ายของพวกเขาผู้บ่อนทำลายผ่านการทำความเข้าใจ เรื่องราวของกลุ่มชน อาด ชะมุค และฟิรเอาน์
- 8) สามารถกำหนดจุดยืนในการทดสอบซึ่งจะมีทั้งดีและร้ายและสภาพท่าทีของมนุษย์ที่มีต่อการทดสอบของอัลลอฮ์ได้
- 9) สามารถบอกถึงความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ที่มีต่อมวลมนุษย์และเดชานูภาพแห่งพระองค์ที่มีเหนือพวกเขา และสามารถบอกวิธีการแสดงความกตัญญูต่อเมตตาธิคุณแห่งพระองค์ผ่านการเรียนรู้ซูเราะฮ์ อัลบะลักได้
- 10) สามารถบอกถึงความไพศาลแห่งอัลลอฮ์และความโปรดปรานแห่งพระองค์ที่มีต่อผู้ที่ทำการบริจาคในแนวทางแห่งพระองค์ และความกริ้วโกรธของพระองค์ที่มีต่อผู้ที่ตระหนี่ ผ่านการเรียนรู้ซูเราะฮ์อัลลิลล์
- 11) สามารถบอกถึงความโปรดปรานและคำชี้แนะแห่งอัลลอฮ์ที่มีต่อศาสนทูตแห่งพระองค์ ผ่านการเรียนรู้จากซูเราะฮ์ อัญญาฮา
- 12) สามารถบอกความหมายศัพท์ยากซึ่งปรากฏอยู่ในแต่ละซูเราะฮ์
- 13) สามารถบอกความหมายของ “ลัษละตุลกอคร” และสามารถบอกถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นใน “ลัษละตุลกอคร” เช่น มลาอิกะฮ์จะลงมา การเพิ่มผลบุญแก่ผู้ทำความดีในเวลานั้นให้มากกว่าเดิม
- 14) สามารถบอกสภาพการของวันกียามะฮ์ผ่านการเรียนรู้จากภาคนี้ได้
- 15) สามารถบอกได้ว่าซูเราะฮ์ใดเป็นซูเราะฮ์ที่ประทานมาเพื่อสดุดีต่อท่านเราะสูลุลลอฮ์
- 16) สามารถบอกได้ว่าซูเราะฮ์ใดที่เรียกว่าเป็น 1 ใน 3 ของอัลกุรอานโดยที่สามารถอ้างอิงหลักฐานจากซุนนะฮ์สนับสนุนอย่างชัดเจน
- 17) สามารถทำความเข้าใจซูเราะฮ์ที่ขับไล่มารร้ายและกล่าวถึงการลบล้างมายากล และปกป้องมนุษย์จากการกระชิบกระชาบของมารร้ายได้

ง. จุดประสงค์ด้านจิตพิสัยและทักษะพิสัย :

- 1) มีความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้การอ่านซูเราะฮ์และท่องจำทำความเข้าใจให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของซูเราะฮ์
- 2) มีความมุ่งมั่นที่จะระลึกถึงอัลลอฮ์ผ่านการพินิจพิเคราะห์สิ่งถูกสร้างและการชี้นำของอัลลอฮ์ที่มีอยู่
- 3) มีความพยายามที่จะฝึกหัดอ่านอัลกุรอานด้วยเสียงสำเนียงที่ไพเราะถูกต้อง
- 4) มีความมุ่งมั่นที่จะนำเอาอัลกุรอานมาเป็นอิบาดะฮ์อย่างสม่ำเสมอ
- 5) มีความรู้สึกว่าจะได้รับความช่วยเหลือจากอัลลอฮ์^ﷻ ในการที่จะประทานชัยชนะมายังบ่าวของพระองค์ผู้ภักดี และประทานความหายนะแก่ศัตรูของพระองค์^ﷻ
- 6) มีความพยายามที่จะนำพาตนเองให้สามารถปฏิบัติตนให้ถูกต้องผ่านการเรียนรู้คำชี้นำจากซูเราะฮ์ต่าง ๆ
- 7) สามารถเรียนรู้การสร้างสรรค์ของอัลลอฮ์^ﷻผ่านตัวเองและฟากฟ้าที่ไกลออกไป
- 8) มุ่งมั่นสิ่งเดียวกันและกันในเรื่องของคุณธรรมและความอดทน
- 9) รักการพัฒนาด้วยการรำลึกถึงอัลลอฮ์และความครบถ้วนของจักรวาล
- 10) ตรวจสอบคิดคำนวณสิ่งที่ตนเองประสบขณะทำการเรียกร้องผู้หนทางของอัลลอฮ์^ﷻ
- 11) ตระหนักถึงความเมตตาแห่งอัลลอฮ์ที่มีต่อมวลมนุษยย์ผ่านการแต่งตั้งท่านนะบี ^ﷺ
- 12) มีความบริสุทธิ์ใจต่ออัลลอฮ์^ﷻในทุกการทำงานที่กระทำ
- 13) มุ่งมั่นที่จะเรียนรู้การชี้นำจากอายะฮ์อัลกุรอานผ่านการวิเคราะหวิสัยทางวิชาการ
- 14) ให้ความสนใจต่อการที่อัลลอฮ์^ﷻทรงประทานความโปรดปรานมายังมวลบ่าว ด้วยการเคารพภักดีและต่อสู้อันหนทางแห่งพระองค์^ﷻ
- 15) มีความกระตือรือร้นหนักแน่นต่อการนำค่านิยมแห่งองค์อภิบาลไปต่อสู่ลบล้างค่านิยมทางวัตถุ
- 16) มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะขอกุลาโทษจากผลบาปหรือความผิดด้วยการเตาบะฮ์กลับตัวกลับใจ

17) มุ่งมั่นที่จะประเมินผลงานและบุคคลด้วยตราฐแห่งอัลลอฮ์ที่
เที่ยงตรง

18) มีความพยายามที่จะต่อสู้ปกป้องจากกลุ่มชนผู้ศรัทธาที่อ่อนแอ

19) มีความพยายามที่จะแก้ไขความเข้าใจผิด ๆ ออกไปจากสังคม

20) ตั้งใจที่จะมอบหมายการทำงานทุกอย่างให้กับอัลลอฮ์และยึดมั่น

ต่อพระองค์

21) มีความพร้อมที่จะเข้าพบอัลลอฮ์ด้วยการเพิ่มความขำเกรงต่อ

พระองค์

22) ขอความคุ้มครองปกป้องจากอัลลอฮ์ให้รอดพ้นจากความชั่วร้ายของสิ่งถูกสร้าง มายากลและความชั่วร้ายของความริษยา

23) ละเว้นห่างไกลจากพวกประจบสอพลอ พวกกลับกลอก และหมั่นขอความคุ้มครองจากอัลลอฮ์

จ. สารการเรียนรู้

1) ท่องจำและเรียนรู้การอธิบายซูเราะฮ์อัลอะลา ถึงซูเราะฮ์อันนาส จากคัมภีร์ “อัลวาญีฮ์” ของท่าน ดร.มะฮฺมูด ฮิญาซีญ์ เรียนรู้หลักการอ่านมีมและนูซาก็นะฮ์ จากหนังสือ “ตัยซีรุต ตัจวิด” ของ อาจารย์ อับดุลวาริษ ชะอิด ในประเด็นดังต่อไปนี้

(1) ความจำเป็นในการยึดมั่นแนวทางเฉพาะในการอ่าน (อัลกุรอาน) และยึดมั่นอัลกุรอานให้พื้นฐานหลักของข้อกฎหมายและวิทยาการด้านต่าง ๆ

(2) ความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจด้วยบทของอัลกุรอานและนำเสนอข้อชี้แนะ โดยสรุป

(3) หลักการในการอธิบายอัลกุรอานและการนำมาใช้ประโยชน์

(4) แนวทางซึ่งเป็นแบบอย่างในการปฏิสัมพันธ์กับอัลกุรอานเพื่อการนำมาใช้ประโยชน์

(5) คุณค่าของการท่องจำอัลกุรอาน และแนวทางเฉพาะในการท่องจำ

2) คำอธิบายรายวิชา

ฝึกปฏิบัติจริง ด้วยการฝึกอ่านด้วยวิธีการที่ถูกต้องไปพร้อม ๆ กับการสังเกต (เป็นขั้นเป็นตอนแบบค่อยเป็นค่อยไป) พร้อมกับแสดงหลักการอ่านที่ปรากฏอยู่ในแต่ละซูเราะฮ์ โดยใช้วิธีการ คือ ศึกษาการอธิบายซูเราะฮ์ที่กำหนดตามแนวทางเฉพาะในบทนี้ พร้อม

อรรถาธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมจากผู้สอนในตัวบทแต่ละวรรคแต่ละตอน (ในบางส่วนของชูเราะฮ์หรือจากชูเราะฮ์ทั้งหมด) โดยการศึกษาเรียนรู้

- ก. ชื่อชูเราะฮ์
- ข. สาเหตุการประทานชูเราะฮ์ (หากมี)
- ค. เป็นชูเราะฮ์มักก็ยะฮ์หรือมะคะนียะฮ์
- ง. เรื่อง,สาระ,ประเด็น
- จ. วัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของชูเราะฮ์

3) ศึกษาความหมายของอายะฮ์หรือกลุ่มอายะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องหรือประเด็นตามแนวทางดังต่อไปนี้

ก. ความหมายของศัพท์ยาก ศัพท์เฉพาะทางและความหมายโดยรวมของอายะฮ์

ข. ศึกษาความสัมพันธ์หรือความเชื่อมโยงระหว่างอายะฮ์

ค. สรุปสาระสำคัญของอายะฮ์ พร้อม ๆ กับการระมัดระวังในการตีความให้สอดคล้องกับประเด็นซึ่งมีอิสลาม ผู้คนและการเรียกร้องเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งจะมีตัวบทปรากฏอยู่ในทุก ๆ ชูเราะฮ์เป็นแกนกลาง

ง. สรุปข้อคิด บทเรียน ข้อบัญญัติทางศาสนาที่มีอยู่ในชูเราะฮ์

จ. เชื่อมโยงประเด็น บทเรียนที่ได้รับและบทบัญญัติทางศาสนาที่มีอยู่ในแต่ละชูเราะฮ์เข้าด้วยกันว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร

ฉ. เรียนรู้ความหมายทางภาษา(เบื้องต้น)ที่เกี่ยวกับวิชาวาทศิลป์ศาสตร์เพื่อเชื่อมโยงบทเรียนเข้ากับตัวบทของอัลกุรอานโดยตรง เพื่อพินิจพิจารณาตีความหมายของอัลกุรอานให้ครบถ้วนในทุก ๆ ด้าน

ช. ทำความเข้าใจ เรียนรู้(โดยไม่เน้นในรายละเอียด) เกี่ยวกับความ महัจจรรยของอัลกุรอานที่เกี่ยวข้องกับวิทยาการด้านต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในตัวบทของชูเราะฮ์

4) จุดเน้นที่ควรแก่การสรุปจากชูเราะฮ์เพื่อเน้นย้ำขณะศึกษาทำความเข้าใจ

ก. ประเด็นหลัก ๆ ที่เกี่ยวกับหลักการศรัทธา (เช่น การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ต่อศาสนทูต , สาระธรรมของศาสนทูต, มลาอิกะฮ์ , คัมภีร์ของอัลลอฮ์, วันกียามะฮ์และผลที่จะเกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต)

ข. หลักฐานยืนยันการเป็นผู้ทรงสร้างของอัลลอฮ์ จากสิ่งที่พระองค์ทรงดัดเดือนไว้ในจักรวาล

- ค. พระนามแห่งอัลลอฮ์อันไพจิตรที่ได้รับจากอัลกุรอานและจาก
 สติปัญญา
- ง. แบบอย่างที่ดีของเหล่าศาสนทูต(ทั้งนะบีและเราะสุล)
- จ. พิธีกรรมทางศาสนาสัญลักษณ์ความรับผิดชอบต่อหน้าอัลลอฮ์
 อย่างครบถ้วน
- ฉ. วิทยาศาสตร์ ความสำคัญของวิทยาการ ความถูกต้องและบทบาท
 หน้าที่ของวิทยาการแต่ละแขนง
- ช. การทำความดี
- ซ. การต่อสู้กับฝ่ายอธรรม
- ฌ. ความรับผิดชอบของมนุษย์ที่มีต่อความสุขและความทุกข์ที่จะ
 ได้รับในโลกนี้และโลกหน้า
- ฎ. อันตราย ความยากลำบากที่จะได้รับในโลกหากไม่มีทางนำ
 จากอัลลอฮ์
- ฏ. ภัยที่จะได้รับจากการทำบาป
- ฎ. อุดมการณ์ของมารร้าย

5) เนื้อหาการเรียนรู้

- ก. ชูเราะฮ์ อัลอะฮฺลุล
- ข. ชูเราะฮ์ อัลฆอซียะฮ์
- ค. ชูเราะฮ์ อัลฟัจร
- ง. ชูเราะฮ์ อัลบะลัด
- จ. ชูเราะฮ์ อัลฮัมซ
- ฉ. ชูเราะฮ์ อัลลัยล
- ช. ชูเราะฮ์ อัลกุฮา
- ซ. ชูเราะฮ์ อะลัมน์ชรอฮ
- ฌ. ชูเราะฮ์ อัลดีน
- ญ. ชูเราะฮ์ อัลอะลัก
- ฎ. ชูเราะฮ์ อัลกอดีร์
- ฏ. ชูเราะฮ์ บียีนะฮ์
- ฐ. ชูเราะฮ์ อัลซัลชะละฮ์
- ฑ. ชูเราะฮ์ อัลอาดิยาต

- ฅ. ชูเราะฮ์ อัดกอรีอะฮ์
- ฉ. ชูเราะฮ์ อัดตะกาซุร
- ค. ชูเราะฮ์ อัลอัศรี
- ค. ชูเราะฮ์ อัลสุมาซะฮ์
- ด. ชูเราะฮ์ อัลฟีล
- ท. ชูเราะฮ์ กุรออยซ์
- ธ. ชูเราะฮ์ อัลมาอูน
- น. ชูเราะฮ์ อัลเกาซัร
- บ. ชูเราะฮ์ อัลกาฟิรูน
- ป. ชูเราะฮ์ อัลนัศร
- ผ. ชูเราะฮ์ อัลมาซัด
- ฝ. ชูเราะฮ์ อัลอิกลาศ
- พ. ชูเราะฮ์ อัลฟะลัค
- ฟ. ชูเราะฮ์ อัลนาส

2.8.4.2 อัลหะดีษ (วจนะของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ)

เป็นหลักสูตร์ที่ดำเนินการกิจกรรมหะละเกะฮ์เพื่อเน้นบทเรียนจากวจนะของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ให้สมาชิกนักศึกษาได้เรียนรู้และเข้าใจอย่างถูกต้องและสามารถใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งหลักสูตร์นี้จะมีรายละเอียดดังนี้⁷ (ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา,ม.ป.ป.)

1) มาตรฐานการเรียนรู้ระดับชั้น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ก. มาตรฐานการเรียนรู้ ผู้เรียนมีจรรยาบรรณที่ดีงาม มีความเป็นมุสลิมเป็นฐานหลัก ไม่วางตัวเป็นปรปักษ์กับหลักคำสอนของอิสลาม

ข. ระยะเวลาเรียน 1 ปี (สองภาคเรียน)

ค. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความรู้ความเข้าใจในอุดมการณ์ของอิสลามโดยรวมทั้งทางด้านหลักความเชื่อ กฎหมายอิสลาม และคุณธรรมจริยธรรม

2) จุดประสงค์ปลายทาง

เสริมสร้างความผูกพันอันแน่นแฟ้นให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน บนพื้นฐานความรู้ความเข้าใจความรักความผูกพัน และการฝึกปฏิบัติผ่านการเรียนรู้สาระและความหมายของหะดีษ ด้วยการปฏิบัติตนตามบัญญัติไปพร้อม ๆ กับความเข้าใจที่ถูกต้อง ที่สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์

⁷ เอกสารประกอบหลักสูตรสันติศึกษา ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา.

สรุป เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหะดีษจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับทุกยุคทุกสมัย สามารถใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีความขัดแย้งเกิดขึ้น

3) จุดประสงค์นำทาง

ก. ท่องจำตัวบทหะดีษจากหนังสือ สี่สิบหะดีษของอิหม่ามอันนาวาวี้อย่างน้อยยี่สิบหะดีษ

ข. ท่องจำหะดีษจากหนังสือ “รียาคูศอลิฮีน” ในแต่ละเรื่องอย่างน้อยสามหะดีษ

ค. สามารถอ่านตัวบทหะดีษได้ถูกต้อง

ง. บอกชื่อผู้รายงานหะดีษตามสายรายงานได้ถูกต้อง

จ. บอกความหมายของตัวบทหะดีษได้ถูกต้อง

ฉ. สรุปบทเรียนที่ได้รับจากหะดีษได้

ช. สามารถบอกความสัมพันธ์ด้านความมุ่งหมายระหว่างหะดีษ

กับอายะฮ์อัลกุรอานได้

ซ. สามารถนำความหมายของหะดีษมาใช้ในชีวิตประจำวันได้

ฌ. สามารถยกตัวอย่างประกอบตามความหมายของหะดีษได้

ญ. สามารถยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่มีความหมายในทางตรงกัน

ข้ามได้

ฎ. สามารถวิเคราะห์คุณค่าด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม

ของผู้เรียนที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ฏ. สามารถวิเคราะห์สังเคราะห์สิ่งต้องห้ามที่เป็นบาปใหญ่จาก

หะดีษในแต่ละบทเรียนได้อย่างถูกต้อง

ฐ. สามารถบอกเหตุผลที่นำไปของหะดีษได้

ฑ. สามารถนำหะดีษมาเป็นหลักฐานอ้างอิงได้อย่างถูกต้อง

ฒ. สามารถบอกหลักการทางศาสนบัญญัติจากตัวบทของหะดีษ

ได้

ณ. สามารถนำคำชี้แนะของท่านรอซูลุลลอฮ์ ﷺ ที่ปรากฏอยู่ใน

หะดีษมาประยุกต์ได้ในชีวิตประจำวัน

4) จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (ด้านทักษะพิสัยและจิตพิสัย)

ก. มีความมุ่งมั่นต่อการสร้างความเป็นพี่น้องกัน

ข. มีความเป็นพี่น้องกัน มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้แพ้รู้ชนะรู้ถ้อย

- ค. มีความรักต่อลูก ๆ และครอบครัว
- ง. มีความรักใคร่กลมเกลียวซึ่งกันและกัน
- จ. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อคนยากจนและคนด้อยโอกาส
- ฉ. เป็นสามีหรือภรรยาที่ดี
- ช. ให้ความสำคัญต่อสิทธิและหน้าที่ของมุสลิม
- ซ. มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนบ้าน
- ฌ. มีกุศลจิต
- ญ. พูจาปราศรัยไพเราะน่าฟัง
- ฎ. สามารถอยู่ร่วมกันกับคนต่างศาสนาได้อย่างสมานฉันท์
- ฏ. ทำดีต่อบิฮามารดา
- ฐ. ให้ความร่วมมือต่อภาครัฐเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของ

ประเทศชาติ

- ฑ. ดำรงละหมาดตามเวลาที่กำหนด
- ฒ. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- ณ. เคารพในสิทธิของผู้อื่น
- ด. มีความนอบน้อมถ่อมตนต่อเจ้าของสิทธิ์และพร้อมจะให้ความร่วมมือต่อเจ้าของสิทธิ์
- ต. เคารพในเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้อื่น ไม่เยาะเย้ยถากถางผู้อื่น

ให้เกิดความเสื่อมเสีย

5) คำอธิบายรายวิชา / สารการเรียนรู้

ประมวลหะดีษที่รวบรวมโดยสำนักงานคณะกรรมการบริหารกิจการอิสลาม (กรุงไคโร) ทำความเข้าใจและท่องจำหะดีษ (เรื่อง มารยาทการทำความดีต่อบิฮามารดาและความสัมพันธ์กับเครือญาติ) โดยศึกษาเกี่ยวกับ ความหมาย สาระ บทเรียนที่ได้รับจากหะดีษ

6) เนื้อหาการเรียนรู้

- ก. มารยาทการทำความดีต่อบิฮามารดาและเครือญาติ
- ข. ไม่นอญูดออกไปทำญูฮาดจนกว่าจะได้รับอนุญาตจากบิฮามารดา
- ค. ผลกระทบเกี่ยวกับการคว่ำต่อบิฮามารดาผู้บังเกิดเกล้าของตนเอง
- ง. การตอบรับคูดอาของผู้ที่ทำดีต่อบิฮามารดา
- จ. การเนรคุณต่อบิฮามารดาเป็นบาปหนัก

2.8.4.3 หลักศรัทธาเบื้องต้น

1) มาตรฐานการเรียนรู้ระดับชั้น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ก. มาตรฐานการเรียนรู้ ผู้เรียนมีจรรยาบรรณที่ดีงาม มีความเป็นมุสลิมเป็นฐานหลัก ไม่วางตัวเป็นปรปักษ์กับหลักคำสอนของอิสลาม ซึ่งหลักสุตครั้งนี้จะมีรายละเอียดดังนี้⁸ (ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา,ม.ป.ป.)

ข. ระยะเวลาเรียน 1 ปี (สองภาคเรียน)

ค. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความรู้ความเข้าใจในอุดมการณ์ของอิสลามโดยรวมทั้งทางด้านหลักความเชื่อ กฎหมายอิสลาม และคุณธรรมจริยธรรม

2) จุดประสงค์ปลายทาง

มีความรู้ความเข้าใจในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับหลักความเชื่อทางศาสนาที่ถูกต้อง หลักความเชื่อที่มีแหล่งอ้างอิงมาจากคัมภีร์อัลกุรอานและซุนนะฮ์ อ้างอิงมาจากหลักฐานที่เป็นตัวบทและหลักฐานทางสติปัญญา โดยปลูกฝังเข้าสู่จิตใจอย่างแท้จริง เป็นหลักความเชื่อที่ปราศจากข้อสงสัยกลางแครงใจ ปราศจากการอูตรีและเรื่องไร้สาระทั้งหมด

3) จุดประสงค์นำทาง

ก. บอกคำจำกัดความและขอบเขตของเตฮีดได้

ข. เปรียบเทียบระดับความสำคัญกับวิชาอื่นได้

ค. บอกปรัชญาการเรียนรู้วิชาเตฮีดได้

ง. บอกที่มาของหลักการของวิชาเตฮีดได้

จ. บอกผลที่จะเกิดขึ้นกับประชาชาติมุสลิมได้

ฉ. บอกความสัมพันธ์ระหว่างการศรัทธากับการปฏิบัติได้

ช. บอกเหตุผลที่ต้องมีการปฏิญาณตนก่อนหลักการอื่น ๆ ได้

ซ. บอกความสำคัญของวิชาเตฮีดและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นใน

กรณีที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับเตฮีดได้

ฌ. บอกหลักฐานจากอัลกุรอานและธรรมเนียมปฏิบัติที่บ่งบอกถึงการมี

อยู่จริงและเอกานุภาพแห่งอัลลอฮ์ได้

ญ. บอกพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการปฏิเสธความเชื่อในเอกานุ

ภาพแห่งอัลลอฮ์ได้

⁸ เอกสารประกอบหลักสูตรสันติศึกษา ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา.

- มนุษย์ได้
- ฎ. บอกปรัชญาการส่งศาสนทูตและการประทานอัลกุรอานมายัง
- มนุษย์ได้
- ฏ. บอกความหมายของการรณชาติบายอัลกุรอานโดยท่านนะบี
๙. บอกผลจากการศรัทธาต่อวันกิยามะฮ์ที่มีต่อการดำเนินชีวิต
- บนโลกนี้ได้
๑๐. บอกลักษณะและหน้าที่ของมลาอิกะฮ์และการศรัทธาต่อม
- ลาอิกะฮ์ได้
๑๑. บอกความเข้าใจเกี่ยวกับกำหนดการของอัลลอฮ์และการ
- ศรัทธาต่อกำหนดการของพระองค์ได้

4) จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (ทักษะพิสัยและเจตพิสัย)

- ก. ไม่พึ่งพาความช่วยเหลือจากการเสกเป่า ยกเว้นด้วยอายะฮ์อัล
- กุรอานและวิธีการที่มีปรากฏอยู่ในหะดีษ
- ข. ไม่พึ่งพาการติดต่อกับญิน ไชฎอนหรือผู้ที่ขอความช่วยเหลือ
- จากญินและไชฎอน
- ค. ไม่พึ่งพาพ่อมดหมอผี โหราจารย์ หมอดู
- ง. ไม่พึ่งพาการขอความช่วยเหลือจากกูโบร์และคนที่ตายไปแล้ว
- จ. ไม่บนบานสาบานด้วยสิ่งอื่นนอกเหนือจากอัลลอฮ์
- ฉ. ไม่พึ่งพาโชคกลาง
- ช. มีความบริสุทธิ์ใจและมุ่งมั่นสู่อัลลอฮ์
- ซ. มีการตั้งเจตนา(เพื่ออัลลอฮ์ ๙)ทุกครั้งที่แสดงการกระทำ
- ฌ. มีความเชื่อมั่นต่อการลงโทษของอัลลอฮ์
- ฎ. มีความกตัญญูต่อความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ๙
- ฏ. ทำตามสิ่งที่ตนเองบนบานต่ออัลลอฮ์ ๙ ไว้

5) เนื้อหาการเรียน

- ก. ความรู้เกี่ยวกับวิชาเตฮีด
- ข. ความสำคัญของวิชาเตฮีดในอิสลาม
- ค. ความสำคัญของวิชาเตฮีดกับการดำเนินชีวิตในโลกนี้
- ง. การรู้จักอัลลอฮ์ ๙
- จ. มนุษย์ควรคิดพินิจไตร่ตรองยังอาหารของพวกเขา

- จ. สายน้ำบนฟ้ากฟ้า
- ช. ทะเลลึก อากาศ และสิ่งมีชีวิต
- ซ. ที่พักอาศัยและความปลอดภัยของบ้าน
- ฅ. ศาสนทูตของอัลลอฮ์การเผยแผ่และสาระธรรม
- ญ. ภาพรวมของอิหม่ามและสิ่งบ่งชี้ของสาระธรรมแห่งท่านนะ

บีมูหัมหมัด ﷺ

- ฎ. โวหารและวาทศิลป์ศาสตร์ในอัลกุรอาน
- ฏ. อัลกุรอานกับความก้าวหน้าทางวิทยาการสมัยใหม่
- ฐ. การศรัทธาต่อวันกิยามะฮ์
- ฑ. สภาพการณ์ในวัน โลกหน้า
- ฒ. การศรัทธาต่อมลาอิกะฮ์ ต่อคัมภีร์และศาสนทูตของอัลลอฮ์ﷺ
- ณ. การศรัทธาต่อกำหนดการของอัลลอฮ์ﷻ

6) สาระการเรียนรู้

หนังสือ เคาฮิด ของเชค อับซันคานีย์ เล่ม 1

2.8.4.4. ศาสนบัญญัติ

1) มาตรฐานการเรียนรู้ ผู้เรียนมีจรรยาบรรณที่ดีงาม มีความเป็นมุสลิม เป็นฐานหลักไม่วางตัวเป็นปรปักษ์กับหลักคำสอนของอิสลามซึ่งหลักสุตครั้งนี้จะมี รายละเอียดดังนี้ (ฝ่าย พัฒนาการพยาบาลมนุษย สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา,ม.ป.ป.)

2) ระยะเวลาเรียน หนึ่งปีการศึกษา (สองภาคเรียน)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความรู้ความเข้าใจในอุดมการณ์ของอิสลาม โดยรวมทั้งทางด้านหลักความเชื่อ กฎหมายอิสลาม และคุณธรรมจริยธรรม.

3) จุดประสงค์ปลายทาง

ผู้เรียนบอกความหมายของคำว่า “อิบาดะฮ์”ในอิสลามได้ บอกหลักการ บัญญัติทางกฎหมายอิสลามเกี่ยวกับอิบาดะฮ์ วิธีการทางศาสนาบัญญัติเกี่ยวกับอิบาดะฮ์ในแต่ละเรื่อง และสามารถบอกผลที่จะเกิดขึ้นทั้งกับบุคคลและสังคมได้

⁹ เอกสารประกอบหลักสูตรสันติศึกษา ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

4) จุดประสงค์นำทาง

ก. บอกความเข้าใจเกี่ยวกับ อิบาอะฮ์ (ศาสนกิจ) การปฏิสัมพันธ์และกฎหมายเกี่ยวกับครอบครัวได้

ข. บอกความหมายของข้อกฎหมายเกี่ยวกับการเมืองการปกครองได้

ค. นักเรียนบอกแหล่งที่มาหรือแหล่งอ้างอิงของกฎหมายอิสลามได้

ง. นักเรียนบอกประเภทของบัญญัติต่าง ๆ ทางศาสนา (شرعية احكام)

ได้

จ. บอกพัฒนาการเกี่ยวกับวิชาฟิสิกส์ได้

ฉ. นักเรียนระบุประเภทของน้ำสะอาดได้

ช. นักเรียนรู้จักนายิสและแยกประเภทของนายิสได้

ซ. นักเรียนบอกคำนิยามของ “ฮัยฎ ,นิฟาสและยานาบะฮ์” และ

สาเหตุจำเป็นที่จะต้องอาบน้ำชำระร่างกายได้

ฌ. นักเรียนบอกข้อแตกต่างระหว่างการอาบน้ำซุนด์กับวาฮิบได้

ฎ. นักเรียนบอกหลักการทำวุฎูอ์และสามารถแยกแยะซุนด์ วาฮิบ

และวิธีการทำวุฎูอ์ได้

ฏ. นักเรียนบอกสิ่งที่ทำให้เสียวุฎูอ์ และช่วงเวลาที่ทำวาฮิบหรือซุนด์ใน

การทำวุฎูอ์ได้

ฎ. บอกวิธีการเช็ดรองเท้าบู๊ต ถุงเท้า ผ้าพันแผลและระยะเวลา

สิ้นสุดการอนุญาตได้

ฐ. นักเรียนบอกวิธีการตะขัมมูมพร้อมอ้างอิงหลักฐานอ้างอิงและบอกสิ่ง

ที่ทำให้เสียการตะขัมมูมได้

ฑ. บอกบัญญัติ (หุกุม)เกี่ยวกับการละหมาด คุณค่าของการละหมาด

และบทลงโทษแก่ผู้ละทิ้งการละหมาดพร้อมหลักฐานอ้างอิงประกอบ

ฒ. ระบุเวลาละหมาด การอาซานและอิกอมะฮ์ได้

ณ. บอกรายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติก่อนการละหมาด หลักการ

ละหมาด และซุนด์ต่าง ๆ ของการทำละหมาด

ด. บอกสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง และสิ่งที่ทำให้เสียละหมาดและสิ่งที่

สามารถกระทำไ้ขณะละหมาด

ต. บอกชนิดการละหมาดที่เป็นฟัรฎูและซุนด์ได้

ถ. บอกคุณค่าของการละหมาดเป็นหมู่คณะและสามารถอ้างอิงหลักฐาน

อ้างอิงจากหะดีษได้

ดังต่อไปนี้ได้

ท. สามารถบอกวิธีการปฏิบัติ (พอสังเขป) ในประเภทบิดาอะฮ์ลุ

- (1) การละหมาดรวม
- (2) การละหมาดของผู้ป่วย
- (3) การละหมาดชด (ทดแทนละหมาดที่ขาดไป)
- (4) การชุกุดชะฮ์วี
- (5) การชุกุดคิลาวะฮ์ (ชุกุดเมื่ออ่านกุรอานถึงอายะฮ์ที่กล่าวถึงการชุกุด)
- (6) หลักการทางกฎหมายอิสลามเกี่ยวกับมัสยิด

5) จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (ทักษะพิสัย)

- ก. สามารถทำวุฎูอ์และอาบน้ำทำความสะอาดได้อย่างถูกต้องวิธี
- ข. สามารถเช็ดรองเท้าบูตเช็ดถุงเท้าและเช็ดบนผ้าพันแผล(แทนการล้างเท้าขณะทำวุฎูอ์)ได้อย่างถูกต้องวิธี
- ค. สามารถทำการละหมาดแต่ละประเภทได้อย่างถูกต้อง

6) จุดประสงค์ด้านพุทธิพิสัยและเจตพิสัย

- ก. ตื่นแต่เช้าเพื่อทำการละหมาดซุบฮ์
- ข. มีความมุ่งมั่นที่จะออกไปอาซานบอกเวลาละหมาด
- ค. มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะออกไปละหมาดที่มัสยิด
- ง. ตั้งใจหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติขณะละหมาด
- จ. สามารถลุกขึ้นละหมาดยามค่ำคืนได้อย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง
- ฉ. สามารถอ่านกุรอานได้อย่างตั้งใจ
- ช. มีความมุ่งมั่นที่จะท่องจำอัลกุรอานเท่าที่สามารถกระทำได้
- ซ. หมั่นขอคุอาในเวลาที่เป็นช่วงเวลาที่ดียิ่งที่สุด
- ฌ. ก่อนนอนหมั่นขอกุลาโทยต่ออัลลอฮ์ด้วยการเตาบะฮ์
- ญ. มีการตั้งเจตนาดีไว้กับทุกการกระทำที่จะกระทำ
- ฎ. ยึดมั่นกับการกล่าวชุกริลละฮ์ทั้งเช้าและเย็น
- ฏ. รำลึกถึงอัลลอฮ์อยู่เสมอในทุกที่ทุกเวลา
- ฐ. แปร่งฟันทำความสะอาดฟันสม่ำเสมอ
- ฑ. รักษาร่างกายให้สะอาดด้วยการมีน้ำละหมาดตลอดเวลา

๓. มีความตั้งใจที่จะให้ตนเองห่างไกลสิ่งที่ไม่ดีไม่งาม สิ่งต้องห้าม และสถานที่ที่เป็นแหล่งอบายมุข

7) เนื้อหาการเรียนรู้

ก. ประเภทของกฎหมายอิสลาม

ข. พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของฟิกฮ์อิสลาม

ค. การผ่อนปรนอนุญาตให้ผสมผสานระหว่างมัซฮับ

บทที่ 1 ศาสนบัญญัติความสะอาด

หมวดที่ 1 หลักการเกี่ยวกับน้ำ

หมวดที่ 2 นายิสและการชำระล้าง

หมวดที่ 3 เลือดประจำเดือน น้ำคาวปลาและญะนาบะฮ์

หมวดที่ 4 การอาบน้ำ

หมวดที่ 5 การทำวุฎู

หมวดที่ 6 การตะยัมมูม

บทที่ 2 ศาสนบัญญัติการละหมาด

หมวดที่ 1 บัญญัติ คุณค่าและข้อตัดสินสำหรับผู้ที่จะตั้งการละหมาด

หมวดที่ 2 เวลาละหมาด

หมวดที่ 3 การอาซานและการอิโกมะฮ์

หมวดที่ 4 เงื่อนไขของการละหมาด

หมวดที่ 5 พิรฎูหรือหลักการของละหมาด

หมวดที่ 6 ชุนัตของการละหมาด

หมวดที่ 7 มัครูฮ์(สิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ) ขณะละหมาด

หมวดที่ 8 สิ่งที่อนุญาตให้กระทำได้ขณะละหมาด

หมวดที่ 9 สิ่งที่ทำให้เสียละหมาด

หมวดที่ 10 ท่านจะทำการละหมาดได้อย่างไร

หมวดที่ 11 ประเภทของการละหมาด

หมวดที่ 12 ละหมาด

บทที่ 3 ศาสนบัญญัติการถือศีลอด

หมวดที่ 1 ศีลอดในอัลกุรอาน

หมวดที่ 2 หลักการของการถือศีลอด

หมวดที่ 3 ประเภทของศีลอด

หมวดที่ 4 หลักการและวิธีปฏิบัติในเดือนรอมะฎอน

8) เอกสารประกอบการเรียน

หนังสือฟิกฮ์ อิบาอะฮ์ ของ ชัยคุ พัยซอล มลาวิ๊ย ฟิกฮ์อิบาอะฮ์

2.8.4.5. ประวัติศาสตร์อิสลาม

1) มาตรฐานการเรียนรู้ระดับชั้น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

มาตรฐานการเรียนรู้ ผู้เรียนมีจรรยาบรรณที่ดีงาม มีความเป็นมุสลิมเป็นฐานหลัก ไม่วางตัวเป็นปรปักษ์กับหลักคำสอนของอิสลามซึ่งหลักสูตรนี้จะซึ่งรายละเอียดดังนี้¹⁰ (ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา,ม.ป.ป.)

2) ระยะเวลาเรียน 1 ปี (สองภาคเรียน)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความรู้ความเข้าใจในอุดมการณ์ของอิสลาม โดยรวมทั้งทางด้านหลักความเชื่อ กฎหมายอิสลาม คุณธรรมจริยธรรม การเผยแผ่ขยายและการเผยแผ่อิสลาม

3) จุดประสงค์ปลายทาง

มีความรู้ความเข้าใจในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเกิดขึ้นศาสนาอิสลาม การเผยแผ่ขยายและการเผยแผ่ศาสนาอิสลามของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ วิเคราะห์บทเรียนจากเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นทางประวัติศาสตร์ในสมัยของท่าน เพื่อเป็นแนวทางของการใช้ชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรมการทำงานในระบอบองค์กรและการพัฒนาสังคมด้วยการฝึกความเสียสละและมีจิตสาธารณะที่จะบริการและสร้างสรรค์สังคม

4) จุดประสงค์นำทาง

- ก. บอกบริบทและสังคมก่อนศาสนาอิสลามได้
- ข. บอกการเกิดขึ้นของศาสนาอิสลามได้
- ค. บอกลักษณะเด่นของชีวประวัติท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ได้
- ง. บอกแหล่งอ้างอิงชีวประวัติท่าน นะบีมุฮัมมัด ﷺ ได้
- จ. บอกชีวประวัติของมุฮัมมัด ﷺ ก่อนการเป็นนะบี ﷺ ได้
- ฉ. บอกชีวประวัติท่าน นะบีมุฮัมมัด ตั้งแต่เริ่มเป็นนะบีจนถึงการอพยพไป

หะบะชะฮ์ได้

¹⁰ เอกสารประกอบหลักสูตรสันติศึกษา ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

ช. บอกชีวประวัติท่าน นะบีมุหัมมัด ตั้งแต่การอพยพของท่านจนถึง การตั้งมั่นที่นครมดีนะฮ์ได้

ซ. บอกสงครามสำคัญที่เกิดขึ้นในสมัยของท่าน นะบีมุหัมมัด ได้

ณ. บอกเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นหลังการยึดครองนครมักกะฮ์ได้

5) จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (ทักษะพิสัยและเจตพิสัย)

ก. มีความมุ่งมั่นในอุดมการณ์อิสลามที่จะเผยแพร่สารของอิสลามสู่ ประชาชาติ

ประจำวันได้

ข. มีความอดทนต่ออุปสรรคและบททดสอบในการใช้ชีวิต

ค. มีแนวคิดที่จะสร้างสรรค์สังคมที่มีคุณธรรมและสังคมอุดมสุข

ง. มีแบบแผนและเป้าหมายในการดำเนินชีวิตประจำวัน

จ. เข้าใจถึงการใช้ชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรม

ฉ. เข้าใจถึงระบบของการทำงานองค์กรและการทำงานเป็นทีม

ช. มีความบริสุทธิ์ใจและมุ่งมั่นสู่อัลลอฮ์

ซ. มีการตั้งเจตนา(เพื่ออัลลอฮ์)ทุกครั้งที่แสดงการกระทำ

ณ. มีความเสียสละ จิตอาสาและพร้อมที่จะพัฒนาสังคม

ญ. มีการแสดงจุดยืนที่เข้มแข็งและอดทนต่อบททดสอบ

ฎ. มีการสร้างเกียรติยศด้วยการมีจรรยาบรรณที่ดีต่อสังคม

ฏ. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและสร้างความสัมพันธ์ด้วยหลักการของความเป็นที่

นื่อง

ฐ. เป็นผู้ได้รับการยอมรับจากผู้คนในสังคมด้วยความซื่อสัตย์

6) เนื้อหาการเรียนรู้

ก. ลักษณะเด่นของชีวประวัติท่านนะบีมุหัมมัด

ข. แหล่งอ้างอิงชีวประวัติท่าน นะบีมุหัมมัด

ค. ชีวประวัติของมุหัมมัด ก่อนการเป็นนะบี

ง. ชีวประวัติท่าน นะบีมุหัมมัด ตั้งแต่เริ่มเป็นนะบี จนถึงการ

อพยพไปหะบะชะฮ์

การตั้งมั่นที่นครมดีนะฮุ

ข. ชีวิตประวัตินานะบีมุหัมมัด ﷺ ตั้งแต่การอพยพของท่านจนถึง

ฉ. สงครามสำคัญที่เกิดขึ้นในสมัยของท่าน นะบีมุหัมมัด ﷺ

ช. สงครามบะดัร์

ซ. สงครามอุฮุด

ญ. สงครามบনীอัล-นะฎีร์

ฎ. สงครามอัล-อะหุซาบ

ฏ. สงครามบনী กุร็อยเซาะฮุ

ฐ. สงครามอัล-ฮุคัยบียะฮุ

ฑ. สงครามค็อยบัร

ฒ. สงครามมู้อ์ตะฮุ

ณ. สงครามอัล-ฟัดห์

ด. สงครามฮุญัยน์

ต. สงครามตะบูก

ถ. เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นหลังการยึดครองนครมักกะฮุ

ท. สงครามฮุญัยน์

ธ. การทลายเจี๊วด

น. สงครามตะบูก

บ. ฮัจญ์อ่ำลา

ป. การส่งทัพอุซามะฮุ

ผ. การเสียชีวิตของท่านนะบี มุหัมมัด

2.8.4.5. 6. สารการเรียนรู้

หนังสือ วิเคราะห์บทเรียนและข้อคิดจาก ชีวิตประวัตินานะบีมุหัมมัด (ﷺ)

2.9. กระบวนการพัฒนาทักษะหลักการดำเนินการทะเลาะเถาะฮุ

2.9.1. ภาวะผู้นำ

แนวคิดด้านภาวะผู้นำในการดำเนินการกิจกรรมทะเลาะเถาะฮุ เป็นสิ่งสำคัญมาก สำหรับกลุ่มศึกษาทะเลาะเถาะฮุที่จะต้องมีความเป็นผู้นำ เพราะว่าสมาชิกทุกคนจะต้องมีส่วนร่วม ในการนำเสนอเนื้อหา ข้อมูลข่าวสารและแสดงความคิดเห็นต่อสมาชิกในกลุ่มศึกษาเพื่อเป็นการ

กลั่นกรองข้อมูลที่ได้นำเสนอไว้ให้ข้อมูลที่ตกผลึกและมีความถูกต้องมากที่สุด เป็นองค์ความรู้สำหรับสมาชิกที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อการใช้ชีวิตในสังคมต่อไป

ผู้นำ (leader) กับภาวะผู้นำ (leadership) มีความหมายแตกต่างกัน เพื่อให้ผู้อ่านมีพื้นฐานเกี่ยวกับผู้นำและภาวะผู้นำ จึงขอนำเสนอคำนิยามที่ควรทราบเกี่ยวกับ “ผู้นำ (Leader)” และภาวะผู้นำ (Leadership)” ดังนี้ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2540)

ผู้นำ คือบุคคลที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งใน 5 อย่างต่อไปนี้

1. มีบทบาทหรืออิทธิพลต่อคนในหน่วยงานมากกว่าผู้อื่น
2. มีบทบาทเหนือบุคคลอื่น ๆ
3. มีบทบาทสำคัญที่สุดที่ทำให้หน่วยงานบรรลุเป้าหมาย
4. ได้รับเลือกจากผู้อื่นให้เป็นผู้นำ
5. เป็นหัวหน้าของกลุ่ม

2.9.2. ความหมายผู้นำ

กวี วงศ์พุ่ม (2535: 14-15) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำไว้ 5 ประการ คือ

(1) ผู้นำ หมายถึง ผู้ซึ่งเป็นศูนย์กลางหรือจุดรวมของกิจกรรมภายในกลุ่ม เปรียบเสมือนแกนของกลุ่ม เป็นผู้มีโอกาสติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นมากกว่าทุกคนในกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกลุ่มสูง

(2) ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งนำกลุ่มหรือพากลุ่มไปสู่วัตถุประสงค์หรือสู่จุดหมายที่วางไว้ แม้แต่เพียงชี้แนะให้กลุ่มไปสู่จุดหมายปลายทางก็ถือว่าเป็นผู้นำ ทั้งนี้รวมถึงผู้นำที่นำกลุ่มออกนอกกลุ่มนอกทางด้วย

(3) ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่คัดเลือกหรือยกให้เขาเป็นผู้นำของกลุ่มซึ่งเป็นไปโดยอาศัยลักษณะทางสังคมมิติของบุคคลเป็นฐาน และสามารถแสดงพฤติกรรมของผู้นำได้

(4) ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติเฉพาะบางอย่างคือสามารถสอดแทรกอิทธิพลบางประการอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มได้มากที่สุด

(5) ผู้นำ หมายถึง บุคคลผู้ซึ่งสามารถนำกลุ่มไปในทางที่ต้องการ เป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการแสดงบทบาทหรือพฤติกรรมความเป็นผู้นำ

บุญทัน ดอกไธสง (2535 : 266) ได้สรุปเกี่ยวกับผู้นำไว้ว่า ผู้นำ (Leader) หมายถึง

(1) ผู้มีอิทธิพล มีศิลปะ มีอิทธิพลต่อกลุ่มชน เพื่อให้พวกเขามีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามต้องการ

(2) เป็นผู้นำและแนะนำ เพราะผู้นำต้องคอยช่วยเหลือกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดตามความสามารถ

(3) ผู้นำไม่เพียงแต่ยืนอยู่เบื้องหลังกลุ่มที่คอยแต่วางแผนและผลักดัน แต่ผู้นำจะต้องยืนอยู่ข้างหน้ากลุ่ม และนำกลุ่มปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย

จากนักวิชาการที่ได้ให้ความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ผู้นำ (Leader) ก็คือบุคคลที่เป็นศูนย์กลาง แสดงบทบาทถึงอิทธิพลเพื่อชักจูงหรือชี้นำบุคคลอื่น ให้ปฏิบัติงาน สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ มีศิลปะในการช่วยเหลือ วางแผน ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามความต้องการของกลุ่มได้

2.9.3. ความหมายภาวะผู้นำ

เสนห์ จุ้ยโด้ (2552) ได้สรุปความหมายของภาวะผู้นำได้ว่าเป็น กระบวนการใช้อำนาจอิทธิพลของผู้นำในการชักจูงหรือชี้นำบุคคลอื่น ให้ปฏิบัติงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ภาวะผู้นำ คือ ประมุขศิลป์ ซึ่งหมายถึง กระบวนการที่ผู้นำมีอำนาจบารมี (Power) เหนือผู้อื่นโดยที่บุคคลอื่นให้การยอมรับ (Acceptance) โดยร่วมมือปฏิบัติงานกับผู้นำให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2550) ได้สรุปรวบรวม ความหมายของภาวะผู้นำตามที่มีให้ไว้แล้วได้จำแนกความหมายของภาวะผู้นำออกเป็น 12 กลุ่ม ดังนี้

1. ภาวะผู้นำที่เน้นกระบวนการของกลุ่ม
2. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นบุคลิกภาพและผลของบุคลิกภาพ
3. ภาวะผู้นำในฐานะเป็นการกระทำหรือพฤติกรรม
4. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการบรรลุเป้าหมาย
5. ภาวะผู้นำในฐานะเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์
6. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นความแตกต่างของบทบาท
7. ภาวะผู้นำในฐานะที่มุ่งด้านโครงสร้าง
8. ภาวะผู้นำในฐานะเป็นศิลปะที่ก่อให้เกิดการยินยอมตาม
9. ภาวะผู้นำในฐานะเป็นการใช้อิทธิพล
10. ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นรูปแบบของการจูงใจ
11. ภาวะผู้นำในฐานะความสัมพันธ์ของอำนาจ
12. ภาวะผู้นำในฐานะเป็นการผสมผสานขององค์ประกอบต่าง ๆ

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2551:10) ได้กล่าวสรุปภาวะผู้นำ ดังนี้

1.เป็นความสามารถที่จะมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นในด้านการกระทำตามที่ผู้นำต้องการและสามารถจูงใจบุคคลอื่นให้กระทำกิจกรรมที่ช่วยบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้

2.เป็นกระบวนการความเป็นผู้นำจากการใช้อิทธิพลที่ควบคุมและประสานงานกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มให้บรรลุเป้าหมาย

3.เป็นลักษณะความสัมพันธ์ทางอำนาจอย่างหนึ่งของผู้นำจนได้รับการยอมรับนับถือในพฤติกรรมของเขาจากสมาชิกของกลุ่มและกลุ่มอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

4.อิทธิพลในตัวของผู้ผู้นำที่นำมาใช้ให้เข้ากับสถานการณ์โดยผ่านการชี้แนะผ่านกระบวนการสื่อสารเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

5.การกระทำกันระหว่างบุคคล โดยมีบุคคลหนึ่งทำหน้าที่ให้การชี้นำการกระทำดังกล่าวทำให้บุคคลอื่นๆ เชื่อมั่นในผลงานของเขา ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้จากลักษณะการแสดงออกในการชี้แนะตามที่เขาได้แนะนำไว้

6.ความคิดริเริ่มและรักษาสภาพของความเชื่อถือในการปฏิบัติกรร่วมกัน

7.การที่บุคคลที่มีอิทธิพลมากจนทำให้เกิดการยอมรับเกี่ยวกับการบริหารงานประจำในองค์กร

8.เป็นกระบวนการในการใช้อิทธิพลที่มีต่อการดำเนินงานของกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรและมีการจูงใจให้เกิดพฤติกรรมในการทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตลอดจนใช้อิทธิพลให้กลุ่มธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของตน

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเป็นพฤติกรรมที่ผู้คนรอบข้างให้การยอมรับเชิดชูในศักยภาพด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้าน การกระทำ บุคลิกภาพ ความสัมพันธ์ทางสังคม การจูงใจผู้อื่น การแสดงอำนาจ มีเครื่องมือและองค์ประกอบต่างๆ และศิลปะที่ก่อให้เกิดการยินยอมได้

2.9.4. การคิดวิเคราะห์

กระบวนการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮู การคิดวิเคราะห์เป็นขั้นตอนหนึ่งของการดำเนินการกิจกรรม ซึ่งให้สมาชิกกลุ่มสามารถวิเคราะห์เนื้อหาจากการฟังของผู้นำเสนอ เพื่อให้ทุกคนได้คิดวิเคราะห์กัน ก่อให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่แตกฉานและนำไปใช้ปฏิบัติเป็นวิถีชีวิตได้ ฉะนั้นการคิดวิเคราะห์จะมีความสำคัญในกระบวนการจัดกิจกรรมและจะต้องทำความเข้าใจต่อไป ซึ่งการคิดวิเคราะห์ นักวิชาการได้ให้ความหมายมากมายที่แตกต่างกัน ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 1071) กล่าวว่าไว้ว่าทักษะการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความชำนาญในการคิดใคร่ครวญอย่างละเอียดรอบคอบในเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล โดยหาส่วนดี ส่วนบกพร่อง หรือ จุดเด่นจุดด้อยของเรื่องนั้นๆ แล้ว เสนอแนะสิ่งที่ดีสิ่งที่เหมาะสมนั้นอย่างยุติธรรม

สมจิต สวชนไพบูลย์ (2541: 94) การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการคิดพิจารณาอย่างรอบครอบโดยใช้เหตุผล ประกอบการตัดสินใจ

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2542 : 14) ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ คือการแสวงหาข้อเท็จจริงด้วยการระบุ จำแนก แยกแยะ ข้อมูลในสถานการณ์ที่เป็นแหล่งคิดวิเคราะห์ ทั้งที่เป็นข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น หรือจุดเด่น จุดด้อย ในสถานการณ์เป็นการจัดข้อมูลให้เป็นระบบเพื่อไปใช้เป็นพื้นฐานในการคิดระดับอื่นๆ

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2549 : 24) ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่าเป็นความสามารถในการจำแนกแจกแจงและแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นวัตถุ สิ่งของ เรื่องราว หรือเหตุการณ์ และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้น

สุวิทย์ มูลคำ (2550 : 9) ให้ความหมายของการวิเคราะห์และการคิดวิเคราะห์ว่า การวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง การจำแนก แยกแยะองค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็นส่วน ๆ เพื่อค้นหาว่ามีองค์ประกอบย่อย ๆ อะไรบ้าง ทำมาจากอะไร ประกอบขึ้นมาได้อย่างไรและมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไร การคิดวิเคราะห์ (Analytical thinking) หมายถึงความสามารถในการจำแนก แยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นวัตถุสิ่งของ เรื่องราว หรือเหตุการณ์และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหา สภาพความเป็นจริงหรือสิ่งสำคัญของสิ่งที่กำหนดให้

ชาติรี สารานู (2548 : 40-41) ได้ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่า การคิดวิเคราะห์ คือ การรู้จักพิจารณา ค้นหาใคร่ครวญ ประเมินค่าโดยใช้เหตุผลเป็นหลักในการหาความสัมพันธ์เชื่อมโยง หล่อหลอมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์แบบอย่างสมเหตุสมผลก่อนที่จะตัดสินใจ

อรพรรณ พรสีมา (2540 : 24) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ เป็นทักษะการคิดระดับกลาง ซึ่งจะต้องได้รับการพัฒนาต่อจากทักษะการคิดพื้นฐาน มีการพัฒนาแง่มุมของข้อมูลโดยรอบด้านเพื่อหาเหตุผลและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ

จากนักวิชาการที่ได้กล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การวิเคราะห์ หมายถึง การคิดพิจารณาอย่างรอบครอบ แยกแยะ องค์ประกอบต่างๆ มาพิจารณาใคร่ครวญบนพื้นฐานเหตุและผล เชื่อมโยงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ในสภาพความเป็นจริง ก่อนที่จะมีการตัดสินใจหรือสรุปในประเด็นต่างๆ

2.9.5. ลักษณะของการคิดวิเคราะห์

เสงี่ยม โตรัตน์ (2546 : 28) กล่าวถึง ลักษณะของการคิดวิเคราะห์ของการคิดวิเคราะห์ไว้ว่า การคิดวิเคราะห์ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบ คือ ทักษะในการจัดระบบข้อมูล

ความเชื่อถือได้ของข้อมูล และการใช้ทักษะเหล่านั้นอย่างมีปัญญาเพื่อการชี้นำพฤติกรรมดั่งนั้น การคิดวิเคราะห์จึงมีลักษณะต่อไปนี้

1. การคิดวิเคราะห์จะไม่เป็นเพียงการรู้หรือการจำข้อมูลเพียงอย่างเดียว เพราะการคิดวิเคราะห์จะเป็นการแสวงหาข้อมูลและการนำข้อมูลไปใช้
2. การคิดวิเคราะห์ไม่เพียงแต่การมีทักษะเท่านั้น แต่การคิดวิเคราะห์จะต้องเกี่ยวกับการใช้ทักษะอย่างต่อเนื่อง
3. การคิดวิเคราะห์ไม่เพียงแต่การฝึกทักษะอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะต้องมีทักษะที่จะต้องคำนึงถึงผลที่ยอมรับได้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2549 : 15-16) กล่าวถึง ลักษณะของการคิดวิเคราะห์และ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์ไว้ว่า การจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ประกอบเป็นการคิดวิเคราะห์ แตกต่างไปตามทฤษฎี การเรียนรู้ โดยทั่วไปสามารถแยกแยะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์ ได้ ดังนี้

1. การสังเกต จากการสังเกตข้อมูลหลายๆ สามารถสร้างเป็นข้อเท็จจริงได้
2. ข้อเท็จจริง จากการรวบรวมข้อเท็จจริง และการเชื่อมโยงข้อเท็จจริงบางอย่างที่ขาดหายไป สามารถทำให้มีการตีความได้
3. การตีความ เป็นการทดสอบความเที่ยงตรงของการอ้างอิง จึงทำให้เกิดการตั้งข้อดกลงเบื้องต้น
4. การตั้งข้อดกลงเบื้องต้น ทำให้สามารถมีความคิดเห็น
5. ความคิดเห็น เป็นการแสดงความคิดจะต้องมีหลักและเหตุผลเพื่อพัฒนาข้อวิเคราะห์ สุวิทย์ มูลคำ (2548 : 23-24) ได้จำแนกลักษณะของการคิดวิเคราะห์ ไว้เป็น 3 ด้าน คือ
 1. การวิเคราะห์ส่วนประกอบ เป็นความสามารถในการแยกแยะค้นหาส่วนประกอบที่สำคัญของสิ่งหรือเรื่องราวต่างๆ เช่น การวิเคราะห์ส่วนประกอบของพืช หรือเหตุการณ์ต่างๆ ตัวอย่างคำถาม เช่น อะไรเป็นสาเหตุสำคัญของการระบาดของไข้หวัดนกในประเทศไทย
 2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นความสามารถในการหาความสัมพันธ์ของส่วนสำคัญต่างๆ โดยระบุความสัมพันธ์ระหว่างความคิด ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผล หรือความแตกต่างระหว่างข้อโต้แย้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างคำถาม เช่น การพัฒนาประเทศกับการศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างไร
 3. การวิเคราะห์หลักการ เป็นความสามารถในการหาหลักความสัมพันธ์ส่วนสำคัญในเรื่องนั้นๆ ว่าสัมพันธ์กันอยู่โดยอาศัยหลักการใด ตัวอย่างคำถาม เช่น หลักการสำคัญของศาสนาพุทธได้แก่อะไร

จะเห็นได้ว่าการวิเคราะห์นั้นจะต้องกำหนดสิ่งที่จะต้องวิเคราะห์ กำหนดจุดประสงค์ที่ต้องการจะวิเคราะห์ แล้วจึงวิเคราะห์อย่างมีหลักเกณฑ์ โดยใช้วิธีการพิจารณาแยกแยะ เทคนิควิธีการในการวิเคราะห์ เพื่อรวบรวมประเด็นสำคัญหาคำตอบให้กับคำถาม โดยมีลักษณะของการคิดวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ วิเคราะห์ความสำคัญและวิเคราะห์หลักการของเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ

1. การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ได้แก่ การเชื่อมโยงข้อมูล ตรวจสอบแนวคิดสำคัญ และความเป็นเหตุเป็นผล แล้วนำมาหาความสัมพันธ์และข้อขัดแย้งในแต่ละสถานการณ์ได้
2. การคิดวิเคราะห์ความสำคัญ ได้แก่ การจำแนกแยกแยะความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงและสมมติฐานแล้วนำมาสรุปความได้
3. การคิดวิเคราะห์หลักการ ได้แก่ การวิเคราะห์รูปแบบ โครงสร้าง เทคนิค วิธีการและการเชื่อมโยงความคิดรวบยอด โดยสามารถแยกความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงและทัศนคติของผู้เขียนได้

ไพรินทร์ เหมบุตร (2549 : ออนไลน์) กล่าวถึง ลักษณะของการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย 4 ประการ คือ

1. การมีความเข้าใจ และให้เหตุผลแก่สิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ เพื่อแปลความสิ่งนั้น ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ ประสบการณ์ และค่านิยม
2. การตีความ ความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องที่จะวิเคราะห์
3. การช่างสังเกต ช่างถาม ขอบเขตของคำถาม ยึดหลัก 5 W 1 H คือ ใคร (Who) อะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไร (When) อย่างไร (How) เพราะเหตุใด (Why)
4. ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ใช้คำถามค้นหาคำตอบ หาสาเหตุ หาการเชื่อมโยง ส่งผลกระทบ วิธีการ ขั้นตอน แนวทางแก้ปัญหา คาดการณ์ข้างหน้าในอนาคต

2.9.6. การคิดเชิงสังเคราะห์

ความหมายของการสังเคราะห์

กรีซังค์กี เจริญวงส์ศักดิ์ (2546) ได้ให้ความหมาย การสังเคราะห์ (Synthesis) หมายถึง การผสมผสานรวมกันอย่างกลมกลืนของส่วนประกอบต่าง ๆ จนกลายเป็นสิ่งใหม่ที่มีเอกลักษณ์ และคุณสมบัติเฉพาะ มี 2 ลักษณะ คือ

1. เป็นสิ่งใหม่ที่เกิดจากการ "หลอมรวม" ส่วนประกอบย่อยต่างๆ จนไม่สามารถมองเห็นส่วนประกอบต่างๆ เหล่านั้น
2. เป็นสิ่งใหม่ที่เกิดจากการ "ถักทอ" องค์ประกอบย่อยต่างๆ เข้าด้วยกัน กลายเป็นสิ่งใหม่ที่มีคุณสมบัติเฉพาะ ซึ่งอาจยังมองเห็นองค์ประกอบย่อยอยู่

ความหมายของการคิดเชิงสังเคราะห์

ศุวิทย์ มูลคำ. (2547:13) ได้ให้ความหมาย การคิดสังเคราะห์ (Synthesis – Type Think) หมายถึง ความสามารถในการคิดที่ดึงองค์ประกอบต่างๆ มาหลอมรวมกัน ภายใต้โครงสร้างใหม่อย่างเหมาะสม ตรงตามวัตถุประสงค์ เป็นการค้นคว้ารวบรวมข้อมูล เพื่อสรุปความสัมพันธ์ของข้อมูลย่อยๆ เป็นหลักการหรือแนวคิดใหม่ที่มีคุณค่าและคุณภาพสูงกว่าเดิม คนที่มีความคิดสังเคราะห์ จะทำให้เข้าใจและเห็นภาพรวมของสิ่งใดๆ ได้ดี

กรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) ได้ให้ความหมาย การคิดเชิงสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการคิดที่ดึงองค์ประกอบต่างๆ มาหลอมรวม หรือถักทอภายใต้โครงร่างใหม่อย่างเหมาะสม ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นมิตินิยามการคิดที่ต้องออกแรงทั้งในด้านการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะคิด อาจจะมีจำนวนมากและกระจัดกระจายอยู่ตามที่ต่างๆ ทั่วไป เมื่อได้ข้อมูลเหล่านั้นมาแล้วจะต้องออกแรงดึงแนวคิดจากส่วนประกอบเหล่านั้น คัดเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะคิด นำมาหลอมรวมแนวคิดเหล่านั้นหรือถักทอความคิดต่างๆ ให้อยู่ภายใต้ตัวแบบโครงร่างเดียวกันซึ่งได้กำหนดขึ้น เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

สรุปได้ว่า การคิดเชิงสังเคราะห์ หมายถึง การดึงองค์ประกอบของความคิดต่างๆ ที่ผ่านการวิเคราะห์มาเชื่อมโยงกัน หลอมรวมแนวคิดให้อยู่ในโครงร่างเดียวกันเพื่อให้เกิดแนวคิดใหม่หรือแนวคิดที่สร้างสรรค์ ขึ้น สามารถตอบสนองความต้องการตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

กรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) ได้กล่าวว่า จุดเริ่มต้นการคิดเชิงสังเคราะห์ คือ เมื่อเราจำเป็นต้องหาทางเลือกใหม่ ต้องการหาสิ่งใหม่ ต้องการหาข้อสรุปที่กระจัดกระจายเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยมีการคิดเชิงสังเคราะห์ จัดประเภทได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. การคิดสังเคราะห์เชิงวิพากษ์ เป็นการวิพากษ์เรื่องราวต่างๆ หรือประเด็นต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อสรุปบางประการที่เหมาะสม สามารถนำมาใช้ในสิ่งที่เราต้องการต่อไป และตอบวัตถุประสงค์ที่เราตั้งไว้
2. การคิดสังเคราะห์เชิงสร้างสรรค์ เป็นการนำแนวความคิดต่างๆ หรือประเด็นต่างๆ ที่ได้รับมาจัดรูปความสัมพันธ์เชื่อมโยงอย่างสมเหตุสมผล กลายเป็นสิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อนสามารถนำมาใช้งานบางอย่างตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ประโยชน์การคิดเชิงสังเคราะห์

1. เพื่อช่วยหาทางออกของปัญหาโดยไม่ต้องเริ่มจากศูนย์ การคิดเชิงสังเคราะห์จะช่วยให้เราไม่ต้องคิดสิ่งต่างๆ ราวกับว่าสิ่งนั้นไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนแต่สามารถนำสิ่งที่คนอื่นคิดหรือได้ปฏิบัติมาแล้วมาใช้ประโยชน์โดยดูจากเรื่องเดียวกันในหลายๆ ที่ หลายๆ แห่ง ทั้งที่เกี่ยวข้องกันโดยตรงและที่เกี่ยวข้องกันโดยอ้อมเอามาผสมผสานกันเป็นทางออกของปัญหา

2. เพื่อช่วยให้มีความเข้าใจที่คมชัดและครบถ้วนเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ
3. เพื่อช่วยขยายขอบเขตความสามารถของสมอง
4. ข้อมูลที่สังเคราะห์จะเป็นประโยชน์ในการติดต่อขอความรู้
5. เพื่อช่วยให้เกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่

2.9.7. ทักษะการทำงานเป็นทีม

การทำงานเป็นทีมเป็นเป้าหมายหนึ่งของกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกกระบวนการทำงานองค์กร เป็นการฝึกฝนและพัฒนาศักยภาพของตนเอง ให้เกิดภาวะความเป็นผู้นำ ที่สามารถขับเคลื่อนสังคมได้ มีหะดีษของท่านนะบี ﷺ นักวิชาการที่ได้กล่าวเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีม ดังนี้

((عَلَيْكُمْ بِالْجُمَاعَةِ ، وَإِيَّاكُمْ وَالْفُرْقَةَ ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ الْوَاحِدِ ، وَهُوَ
مِنَ الْإِنْتِنِ أَبْعَدُ ، وَمَنْ أَرَادَ مُجْبَحَةَ الْجَنَّةِ فَعَلَيْهِ بِالْجُمَاعَةِ))

ความว่า พวกท่านจงอยู่กับญะมาอะฮ์ และพวกท่านจงระวังการแตกแยก แท้จริงชัยฏอนนั้นจะอยู่กับคนที่อยู่คนเดียว และมันจะออกห่างจากสองคน ผู้ใดต้องการส่วนที่ดีที่สุดของสวรรค์ เขาจงอยู่กับญะมาอะฮ์

(Ahmad ibn Habal ,2001 : 76)

Abdulwahad Ibn Abdulatif (1932 ,6 : 383-385)ผู้เจ้าจงยึดมั่นอยู่กับญะมาอะฮ์ คือให้ยึดมั่นเอาตามระเบียบที่อยู่ภายใต้ผู้นำและจงห่างไกลจาก(สิ่งที่จะนำสู่)ความแตกแยก ให้ระมัดระวังสิ่งที่จะก่อให้เกิดความแตกแยกอย่างสุดความสามารถเพราะชัยฏอนจะเคียงข้างกับบุคคลที่โดดเดี่ยว คือ:บุคคลที่ออกจากแนวทางของการเชื่อฟังต่อผู้นำและปลีกตัวออกจากญะมาอะฮ์มุสลิมและมัน(ชัยฏอน)จะยิ่งออกห่างจากบุคคลที่อยู่กันสองคนคือ จะออกห่างกับกลุ่มคนที่อยู่ตั้งแต่สองคนขึ้นไป

การทำงานเป็นทีมเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ เพื่อให้นักศึกษาได้ทำงานองค์กรนักศึกษาต่อไปสร้างภาวะความเป็นผู้นำ โดยเฉพาะการวิเคราะห์และสังเคราะห์สื่อต่างๆที่เกิดขึ้นจากทั่วโลก จำเป็นอย่างยิ่งนักศึกษาต้องมีการรวมกลุ่มแล้วทำงานเป็นทีมในการขับเคลื่อนสังคม

ยะโกบ มุหัมมัด ฮุเซ็น (Ya'qob Muhammad Husin , 2008 : 5) ได้กล่าวว่า การสร้างความผูกพันอย่างแน่นแฟ้นและความเข้มแข็งที่มั่นคงของความเป็นพี่น้องและปลุกฝังเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่ม (ญะมาอีย์) การสร้างแนวความคิดในการทำงานร่วมกันในกลุ่มสมาชิกและให้ความสำคัญต่อการขับเคลื่อนในรูปแบบการทำงานเป็นทีม หรือ กลุ่มตามหลักการงานแบบอิสลาม

หรือการตัดสินใจของกลุ่มหรือองค์กร และสมาชิกอยู่ในแนวทางของญะมาอะฮ์(องค์กร) หรือให้ขับเคลื่อนในกรอบในการพัฒนาสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาด้านปัจเจก สังคมและการบริหารองค์กร เป็นวัตถุประสงค์ของกิจกรรมหะละเกาะฮ์

ไฟโรจน์ บาลัน(2553 : 21) ได้กล่าวว่า การทำงานเป็นทีมมักจะออกมาได้ดีกว่าของการทำงานคนเดียว เมื่อทีมทำงานได้ดี ผลลัพธ์ที่ได้ก็จะมีประสิทธิผลสูงเป็นอย่างมาก พลังในการทำงานร่วมกันซึ่งเกิดจากการรวมเอาทักษะที่แตกต่างและหลากหลาย ประสบการณ์ และแรงจูงใจของสมาชิกในทีมสามารถที่จะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี หรือเรียกว่ายุคโลกาภิวัตน์

วรภาคย์ ไมตรีพันธ์ (2552 : 16) ได้กำหนดจุดประสงค์การทำงานเป็นทีม ว่ากระบวนการทำงานเป็นทีมต้องเริ่มต้นการรู้จักกัน เข้าใจวัตถุประสงค์และกระบวนการของหลักสูตร มีการแลกเปลี่ยนความรู้สึกระหว่างการจัดกิจกรรม ฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม ฝึกทักษะการฟัง และการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

จากหะดีษและนักวิชาการที่ได้กล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การทำงานเป็นทีมนั้นสามารถที่จะขับเคลื่อนในภาพวงกว้างได้ดี การขับเคลื่อนสังคมจึงจำเป็นต้องใช้การขับเคลื่อนในวงกว้างเช่นกันทำให้เกิดพลังของการขับเคลื่อนที่จะประสบความสำเร็จสูงมาก ฉะนั้นกิจกรรมหะละเกาะฮ์ ก็จะเป็นกลไกในการฝึกฝนสมาชิกทักษะกระบวนการทำงานได้ดี

2.8.9. ทักษะการเป็นแบบอย่างที่ดี

มุร้อบบียะฮ์จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้สมาชิกและสมาชิกเองก็ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม ฉะนั้นแบบอย่างที่ดีจะเป็นภาพลักษณ์ของผู้ศรัทธาและบ่งบอกถึงการศรัทธาและอิหม่านของตน และแบบอย่างที่ดีที่ผู้ศรัทธาที่พระองค์ได้ประทานมา คือ ท่านนะบีมุหัมมัด ซึ่งอัลลอฮ์ได้ตรัสว่า

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ
 وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ﴿

ความว่า โดยแน่นอน ในร่อซูลของอัลลอฮ์มีแบบฉบับอันดีงามสำหรับพวกเจ้าแล้ว สำหรับผู้ที่หวัง (จะพบ) อัลลอฮ์และวันปรโลกและรำลึกถึงอัลลอฮ์อย่างมาก

(อัลอะหซาบ : 21)

แมลานา อบูอะลา เมาคูดี (2544:2030) ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า วัตถุประสงค์ของการนำเอาจริยวัตรและแนวทางแห่งการดำเนินชีวิตของท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ มาเสนอเป็น

แบบอย่างก็เพื่อจะสอนบทเรียนแก่คนที่เห็นแก่ประโยชน์และความปลอดภัยส่วนตนในสนามสงคราม เพราะพวกเขาได้ถูกบอกว่า “พวกเจ้าอ้างว่าเป็นผู้ศรัทธา เป็นมุสลิมและเป็นสาวกของเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ ดังนั้นพวกเจ้าน่าจะคว่าเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ ที่พวกเจ้าอ้างว่าตัวเองเป็นสาวกของเขานั้นปฏิบัติอย่างไรในตอนนั้น ถ้าหากผู้นำเองเป็นคนเอาตัวรอด เป็นคนขี้เกียจ เหตุผลประโยชน์ของตนเองเหนือสิ่งอื่นใด และพร้อมเสมอที่จะหลีหนีอันตราย ก็เป็นเหตุผลที่คิดว่าลูกน้องก็ไม่ต่างอะไรไปจากเจ้านาย แต่เราะสูลุลลอฮฺ ﷺ มิใช่เช่นนั้น ท่านทนทุกข์ยากลำบากและทำงานหนักร่วมกับคนอื่นที่ได้ขอให้อดทน และท่านก็อดทนมากกว่าคนอื่น ๆ ไม่เคยมีความยุ่งยากอันใดที่คนอื่นได้ประสบและท่านไม่ประสบด้วย ท่านอยู่ร่วมกับบรรดาผู้ซูดสนามเพลาะและทนหิวทนลำบากเช่นเดียวกับมุสลิมท่านอื่นๆ ท่านมิได้ละทิ้งแนวรบแม้แต่ช่วงขณะในระหว่างการถูกปิดล้อมและไม่ได้ถอยแม้แต่ก้าวเดียว ขณะที่บะนีกุร็อยเซาะฮฺ ทวยศรอบคร้วของเขาเองก็ตกอยู่ในอันตรายเช่นเดียวกับตบรอคร้วอื่นๆ เขาไม่ได้จัดเตรียมอะไรเป็นพิเศษสำหรับการปกป้องคุ้มครองตบรอคร้วของเขาเช่นเดียวกับตบรอคร้วอื่นๆ เขาอยู่ในแนวหน้าตลอดเวลาและเสียสละทุกสิ่งเพื่อเป้าหมายอันยิ่งใหญ่ที่เข้าเรียกร้องให้คนอื่นๆ ให้เสียสละ ดังนั้น ใครก็ตามที่อ้างว่าเป็นสาวกของเขาก็่าน่าที่จะปฏิบัติตามแบบอย่างที่คุณำของตนได้แสดงไว้”

ศอลิคีน อบู อิซซุดดีน(Solikhin Abu Izzuddin ,2012 : 61-62) ได้กล่าวถึง การบทรบาทของพีเลียงว่า ต้องเป็นแบบอย่างแก่สมาชิก เป็นเสมือนศูนย์กลางของกระแสไฟฟ้า นักทำงานเผยแผ่(อะวะฮฺ)อย่างมีอาชีพ เป็นครูที่ใครๆก็คิดถึง เป็นเสมือนน้ำที่มีความสดชื่นที่ใครๆต้องการการทำงาน เสมือนน้ำตกที่ไหลไม่มีวันหยุด มีเป้าหมายเสมือนต้นกล้วยที่ต้องเกิดหน่อก่อนที่จะตาย และเป็นผู้แสวงหาความรู้ใหม่ๆ เสมือนตุ้เสื้อผ้าที่บรรจุเสื้อใหม่อยู่เสมอการเป็นแบบอย่างให้แก่สมาชิกในกลุ่มหะละเกาะฮฺ สามารถเป็นเสาหลักในการค้ำจุนสมาชิกให้ปฏิบัติสิ่งที่ดี ฉะนั้นพฤติกรรมเชิงบวกของพีสามารถเป็นแรงจูงใจกับคนที่อยู่รอบข้าง โดยเฉพาะสมาชิกที่จะต้องพบอยู่เป็นประจำจำเป็นต้องสร้างแบบอย่างที่ดี

มุฮัมมัด รอซิดี (Muhammad Rosyidi ,2012:17 - 18) ได้กล่าวว่า พีเลียงหะละเกาะฮฺ มีหน้าที่เชิญชวนสมาชิกในกลุ่มให้เข้าใจแก่นแท้ของอิสลาม ฉะนั้น การเป็นแบบอย่างที่ดีของพีเลียงนั้น เป็นบทสะท้อนถึงความเข้าใจแก่นแท้ของอิสลามเช่นกัน มุสฏาะฟา อัฎฏะฮฺฮาน(2545) ได้กล่าวว่าแบบอย่างของนักเผยแผ่อิสลาม(อะวะฮฺ) คือ มีความบริสุทธิ์ใจในการทำงาน หลีกห่างจากสิ่งที่น่าเกลียดแกล้งสงสัย รับผิดชอบต่อหน้าที่ ไม่ยุ่งเกี่ยวเรื่องราวที่ไม่ก่อประโยชน์ มีความมุ่งมั่นและตั้งใจจริง เป็นบุคคลที่มีทัศนคติเชิงบวกและมีภูมิความรู้และการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ

บรรจง บินกาชัน (2543:4) ได้กล่าวว่า การเป็นแบบอย่างที่ดี ก็คือ ส่วนหนึ่งมาจากการแสดงมารยาทที่ดีนั่นเอง ฉะนั้น การเป็นแบบอย่างของมุสลิมจะต้องมีมารยาทในการรักษาความ

สะอาด การแต่งกาย การกินและดื่ม การเยี่ยมเยียนเพื่อนบ้าน การเยี่ยมผู้ป่วยและคนเสียชีวิต การใช้มัสยิด การสนทนากับผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและการเชิญชวนผู้อื่นสู่อิสลาม

อัब्ดุลลอฮ นาซิห อุลวาน (2553 :57-64) ได้กล่าวว่า แบบอย่างของพี่เลี้ยงที่จะต้องให้การอบรมสมาชิก หรือ ลูก มี 4 ประการ คือ เรื่องของการพูดโกหก การขโมย การพูดจาว่าร้ายหรือดูถูกและการมั่วสุมสิ่งที่ไม่ดี

ซัตเตรีย ฮาดี ลูบิส (Satria Hadi Lubis , 2013 :2 - 3) ได้กล่าวถึงบทบาทของ พี่เลี้ยง (มูร็อบบีย)ว่า เป็นนักเผยแผ่อิสลามสู่สมาชิกกลุ่มศึกษาหะละเกาะฮู โดยมีจะต้องมี 4 บทบาท คือ เป็นผู้นำที่ให้คำแนะนำ เสมือนครูที่คอยให้ความรู้ เสมือนพ่อที่คอยดูแลและเสมือนเพื่อนที่สามารถพูดคุยและให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกหะละเกาะฮู ด้วยบทบาทดังกล่าวทำให้พี่เลี้ยง(มูร็อบบีย) จำเป็นต้องมีทักษะที่นอกเหนือจากการเป็นผู้นำ เป็นผู้สอนให้ความรู้ เป็นคนที่ดูแลกลุ่มสมาชิกหะละเกาะฮู และมีความสัมพันธ์กันกับสมาชิก

2.9.10 มีทักษะการไคร่ครวญตนเอง

กิจกรรมหะละเกาะฮูเป็นกิจกรรมให้นักศึกษาได้ไคร่ครวญตนเองอยู่เสมออย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ฉะนั้นผู้ที่ไคร่ครวญตนเองนั้นเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับอัลลอฮ ﷻ เขาจะมีความขำเกรงต่อพระองค์ และอัลลอฮ ﷻ ได้กล่าวในอายะฮ์อัลกุรอานว่า

﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ فِي ذَلِكَ

لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ﴾

ความว่า พระองค์ผู้ทรงบันดาลกลางคืนให้แก่พวกท่าน เพื่อพวกท่านจะได้พักผ่อนในมัน และกลางวันเพื่อจะได้มองเห็นแท้จริงในการนั้น แน่นนอนย่อมเป็นสัญญาณแก่หมู่ชนที่ได้ยิน เพื่อไคร่ครวญ

(ยูनुส : 67)

จากอายะฮ์ ข้างต้นแสดงให้เห็น พระองค์ทรงทำให้กลางวันมีแสงสว่าง เพื่อจะได้มองเห็นการกระทำต่างๆ เช่น การประกอบธุรกิจและการแสวงหาปัจจัยยังชีพในการดำรงชีวิต เพื่อเราจะได้ไคร่ครวญอยู่เสมอ และมีอีกอายะฮ์ที่อัลลอฮ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا

زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ يُغْشَى اللَّيْلَ النَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾

‘ความว่า และพระองค์คือผู้ทรงแผ่แผ่นดินและในนั้นทรงทำให้มัน มีภูเขามั่นคงและลำน้ำมากหลาย และจากพืชผลทุกชนิดทรงให้มี จำนวนคู่ทรงให้กลางคืนครอบคลุมกลางวัน แท้จริงในการนั้น แน่นนอนย่อมเป็นสัญญาณสำหรับหมู่ชนผู้ใคร่ครวญ

(อิรเราะฮุด : 3)

﴿وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا وَلَكِنْ رَحْمَةً مِن رَّبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّا

أَتَتْهُم مِّن نَّذِيرٍ مِّن قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ﴾

ความว่า และเจ้า (มุฮัมมัด) มิได้ปรากฏอยู่ทางด้านข้างของภูเขาสูง เมื่อเราได้ร้องเรียก แต่มันเป็นความเมตตาจากพระเจ้าของเจ้าเพื่อเจ้า จักได้ตักเตือนกลุ่มชนหนึ่ง ที่มีได้มีผู้ตักเตือนคนใดมายังพวกเขา ก่อนหน้าเจ้าหวังว่าพวกเขาจะได้ใคร่ครวญ

(อัลเกาะศ็อศ : 46)

ผู้วิจัยเห็นว่า มีหลายอายะฮฺมาจากอัลกรุอานที่ได้กล่าวถึงการใคร่ครวญ แสดงให้เห็นว่าอัลลอฮฺ ﷻ ต้องการให้มนุษย์ได้ใคร่ครวญ นึกถึงอัลลอฮฺอยู่เสมอเพื่อให้มนุษย์นั้นไม่หลงลืม ต่ออัลลอฮฺ ﷻ ก่อให้เกิดความยำเกรงต่ออัลลอฮฺ ฉะนั้นคนที่มีความยำเกรง เขาจะไม่กล้ากระทำในสิ่ง ที่อัลลอฮฺทรงห้ามและจะกระทำในสิ่งที่อัลลอฮฺทรงใช้เท่านั้น ดังนั้น การดำเนินการกิจกรรมหะละ เเกาะฮฺที่ให้มีการใคร่ครวญนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามหลักกิจกรรมหะละเกาะฮฺเพื่อให้นักศึกษาได้ กระทำความดี ได้ใกล้ชิดกับอัลลอฮฺอยู่ตลอดเวลา

อบุล อะฮฺลา เมาคูดีฮฺ (2532 : 47) ได้กล่าวว่า การใคร่ครวญไตร่ตรองก็เป็นสิ่งหนึ่งที่จะช่วยมนุษย์ให้พ้นจากความเข่อหยิ่ง คนที่มีความสามารถจะพิจารณาตนเองพร้อมทั้งรู้ถึงข้อดีของตน สามารถตรวจสอบความผิดพลาดและข้อบกพร่องต่างๆ ของตนเองได้ ย่อมจะไม่มีวันตกเป็นเหยื่อของการหลงตัวเอง คนที่จับตาความผิดของตนเองนั้นจะง่วงอยู่กับการวิงวอนขอภัยโทษ และไม่เปิดโอกาสให้ความเข่อหยิ่งเข้ามาอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของเขาเป็นอันขาด การที่นักศึกษาได้ใคร่ครวญตน ในระยะเวลา 1 – 2 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์นั้น ทำให้นักศึกษาได้กลับมาใกล้ชิดกับอัลลอฮฺอีกครั้ง มารวมกลุ่มเพื่อรำลึกถึงอัลลอฮฺ มาพัฒนาและปรับปรุงตนเองโดยให้ทุกคนได้อภิปราย เสนอแนะ แนะนำและตักเตือนที่เกี่ยวข้องการดำเนินชีวิตประจำวัน

2.10. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.10.1 หนังสือที่เกี่ยวข้อง

2.10.1.1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมหะละเกาะฮุ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมหะละเกาะฮุ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงวรรณกรรมที่กล่าวถึงกระบวนการกิจกรรมหะละเกาะฮุ ดังนี้

1. มุฮัมมัด ซาญีรุณ (Muhammad Sajirun ,2013) ได้เขียนหนังสือ Menejemen Halaqah Efektif ผู้เขียนได้กล่าวในบทนำว่า ตรีปิยะส ไม่ใช่ว่าทุกสิ่งทุกอย่าง แต่ในตรีปิยะสจะเป็นการเริ่มต้นของทุกสิ่งทุกอย่าง นี่เป็นคำกล่าวของท่านหะซัน อัลบันนา เพราะฉะนั้น กิจกรรมหะละเกาะฮุ เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะเป็นศูนย์กลางของการเผยแผ่(ดะวะฮฺ)และการขัดเกลาบ่มเพาะ(ตรีปิยะส) ก็เพราะสูตรของหะละเกาะฮุ ก็คือว่า เมื่อไรที่กิจกรรมหะละเกาะฮุขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องแล้ว แน่แน่นอนคุณภาพของการเผยแผ่(ดะวะฮฺ)และการขัดเกลาบ่มเพาะ(ตรีปิยะส)ก็จะตามมา ดังนั้นกิจกรรมหะละเกาะฮุจำเป็นต้องมีการประเมินสมาชิกในกลุ่มและต้องให้สิ่งใหม่อยู่เสมอ เพื่อให้กิจกรรมหะละเกาะฮุเกิดประสิทธิภาพและดำเนินการอย่างเหมาะสมกับสมาชิกต่อไป

จุดเด่นของหนังสือนี้ เป็นหนังสือเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่จะเกิดประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ เพราะประสบการณ์ที่ผ่านมาผู้ที่เป็สมาชิกกลุ่มหะละเกาะฮุได้คาดหวังมากกับกิจกรรมดังกล่าว แต่ผู้จัดไม่ได้มีกระบวนการจัดการอย่างเหมาะสม ทำให้สมาชิกรู้สึกเบื่อกับกิจกรรมหะละเกาะฮุ ส่งผลให้งานดะวะฮฺและตรีปิยะสล้มเหลวไปด้วย ฉะนั้นการบริหารจัดการเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับมูร็อบบีย่มาก พร้อมด้วยการมีเทคนิคต่างๆในการนำกลุ่มหะละเกาะฮุเพื่อให้ดำเนินกิจกรรมบรรลุเป้าหมายด้วยดี

2. ซัตเตเรีย ฮาดิ ลูบิช (Satria Hadi Lubis : 2013) ได้เขียนหนังสือ Menggairah Perjalanan Halaqah ได้กล่าวในบทนำว่า การดะวะฮฺ ที่มีประสิทธิภาพ คือ การดะวะฮฺที่มีฐานของหะละเกาะฮุหรืออุสเราะฮฺที่มีประสิทธิภาพนั่นเอง ฮาลาเกาะฮฺจะไม่มีประสิทธิภาพ หากการดะวะฮฺเป็นเพียงแค่สัญลักษณ์และมีการเปลี่ยนแปลงที่ลดลง การจัดหะละเกาะฮุจะมีประสิทธิภาพได้ต้องมีปัจจัยหลายอย่างที่จะต้องดำเนินการพร้อมๆกัน เช่น ความต้องการของสมาชิก การให้ความสำคัญของมูร็อบบีย การใช้หลักสูตรที่เหมาะสม การจัดการอย่างเป็นระบบ สิ่งนี้จะนำไปสู่ผลผลิตที่มีประสิทธิภาพออกมาตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ท่านคิดว่า จะเกิดอะไรขึ้นหากว่า กิจกรรมหะละเกาะฮุขับเคลื่อนด้วยตัวของมันเองและมีผลผลิตออกมาจากกิจกรรมดังกล่าว และท่านคิดว่า จะเกิดอะไรขึ้นหากว่า การสร้างหะละเกาะฮุ ดำเนินการด้วยการตื่นตัวและไม่มีความรู้สึกเบื่อหน่าย หนังสือเล่มนี้จะมีคำตอบสำหรับนักกิจกรรมหะละเกาะฮุที่จะให้การดำเนินกิจกรรมหะละเกาะฮุจะมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพได้

จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการขับเคลื่อนกิจกรรมหะละเกาะฮุเพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกเบื่อ และจะการดำเนินการกิจกรรมที่มีความท้าทายอยู่เสมอ โดยมีวิธีการกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มหะละเกาะฮุมีความรู้และสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ สิ่งสำคัญที่สุดวิธีการให้กิจกรรมหะละเกาะฮุสามารถดำเนินการด้วยตัวของมันเองอย่างเป็นระบบได้

3.ยะ โภบมุฮัมมัด ฮูเซ็น(Ya'qob Muhammad Husin : 2008) ได้เขียนหนังสือ Al – Usrah dan Harakah Beberapa Panduan Asas หนังสือนี้ได้กล่าวในบทนำว่า อูสเราะฮ(หะละเกาะฮุ) เป็นสถาบันแห่งการ تربียะฮที่สร้างบุคคลเพื่อให้เป็นนักเคลื่อนไหวในอิสลาม นี่เป็นเพราะหน่วยของ อูสเราะฮมีวิธีการขับเคลื่อนอย่างมีระบบและขั้นตอน พร้อมกับดำเนินการที่มีความเหมาะสมในระดับความต้องการของสมาชิกในองค์กร โดยผ่านมุมมองของสมาชิกที่มีความรักต่ออิสลามได้ تربียะฮ์ (อบรม) ด้วยวิธีการให้ความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับหลักการอิสลามและให้แนวคิด มีความใฝ่ฝันสู่อุดมการณ์อิสลามด้วยการเสียดสี ความเข้าใจที่แท้จริง มีความคิดที่บริสุทธิ์ในการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นเงื่อนไขหลักแก่ผู้นำนักเคลื่อนไหวอิสลาม

หน้าที่ของนักเคลื่อนไหวอิสลาม จำเป็นต้องสำนึกอยู่เสมอว่าความใฝ่ฝันและความสำเร็จของการขับเคลื่อนนั้น ต้องมีความเข้มแข็งและความปลอดภัยในแถวผู้นำกลุ่มทุกระดับ และพยายามตามแนวทางที่ผู้นำได้ชี้แนะไว้ จำเป็นต้องสืบสานและเติมเต็มให้เกิดความสมบูรณ์โดยผู้นำรุ่นต่อไป

4.หะซัน ฮัต บันนา (Hassan al Banna : 1985) ได้เขียนหนังสือ Usrah dan Dakwah เป็นหนังสือเกี่ยวกับแนวคิดการทำหะละเกาะฮุ โดยเน้นการสร้างความผูกพันในการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มของสมาชิกซึ่งมีหลักการ การรู้จัก เข้าใจและการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นเครื่องมือในการสร้างคมผูกพันระหว่างสมาชิกด้วยกันและสมาชิกกับมูร็อบบีย์ นำไปสู่ความเป็นพี่น้องที่สามารถที่จะดูแล การตักเตือนซึ่งกันและกันบนพื้นฐานของความเป็นพี่น้อง สิ่งสำคัญการแสดงถึงคุณธรรมจริยธรรมแบบอย่างที่ดี ให้สังคมได้ซึมซับและยอมรับในเอกลักษณ์สมาชิก ยังแสดงถึงการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่นด้วย

5.อาบู อูเราะฮ(Abu Urwah : 1987) ได้เขียนหนังสือ Risalah Usrah Jilid 3 เป็นหนังสือเกี่ยวกับความเข้าใจ ความสำคัญ การดำเนินการ แนวคิดและเป้าหมายของหะละเกาะฮุ ซึ่งเป็นหนังสือบ่งบอกถึงทิศทางหรือกรอบการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุว่าจะมีผลต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮุอย่างไร ผู้เข้าร่วมจะได้รับอะไรจากกิจกรรมดังกล่าว ฉะนั้นหนังสือนี้เป็นคำตอบสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮุนั่นเอง

6. Sheffield Malaysian Students Association (Sheffield Malaysian Students Association: ม.ป.ป.) ได้พิมพ์หนังสือ OHANA Circle (The Usrah Syllabus) เป็นหนังสือเกี่ยวกับหลักสูตรการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุ ซึ่งจะประกอบด้วย ความเข้าใจ ความสำคัญ และ

คำอธิบายเนื้อหาประกอบรายวิชาต่างๆเช่น การทำอิบาอะฮ์ ความเข้าใจในหลักการศรัทธา หลักปฏิบัติ และคุณธรรมจริยธรรมในอิสลาม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้รับและเข้าใจถึงเนื้อหาของกิจกรรม เป็นการปลูกฝังให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ขัดเกลาตนเอง มีพฤติกรรมที่ดีงามแสดงออกสู่สังคมและเกิดความภาคภูมิใจในอิสลาม

7 .Kolej Mara Banting (Kolej Mara Banting : 2003) ได้พิมพ์หนังสือ Silibus Usrah เป็นหนังสือเกี่ยวกับหลักสูตรการดำเนินการหะละเกาะฮ์ของนักศึกษาในระดับวิทยาลัย ซึ่งจะแบ่งหลักสูตรเป็นระดับของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้ให้นักศึกษาได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจและการขัดเกลาตนเองอย่างเหมาะสมกับกิจกรรมแต่ละระดับ ฉะนั้น การสร้างหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับระดับความเข้าใจของนักศึกษานั้นมีความจำเป็นมาก เพราะถ้าให้ความรู้ที่สูงเกินไปนักศึกษาก็จะรับไม่ได้และถ้าหากให้ความรู้ต่ำเกินไปก็ง่ายเกินไปสำหรับนักศึกษา ดังนั้นต้องหาความพอดีและเหมาะสมให้นักศึกษากับหลักสูตรมีความสมดุลกัน

8.DDP Patai Keadilan Sejahtera Departemen Kaderisasi (DDP Patai Keadilan Sejahtera Departemen Kaderisasi : 2003) ได้จัดพิมพ์หนังสือMenejmen Tarbiyah Anggota Pemula เป็นหนังสือเกี่ยวกับการจัดการระบบตริบียะห์สำหรับมือใหม่ ซึ่งจะเริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร สมาชิก องค์ประกอบการตริบียะห์ และขอบเขตการตริบียะห์ ซึ่งเนื้อหาล้วนมีความเกี่ยวข้องอย่างยิ่งในกิจกรรมหะละเกาะฮ์เพราะว่ากิจกรรมหะละเกาะฮ์จะอยู่ภายใต้ คำว่า ตริบียะห์ ฉะนั้น ในหนังสือเล่มนี้จะปรากฏ เรื่อง หลักสูตร สมาชิกและการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮ์ด้วย

9.มูฮัมมัดนบฮาน ฮูเซ็น (Mohd Nabhan Husin : 1985) ได้เขียนหนังสือ Sistem Pendidikan Ikhwanul Muslimin เป็นหนังสือเกี่ยวกับแนวทางการสร้างประชาชาติที่ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยเริ่มต้นจากการให้แนวคิด ปลูกฝังอากิเดฮ์ที่บริสุทธิ์ การปฏิบัติอิบาอะฮ์ที่ถูกต้อง การให้ความเข้าใจเรื่องปัจเจกบุคคล ร่างกาย การเสียดละ สัจธรรมและการเมือง นำไปสู่การตระวะฮ์สังคมเพื่อเสริมสร้างสังคมและอารยธรรมอิสลามให้เกิดขึ้นบนโลกใบนี้

ความสำคัญของหนังสือเล่มนี้ การเริ่มต้นของการสร้างประชาชาติเริ่มจากปัจเจกบุคคลเป็นหลักโดยให้ความเข้าใจเรื่องแนวคิด หลักการ การปฏิบัติ การเผยแพร่ไปสู่การพัฒนาสังคมสู่สังคมอิสลาม โดยใช้ช่องทาง กระบวนการและกลไกต่างๆที่เหมาะสมในการเสริมสร้างและพัฒนาประชาชาติ

10.มูฮัมมัด अबดุลเลาะฮ์ อัลคอดีบ (Muhamad Abdullah Al-khatib :2008) ได้เขียนหนังสือ Penjelasan di Sekitar Risalah Ta'Alim เป็นหนังสือที่อธิบายเนื้อหาอย่างละเอียดจากงานเขียนของ ฮาซันอัลบันนา เรื่อง ริสาละฮ์อัลตะลิม ซึ่งเนื้อหาจะนำเสนอเกี่ยวกับการทำความเข้าใจและการปลูกฝังหลักการอิสลามสู่การทำงานเพื่ออิสลาม โดยเฉพาะผู้ที่ทำงานในสนามแห่งการตระวะฮ์

เนื้อหาจะประกอบด้วย หลักการทั่วไปของ ริชลาตุลอะอิม หลักการ 20 ประการ หลักการบียะฮ์ หน้าทีของพี่น้องมุสลิมที่ร่วมอยู่ในฮารอกะฮ์ 38 ประการและคำชี้ขาดในประเด็นเฉพาะกาล

ความสำคัญของหนังสือนี้เป็นสาระหลักที่นักเคลื่อนไหวเพื่ออิสลามจะต้องทำความเข้าใจ และยึดแนวทางการทำงานให้ไปในทิศทางเดียวกันเพราะเป็นสารที่ถือว่าสูงงอมที่สุดตามความคิดของท่าน และเป็นสารที่มีอิทธิพลต่อนักเคลื่อนไหว นำมาขยายความและอธิบายเพิ่มเติมเพื่อนำสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

11. อับดุลลอฮ์นาฮิส อุลวาน (อัลมุสลิมัต : 2553) ได้เขียนหนังสือ เลี้ยงลูกด้วยอิสลาม ซึ่งแปลโดย อัลมุสลิมัต ได้กล่าวในบทนำว่า ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมรอบข้างรุ่มลุ่มเร่งเร้าให้จิตใจผู้คนเปรียบประดุจดั่งชนกที่ถูกแรงลมกระหนาบปลิวว่อน พลิกไปพลิกมา หากความสงบนิ่งตั้งมั่นอยู่บนความเที่ยงแท้ในแก่นสารสาระได้ยากยิ่ง การเผชิญหน้าระหว่างวัตถุนิยมกับจิตวิญญาณ นับวันจะรุนแรงมากยิ่งขึ้น และดูเหมือนว่าวัตถุนิยมจะล้ำหน้าไปไกลกว่ามากแล้วจึงเป็นผลให้คนรุ่นใหม่ในโลกยุคแห่งการแข่งขันถูกหลอมละลายกับความเห่อเหิมของสังคม แนวคิดในแง่มุมต่างๆ จึงสะท้อนออกมาสู่ความเป็นญาฮีติยะฮ์อย่างน่าหุดสูใจยิ่งนัก จิตวิญญาณแห่งอิสลามที่จะกอบกู้ให้ความคิดเหล่านั้นกลับคืนมา

ความสำคัญของหนังสือเล่มนี้เป็นแนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนในแนวทางอิสลาม โดยเฉพาะการอบรมเด็กนั้นมันไม่ได้เริ่มที่การคลอดลูกออกมาแล้วก็มาอบรมสั่งสอน แต่การเริ่มต้นการเลี้ยงนั้นจะเริ่มต้นการเลือกคู่ครอง การเป็นมูรอบบียะฮ์ ขึ้นตอน และทิศทางของการดร์บียะฮ์ ซึ่งหนังสือนี้จะอธิบายตั้งแต่การเริ่มต้นที่จะดร์บียะฮ์จนถึงเป้าหมายของการดร์บียะฮ์

12. ฟัตฮีฮ์ ยะกัน (นัศรุลลอฮ์ตีอยิบ : 2544) ได้เขียนหนังสือ อะไรคือความหมายการเป็นมุสลิมของฉัน ภาคที่ 1 ซึ่ง แปลโดย นัศรุลลอฮ์ตีอยิบ ผู้เขียนเป็นอูลาม่าอันักเคลื่อนไหวที่ประสบความสำเร็จและถูกยอมรับอย่างกว้างขวางท่านหนึ่งในโลกมุสลิมยุคปัจจุบัน ท่านได้เสนอลำดับขั้นตอนของการพัฒนาตนเองสู่ความเป็นมุสลิมที่แท้จริงในทุกๆ มิติเอาไว้อย่างรัดกุมและสมบูรณ์ยิ่ง เพื่อให้เราได้ทราบอย่างชัดเจนว่าชีวิตมุสลิมสมควรเริ่มต้นจากจุดไหน และควรมีเป้าหมายอย่างไร กล่าวคือ ต้องมีริชลาละฮ์ (ศาสน์แห่งอิสลาม) อยู่ในชีวิตเพราะมิฉะนั้นแล้วเท่ากับเรากำลังใช้ชีวิตผ่านไปแต่ละวันอยู่ในความว่างเปล่าแอบอ้างและหลอกตนเอง และเท่ากับกำลังหลับตาเดินสู่บั้นปลายแห่งความหลงและหายนะนั่นเอง

จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ เป็นแนวทางที่จะพัฒนาสู่การเป็นมุสลิมที่ถูกต้องสมบูรณ์ตามอุดมการณ์ที่อิสลามต้องการ ได้นั้น แน่นอนที่สุดจำเป็นต้องผ่านกระบวนการสร้างและขัดเกลา(ดร์บียะฮ์) และหลักศูต(มันฮัจญ์) อันสมบูรณ์ ชัดเจนที่คัดลอกหรือถอดแบบมาจากประวัติ(ชีเราะฮ์)ของท่านนะบี ﷺ ที่เคยสร้างบรรดามุสลิมยุคแรกสำเร็จมาแล้วเท่านั้น

13. ฟัตฮีฮ์ ยะกัน (อบูอัมมาร : 2544) ได้เขียนหนังสือ อะไรคือ ภารกิจการทำงานเพื่ออิสลามของฉัน ภาคที่ 2 ซึ่งแปลโดย อบูอัมมาร หนังสือเล่มนี้ได้กล่าวในบทนำว่า ศตวรรษที่ผ่านมาถือ

ว่าเป็นช่วงเวลาที่ยูเมส(ประชาชาติ)อิสลามอยู่ในสภาพที่ตกต่ำที่สุด และต้องเผชิญชะตากรรมอันบอบช้ำอย่างแสนสาหัสที่สุดเช่นเดียวกัน ทั้งภัยจากความเสื่อมถอยภายในและภายนอก อันหมายถึงยิวและสมุนชาติตะวันตกที่หมายรุมทำลายยูเมสนี้ให้หมดสิ้นไปอย่างถอนรากถอนโคน เริ่มตั้งแต่การพยายามทำลายระบบเคาะลีฟะฮ์อันถดถอยและสัญลักษณ์แห่งอำนาจของมวลมุสลิม ไปเมื่อปี ค.ศ. 1922 ติดตามด้วยการล่าอาณานิคมยึดและฉีกแผ่นดินประเทศมุสลิมออกเป็นประเทศเล็กประเทศน้อย แล้วตั้งหุ่นเชิดขึ้นปกครอง การแทรกแซงกิจกรรมภายใน การรุกรานทางวัฒนธรรม การเผยแพร่ว่านความคิดแปลกปลอมและอยู่เบื้องหลังลัทธิเบี่ยงเบนต่างๆ ในหมู่มุสลิม ตลอดจนการสร้างสถานการณ์เพื่อเป้าหมายทำลายประเทศมุสลิมต่างๆ ครั้งแล้วครั้งเล่าจนประเทศเหล่านั้นอ่อนแอและสูญเสียเอกราชในทุกสิ่งทุกอย่าง สภาพของมุสลิมโดยรวมยังตกต่ำและเป็นเป้าของการกดขี่ตลอดมา แม้มีจำนวนมากแต่พวกเขาเป็นเหมือนดังฟองน้ำในมหาสมุทรที่ถูกกระแสน้ำจากทิศทางต่างๆ ที่กระหน่ำจนกระจัดกระจายจนไม่สามารถเกาะตัวรวมเข้าด้วยกันได้ ทำให้ถึงเป็นเช่นนั้น แล้วอะไรคือแนวทางแก้ไข หนทางแก้ไขคือ การหวนกลับคืนสู่อิสลามเท่านั้น ในฐานะบ่อเกิดแห่งพลังที่แท้จริงที่สามารถทำให้ประชาชาตินี้ผงาดขึ้นครองความยิ่งใหญ่ดุจดังเช่นในอดีตได้

ความสำคัญของหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้จุดประกายและนำเสนอลำดับขั้นตอนของการพัฒนาตนเองสู่การเป็นมุสลิมที่ถูกต้องแล้ว อีกทั้งยังวิเคราะห์ถึงสาเหตุความตกต่ำของประชาชาติในภาพรวม พร้อมชี้แนะทางออกของปัญหาต่างๆ เหล่านี้ ซึ่งมีอยู่อย่างเสร็จสรรพในอิสลามหากได้นำพาสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริงและครบถ้วนในฐานะระบบแห่งการดำเนินชีวิต ซึ่งภารกิจอันยิ่งใหญ่นี้ถือเป็นพรูญอัยน์(สิ่งจำเป็น)เหนือผู้ที่เรียกตนเองว่ามุสลิมทุกๆ คนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ขณะที่การนั่งเฉยๆ หรือดูคายนั้นเท่ากับการทรยศต่ออัลอิสลามอย่างชัดเจน

14. หะซัน อัลบันนา (ยะฮูบิบ สิบสุข : 2546) ได้เขียนหนังสือสารแด่ผู้รับใช้อิสลามซึ่งแปลยะฮูบิบ สิบสุข เป็นสารฉบับหนึ่งเพื่อเป็นการศึกษาแนวคิดและแนวทางของท่านในการทำงานอิสลามเพื่อความสงบสุขของมนุษย์อย่างแท้จริง ในเวลาที่ผ่านมา ผู้คนได้มีโอกาสศึกษาแนวคิดแนวการทำงานของคุณคณสำคัญๆ ในหน้าประวัติศาสตร์มามากต่อมาก เช่น มหาตมาคานธี คานมารัก อิมามหะซันอัลบันนา เป็นบุคคลสำคัญบุคคลหนึ่งในศตวรรษที่ 20 แนวคิดและวิธีการสร้างสรรค์สังคมของมนุษย์ของท่านที่เป็นน่านศึกษาเรียนรู้ มีผู้คนมากมายกล่าวถึงตัวท่าน เช่น โรเบิร์ตแจ้สัน นักเขียนชาวอเมริกันกล่าวว่า หะซันอัลบันนา คือ บุคคลหนึ่งที่เข้าถึงอัลกุรอานอย่างแท้จริง ท่าน คือ ผู้มากอบกู้วิกฤติของประชาชาติอิสลาม เป็นความหวังของตะวันออกกลางในการเผชิญหน้ากับเหล่านักล่าอาณานิคมและเป็นบุคคลที่ศรัทธาอย่างแท้จริงต่ออุดมการณ์ของท่าน ท่านมีความเชื่อมั่นในตัวเองสูงมาก บุคลิกของท่านมีมนต์เสน่ห์อย่างยิ่ง คำพูดของท่านลุ่มลึกและละเอียดอ่อนมากทั้งที่เขาไม่รู้จักภาษาอื่นนอกจากภาษาอาหรับเท่านั้น

อีกประการหนึ่งที่น่าพิศวง ก็คือ ท่านได้ยึดจุดเด่นประการหนึ่งของท่านคอลลีเฟส อุมัร บิน ค็อดดีอบ มาใช้ก็คือ การไม่เอาญาติพี่น้อง มาข้องเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นผลประโยชน์ของงานอะฮฺวะส ซึ่งจะเห็นได้จากอับดุลเราะฮฺมาน มุหัมมัด และอับดุลบาซิด (ซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็นพี่น้องร่วมกับท่าน) ยังคงอยู่ห่างจากตำแหน่งใหญ่ในงานอะฮฺวะส และเขายังเข้มงวดกับพวกเขาเป็นอย่างมาก และท่านเป็นนักดาอีห์คนแรกในตะวันออกกลางหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ที่สามารถนำเสนอกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่มีการศึกษามาแล้วเป็นอย่างดีให้กับผู้คน ซึ่งไม่เคยมีใครทำมาก่อน ทั้งญะมาลูดดินอัลอัฟฆอนีย์ และท่านมุฮัมมัดอับดุล บรรดาผู้นำพรรคการเมืองต่างๆและกลุ่มองค์กรต่างๆ จะเห็นได้ว่า ชีวิตและพฤติกรรมของชายผู้นี้เป็นภาพสะท้อนที่แท้จริงให้กับอุดมการณ์ต่างๆที่เขาเรียกร้องเชิญชวน

2.10.1.2 หนังสือเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนักศึกษา

1.วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา(วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา,2543) ได้เขียนหนังสือ การพัฒนานักศึกษาหนังสือเล่มนี้ได้เขียนถึงข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับนักศึกษา ประกอบด้วย ลักษณะทั่วไปของนิสิตนักศึกษา ความหมาย สถานบันการศึกษาแก่นักศึกษา ปัญหาการศึกษาและบัณฑิตที่พึงประสงค์ อีกทั้งยังได้รวบรวมผลการวิจัยนิสิตนักศึกษาในสถาบันการศึกษา ซึ่งจะเป็นแนวทางพัฒนานักศึกษาในอนาคตได้

ความสำคัญของหนังสือเล่มนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนานักศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อให้เกิดความเข้าใจของผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับนักศึกษา อาทิ ผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ที่ดูแลงานพัฒนานักศึกษา สามารถที่จะนำเนื้อหาสู่การกำหนดแผนการพัฒนานักศึกษาได้ในอนาคต

สุรียา เสถียรกิจอำไพ (สุรียา เสถียรกิจอำไพ , 2551) ได้เขียนหนังสือกิจกรรมนักศึกษากับการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตหนังสือเล่มนี้ได้กล่าวในเกริ่นนำว่า กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่ส่งผลกระทบต่อประเทศอย่างมากในปัจจุบัน คือการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจที่มีเสรีทางการค้ามากขึ้น การลดหรือทำลายกำแพงภาษีศุลกากรระหว่างประเทศ กระบวนการประชาธิปไตยที่ยั่งยืนในวิถีความคิด วิถีชีวิตของคนไทยมากขึ้นการคมนาคมที่สะดวก และรวดเร็วทำให้การไหลบ่าของวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ การปฏิบัติถึงกันหมด และสิ่งที่กระทบต่อสังคมไทยมากที่สุดคือเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็วและไร้ขีดจำกัด นำไปสู่ 1)สังคมไทยเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง กระแสโลกาภิวัตน์ ข้อมูลข่าวสาร ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะการสื่อสาร ทำให้สังคมไทยเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและขับเคลื่อนตลอดเวลา เราหยุดได้ไหม หยุดไม่ได้ แต่เลือกรับและปรับใช้ให้เหมาะกับสังคมไทยได้ 2)ชีวิตที่เรียบง่ายเปลี่ยนเป็นการแข่งขัน ไร้น้ำใจ การไหลบ่าของวัฒนธรรมตะวันตกเปลี่ยนสภาพสังคมไทยจากวิถีชีวิตที่เรียบง่ายสงบ และเอื้ออาทร เป็นสังคมบริโภคนิยม (ซื้อได้ทุกอย่าง ใช้แต่เงินไปแลกเปลี่ยน) มีการแข่งขันสูง

ไร้น้ำใจ ต่างคนต่างอยู่ เอารอดเอาเปรียบ ไม่คำนึงถึงศีลธรรม 3) วิกฤตทางสังคม เป็นปัญหาใหญ่ที่สังคมไทยประสบอยู่ โดยเฉพาะความประพฤติของเยาวชน โดยเฉพาะนักเรียน นิสิตนักศึกษา มีหลายเรื่องที่คุณแล้วไม่เหมาะสม ล่อแหลม เสี่ยงต่ออันตราย บางพฤติกรรมนำมาซึ่งความเสื่อมเสียชื่อเสียงทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสถาบันการศึกษาบางพฤติกรรมนำไปสู่การสูญเสียอนาคต บ้างสูญเสียชีวิต

การเปลี่ยนแปลงข้างต้น ทำให้การเตรียมนิสิตนักศึกษาเพื่อให้เป็น “ทรัพยากรบุคคล” ที่มีความสำคัญต่อการ “สร้างสรรค์สังคม” นำพาประเทศชาติไปสู่ความผาสุกได้เปลี่ยนไปจากเดิมค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะนี้ ประเทศไทยกำลังประสบวิกฤติทางสังคมการเมือง และเศรษฐกิจ อย่างหนักดังที่ปรากฏเป็นข่าวตามสื่อมวลชนทุกวัน นักวิชาการ นักการศึกษา นักคิดนักเขียน และนักพัฒนาที่มองการณ์ไกล ได้ทบทวนและหาทางเยียวยาแก้ไข แนวทางประการหนึ่งที่น่าจะสำคัญคือ การพัฒนาคนในชาติให้มีคุณภาพ ด้วยการกำหนดนโยบายแนวทางการจัดการศึกษา ที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพ คุณธรรม และคุณค่า

คณะทำงานจัดทำแนวทางการทำกิจกรรมนอกหลักสูตรเรียนรู้คุณธรรมและจริยธรรม ทบวงมหาวิทยาลัย (คณะทำงานจัดทำแนวทางการทำกิจกรรมนอกหลักสูตรเรียนรู้คุณธรรมและจริยธรรม ทบวงมหาวิทยาลัย , 2543) ได้จัดพิมพ์หนังสือ การจัดกิจกรรมนิสิตนักศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับบัณฑิตอุดมคติไทย ในเนื้อหาได้กล่าวถึงแนวทางและกลวิธีการจัดกิจกรรมควบคู่กับการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ เป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เพราะเป็นการตระหนักโดยทั่วไปว่าเยาวชนผู้เป็นนิสิตนักศึกษา ซึ่งจะพัฒนาบัณฑิต เป็นความหวังและพลังในการสืบทอดและสร้างสรรค์สังคม บัณฑิตที่มีคุณภาพย่อมเป็นหลักประกันความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ สถาบันการศึกษาจึงมีภารกิจหลักที่จะต้องมีความพร้อมในการพัฒนานิสิตนักศึกษาอย่างมีระบบ นิสิตนักศึกษาต้องได้รับการถ่ายทอดวิชาความรู้ ได้รับการฝึกฝน อบรมทักษะ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความสามารถ รวมทั้งได้ปลูกฝังเจตคติ อันดีงามมีจิตสำนึกที่จะปฏิบัติหน้าที่เพื่อส่วนร่วม ดังนั้นการผลิตบัณฑิตมุ่ง สอง ประการ คือ ประการแรก การพัฒนาวิชาชีพ กล่าวคือ เป็นบุคคลที่มีความเก่งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีความรู้ความสามารถเฉพาะศาสตร์ต่างๆตามหลักสูตรในสาขาเรียน ประการที่สอง คือ การพัฒนาทักษะชีวิต เป็นการพัฒนามนุษยภาพ จริยธรรม การประพฤติปฏิบัติอยู่ในศีลธรรมอันดีและเสียสละเพื่อส่วนรวม

จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จึงต้องมีการจัดประสบการณ์ให้แก่ นิสิตนักศึกษาตามหลักสูตรการศึกษา และจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรและนอกหลักสูตรควบคู่กันไปด้วย ซึ่งเป็นที่ประจักษ์ว่ากิจกรรมนอกหลักสูตรจะเป็นส่วนสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาคุณสมบัติอันพึงประสงค์ในการเสริมสร้างบุคลิกภาพและสมรรถภาพให้เป็นบัณฑิตที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ

2.11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.11.1.งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุ

1.มุสกีนูล ฟุอัด (MuskinulFuad2013 : บทคัดย่อ) ได้วิจัย เรื่อง Halaqah Sebagai Model Bimbingan Kelopak Untuk Mengembangkan Peribadian Muslim (Studi Etnografi Pada Komunitas Jama'ah Tarbiyah Di Kota Purwokerto) ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมหะละเกาะฮุที่ได้ปฏิบัติโดยกลุ่ม ญามาอะฮ์ตารีบียะฮ์ บนพื้นฐานการดำเนินชีวิตหลายประการ เขาได้กล่าวในเชิงวิชาการว่า หลักสูตรตารีบียะฮ์ ในเรื่องนี้ จะเกี่ยวข้องกับหลักการเฉพาะเป็นอันดับแรก อาทิ การคอะวะฮ์การตารีบียะฮ์ การทำกิจกรรมหะละเกาะฮุ การเป็นผู้นำกลุ่ม การเป็นสมาชิกกลุ่ม การสร้างความเป็นพี่น้อง การทำความรู้จัก การทำความเข้าใจและการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จะเห็นได้ว่าจากทฤษฎีการดูแลและการให้คำปรึกษาในหะละเกาะฮุพบว่า กิจกรรมหะละเกาะฮุ จะมีปัจจัยหลายอย่าง อาทิ เป้าหมาย ระดับ วิธีการ หลักสูตร การบริหารจัดการ การขับเคลื่อนและการรู้ถึงคุณค่าของกลุ่ม ผลจากการเข้ากลุ่ม กิจกรรมหะละเกาะฮุระหว่างกัน สามารถที่จะบอกได้ว่า สมาชิกจะมีความรักอย่างแน่นแฟ้นและรู้จักกันอย่างลึกซึ้ง และเป็นการปลูกฝังของความเป็นพี่น้องในอิสลาม โดยผ่านกระบวนการทำความรู้จัก ความเข้าใจและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพราะฉะนั้น กิจกรรมหะละเกาะฮุจะมีสิ่งเหล่านี้อยู่บรรจุข้างในกระบวนการของมัน ซึ่งสามารถที่จะเรียกได้ว่า กลุ่มแห่งความเป็นพี่น้อง หมายความว่า หะละเกาะฮุคือ แบบอย่างของกลุ่มที่มีความหลากหลายในความเป็นพี่น้องที่มุ่งเน้นการเผยแผ่ขยายสู่ปัจเจกมุสลิมในเชิงหลักคิด หะละเกาะฮุเป็นแบบอย่างของการนำกิจกรรมกลุ่มและแนวคิด เผยแผ่ขยายสู่ปัจเจกมุสลิม เพราะว่า ที่ได้เผยแผ่ขยายนั้น ล้วนแล้วมาจากความเข้าใจบริบทของสังคมมุสลิมบนพื้นฐานหลักคำสอนอิสลาม โดยเฉพาะหลักการ ความเป็นพี่น้อง ความเป็นองค์กรที่ทำงานเพื่ออิสลามและการพัฒนา ชัดเจนและบ่มเพาะตลอดชีวิต เพื่อเป็นแบบอย่างในการนำกลุ่มโดยมี รูปแบบและประวัติอย่างชัดเจน สรุปได้ว่า กิจกรรมหะละเกาะฮุเป็นแบบอย่าง(Model)หนึ่งในการนำกลุ่มสู่กลุ่มอย่างมีคุณค่าพยายามเผยแผ่ขยายอิสลาม และเพื่อขับเคลื่อนอิสลามสู่ความเจริญก้าวหน้า ในเชิงปฏิบัติแล้ว หะละเกาะฮุ จะเป็นวิธีการนำสมาชิกในกลุ่มเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ของประชาชาติมุสลิมทั้งหมด เพราะสิ่งเหล่านี้ เสมือนเป็นเครื่องมือที่จะนำกลุ่มที่สามารถครอบครองความเป็นหนึ่งประชาชาติอิสลามทั้งจักรวาลได้

2.Khairul Hamimah Mohammad Jodi และ Hadenan Towpek(2013 : บทคัดย่อ) ได้วิจัย เรื่อง Pengalaman Banduanita Dalam Kelas Pengisian Agama: Analisis Terhadap Program Halaqah Di Penjara Kajang ผลการวิจัยพบว่า สิ่งที่ทำให้กลุ่มผู้หญิงด้อยความรู้ทางด้านศาสนาในปัจจุบันนั้น เพราะคนเหล่านี้จะหลงระเหิงและถูกสังคมหลอกลวง โดยมีปัจจัยทางด้านความเจริญทางสังคมเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิตที่ทันสมัย และการวิจัยครั้งนี้ เป็นผลให้การดำเนินกิจกรรมหะ

ละเกาะฮุเป็นแก่นหลักในการพัฒนากลุ่มผู้หญิงดำเนินชีวิตตามครรลองอิสลามที่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ความสำเร็จของกิจกรรมครั้งนี้ ประกอบด้วยแก่นหลัก 5 ประการ คือ 1) ความรู้เกี่ยวกับหลักศรัทธาเพื่อปลูกฝังความรู้สึกของการมีพระเจ้า (หลักศรัทธา) 2) ความรู้ทางด้านศาสนบัญญัติ เพื่อเน้นหนักของการละหมาด ทำให้จิตใจมีความสุข 3) ความรู้ทางด้านอัลกุรอาน เพื่อเป็นเงื่อนไขในการประกอบอิบาดะฮ์ต่างๆ 4) ความรู้ทางด้านหะดีษ ทำให้การใช้ชีวิตให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น 5) และสุดท้ายความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์และจริยธรรม เกี่ยวกับความรู้พื้นฐานของท่านนะบี ﷺ และประวัติของอุมมาทฺอัสศ็อลิมาฮ์ และ อุมม์รอฮิบูนุค็อศ็อบ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตถึงแม้จะมีอุปสรรคก็ตาม

3.Mod Ismail Mustari and Salini Binti Mohd Salleh (2011:บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง *Persepsi Pelajar Terhadap Programe Usrah di Sekolah Menengah Kebangsaan Agama Al – Mashoor* ผลการวิจัยพบว่า การวิจัยนี้เป็นการวิจัยพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาถึงผลการจัดกิจกรรมหะละเกาะฮุต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของนักศึกษาที่โรงเรียนสอนศาสนามัธยมศึกษาแห่งชาติ อัลมัซฮูร รัฐปีนัง สหพันธรัฐมาเลเซีย การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีคำถาม 60 ข้อแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนแรก เกี่ยวกับภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถามและตอนที่สอง เกี่ยวกับสิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมหะละเกาะฮุ ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 111 คน เป็นนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนดังกล่าว การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS เวอร์ชัน 14.0 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความสนใจและเข้าใจต่อกิจกรรมหะละเกาะฮุ จะอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ระหว่างค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.10 ถึง 4.41 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.924 สรุปผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเข้าใจดีต่อกิจกรรมหะละเกาะฮุ ที่ได้ดำเนินการอยู่ปัจจุบัน พร้อมทั้งมีผลกระทบการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนในทิศทางที่ดีอย่างเห็นได้ชัด แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมหะละเกาะฮุสามารถที่จะดำเนินการต่อไปได้มีโอกาสประสบความสำเร็จในการพัฒนานักเรียนด้วย

4.Mohd NordinJamil Ahmad danAb HalimTamuri (2011) ได้ศึกษาการดำเนินการกิจกรรมหะละเกาะฮุของกลุ่มบาคัร(Badan agama Dakwah Akhlak dan Rohani : BADAR) ที่โรงเรียนสอนศาสนามัธยมศึกษาแห่งชาติ เซค ฮาบี มุฮัมมัด ซัยด์ รัฐเนอซีร์ซิมบิลัน สหพันธรัฐมาเลเซีย พบว่า กิจกรรมหะละเกาะฮุของกลุ่ม BADAR เป็นกิจกรรมการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อฝึกให้นักเรียนใช้ชีวิตด้วยวิถีอิสลาม โดยการเริ่มต้นด้วยการเรียนรู้เรื่องเตฮิดหลักศรัทธาต่ออัลลอฮุท่านนะมุหัมมัด ﷺ เป็นแบบอย่าง พร้อมด้วยการสร้างความเข้าใจหลักการอะฮะลอะฮะลของ ท่านนะบีให้เป็นบทเรียนของนักเรียน และให้คำแนะนำแก่นักเรียนเกี่ยวกับการเผชิญหน้าในโลกแห่งการใช้ชีวิตกับสิ่งท้าทายในปัจจุบัน แท้จริงผลของกิจกรรมหะละเกาะฮุ จะขึ้นอยู่กับความมุ่งมั่น ความพยายามของทุกคน ทั้งระบบชั้นตอน นักเรียนและมูร็อบบีย์และสิ่งสำคัญโรงเรียนต้องให้ความสำคัญต่อกิจกรรมหะละเกาะฮุด้วย

5.Nor Saadah Binti Din และคณะ(2010:บทคัดย่อ)ได้วิจัยเรื่อง Usrah Wadah Pendidikan : Pengalikasiannya Melahirkaninsan Terpelajardan TerdidikKolej Universiti Islam Antarabangsa Selangor Malaysia พบว่า ระบบการศึกษาปัจจุบันจำเป็นต้องมีการกำหนดแบบแผน การดูแลนักศึกษาอย่างเป็นระบบหากสังเกตจากสังคมโดยทั่วไป ส่วนใหญ่มนุษย์จะไม่มีคุณธรรม จริยธรรม เพราะว่า มนุษย์จะให้ความสำคัญต่อบัจจัยภายนอกมากกว่าบัจจัยภายใน โดยเฉพาะการ ปฏิบัติตามแนวทางของโลกยุโรป โดยไม่ได้ให้ความสำคัญทางด้านจริยธรรมและจิตวิญญาณของ มนุษย์ และเมื่อตรวจสอบพฤติกรรมของนักศึกษาปรากฏว่านักศึกษายังไม่ได้ปฏิบัติตามหลักปรัชญา หรือ วิถีอิสลามหรือหลักการอิสลามมาปฏิบัติเป็นแนวทางตามหลักสูตรของอัลลอฮ์^ﷻที่ได้กำหนดวิถี แห่งชีวิตมากนัก ฉะนั้น งานวิจัยนี้ จะเน้นและให้ความสำคัญต่อกิจกรรมหะละเกาะฮ์ให้เป็นหลักสูตร หลักในสถาบันการศึกษา เพื่อเป็นวิธีการสร้างนักศึกษาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ด้วยองค์ประกอบของ การจัดการกิจกรรมหะละเกาะฮ์ คือ มีมูร้อบบีฮ์ รูปแบบ และหลักสูตร โดยมีการประเมินกิจกรรมหะ ละเกาะฮ์และบุคลากรและอาจารย์จะต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวด้วย

6.Ahmad Luqman Fahmi dan Nik Suhaida (2015:บทคัดย่อ)ได้วิจัยเรื่อง Usrah Sebagai Medan Bangunan Insan : Satu Analisis Terhadap Perkembangannya di Malaysia พบว่า หลังจากการล่มสลายระบบคิลาฟะฮ์ของอาณาจักรออตโตมัน ในปี 1924 ทำให้เกิดการแตกแยกของ ประชาชาติอิสลามกลายเป็นรัฐหรือประเทศเล็กๆ โดยเฉพาะแบ่งแยกประเทศและให้อำนาจการ ปกครอง ซึ่งเป็นการทำลายความเข้มแข็งของประชาชาติอิสลาม ในขณะที่เดียวกันถ้ามองอีกด้านหนึ่ง ก็จะมีกลุ่มนักเคลื่อนไหวอิสลามที่เริ่มต้นการก่อตัวขององค์กรฟื้นฟูอิสลามทุกมุมโลก ตามบริบทสถานที่ และโอกาสของประชาชาติอิสลาม และหนึ่งในนั้นก็ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวใน พื้นแผ่นดินมาอยู่ในสมัยนั้น เพื่อต้องการฟื้นฟูสังคมอิสลามของประชาชนในมาเลเซีย นักทำงานเพื่อ อิสลามได้ริเริ่มก่อตั้งกลุ่มทำงาน หรือ ตั้งพรรคทำงานเพื่ออิสลาม โดยมีเป้าหมายหลักคือ การสานต่อ เจตนารมณ์และสานัสของท่านเราะฮูลุลลอฮ์^ﷺ เพราะท่านไม่เพียงแต่ให้ความรู้เท่านั้น แต่ท่านได้ อบรมสั่งสอน พัฒนาสติปัญญาแก่มนุษย์ ดังนั้นองค์กรที่ทำงานเพื่ออิสลามก็จะเป็นองค์กรที่ขับเคลื่อน ด้านการเผยแผ่อิสลาม การขัดเกลาจิตใจ บ่มเพาะและพัฒนาสู่ประชาชาติที่ครอบคลุมและสมบูรณ์ หัวใจหลักของการเผยแผ่ของนักทำงานเพื่ออิสลาม คือ การขัดเกลาและพัฒนาบุคลิกภาพผู้หัวใจที่มี คุณธรรมจริยธรรม ฉะนั้น หะละเกาะฮ์จะเป็นแนวทางหนึ่งของการขัดเกลาจิตใจและพัฒนาบุคลิกภาพ ให้มีคุณธรรมจริยธรรม และยังเป็นกลไกในการยกระดับให้ประชาชาติอิสลาม ได้พัฒนาตนเอง

งานวิจัยนี้ จะเป็นการนำเสนอเกี่ยวกับหะละเกาะฮ์ซึ่งเป็นหนึ่งในแนวทางของการขัด เกลาจิตใจและพัฒนาตนเองที่มีการขยายตัวในประเทศมาเลเซีย ซึ่งจะเน้นในด้านประวัติการเข้ามา และการขยายตัวของหะละเกาะฮ์ และหะละเกาะฮ์ยังเป็นปัจจัยสนับสนุนการขยายตัวของการเผยแผ่ อิสลามและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศมาเลเซีย

7.Zaibidin Muhamad (บทคัดย่อ:2013) ได้วิจัยเรื่อง Peran Halaqah Dalam Menanamkan Nilai Dan Sikap Anti Korupsi Pada Kader Partai Keadilan Sejahtera Di Kabupaten Pekalongan พบว่า บทบาทหะละเกาะฮ์ของคณะกรรมการสภาระดับอำเภอ(Dewan Pengurus Daerah : DPD) ของพรรคกืออาดิลลันซ็ือญะฮ์ตีรา (Partai Keadilan Sejahtera : PKS) ที่อำเภอปือกาลังงัน เป็นการอบรมดูแลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของสมาชิกโดยใช้วิธีการการขัดเกลาทางสังคมการเมืองที่ครอบคลุมและสมบูรณ์ต่อการพัฒนาสังคม เพราะสภาพปัจจุบันกระแสคอร์รัปชันเพิ่มทวีมากขึ้นในประเทศอินโดนีเซีย วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อรู้ถึงบทบาทของคณะกรรมการสภาระดับอำเภอ(Dewan Pengurus Daerah : DPD) ของพรรคกืออาดิลลันซ็ือญะฮ์ตีรา (Partai Keadilan Sejahtera : PKS) ในการดำเนินการหะละเกาะฮ์ต่อการปลูกฝังคุณค่าและทัศนคติการต่อต้านคอร์รัปชันแก่สมาชิก 2) เพื่อรู้ถึงหลักสูตรการสอนที่เกี่ยวข้องกับการทำหะละเกาะฮ์ในการปลูกฝังคุณค่าและทัศนคติการต่อต้านคอร์รัปชันแก่สมาชิก 3) เพื่อรู้ถึงวิธีการสนับสนุนของการทำหะละเกาะฮ์ในการการปลูกฝังคุณค่าและทัศนคติการต่อต้านคอร์รัปชันแก่สมาชิก

วิธีการใช้ในวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเจาะจงเรื่องบทบาทของคณะกรรมการสภาระดับอำเภอ(Dewan Pengurus Daerah : DPD) ของพรรคกืออาดิลลันซ็ือญะฮ์ตีรา (Partai Keadilan Sejahtera : PKS) ในการดำเนินการหะละเกาะฮ์ต่อการปลูกฝังคุณค่าและทัศนคติการต่อต้านคอร์รัปชัน รู้ถึงหลักสูตรการสอนที่เกี่ยวข้องกับการทำหะละเกาะฮ์ในการปลูกฝังคุณค่าและทัศนคติการต่อต้านคอร์รัปชันและรู้ถึงวิธีการสนับสนุนของการทำหะละเกาะฮ์ในการการปลูกฝังคุณค่าและทัศนคติการต่อต้านคอร์รัปชันแก่สมาชิก แหล่งที่มาของข้อมูลใช้การสัมภาษณ์และจากเอกสาร โดยมีวิธีการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบพรรณนา มี 4 ขั้นตอน คือ 1) การรวบรวมข้อมูล 2) การคัดกรองข้อมูล 3)การนำเสนอข้อมูล และ4) การสรุปข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของคณะกรรมการสภาระดับอำเภอ(Dewan Pengurus Daerah : DPD) ของพรรคกืออาดิลลันซ็ือญะฮ์ตีรา (Partai Keadilan Sejahtera : PKS) ที่อำเภอปือกาลังงัน ดำเนินการโปรแกรมหะละเกาะฮ์เพื่อปลูกฝังคุณค่าและทัศนคติการต่อต้านคอร์รัปชันต่อสมาชิกของพรรคกืออาดิลลันซ็ือญะฮ์ตีรา (Partai Keadilan Sejahtera : PKS) เป็นทางเลือกในการพัฒนาและสร้างบุคคลเป็นมุสลิมที่ดีได้ สามารถเป็นศูนย์กลางในการพูดคุยงานเผยแผ่อิสลามและการทำงานเพื่อสังคมได้ ส่วนหลักสูตรหะละเกาะฮ์จะใช้อัลกุรอานและซุนนะฮ์และหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านคอร์รัปชันและหลักสูตรการขำเกรงต่ออัลลอฮ์ ความรับผิดชอบ การฟื้นฟูเกี่ยวกับบุคลิกภาพมุสลิมที่ดี การได้ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ การปฏิบัติในคำมั่นสัญญา การแสวงหาทรัพย์สินที่หะلالส่วนการสนับสนุนของหะละเกาะฮ์ คือ การให้สมาชิกห่างไกลจากสิ่งต้องห้ามในอิสลามและพฤติกรรมที่เป็นในเชิงลบ

ข้อเสนอแนะ หะละเกาะฮ์เป็นสิ่งที่สามารถปกป้องและแผ่ขยายแก่สมาชิกเท่านั้น แต่จะต้องให้สังคมทั่วไปได้สัมผัสด้วย ส่วนแก่นนำกลุ่มหรือผู้นำเสนอเนื้อหาในการดำเนินการหะละ

เกาะสุสมควรให้เป็นคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ด้วยให้ใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อไม่ให้สมาชิกรู้สึกเบื่อหน่ายในการเข้าร่วมหะละเกาะสุ และต้องไม่ให้สมาชิกรู้สึกอึดอัดกับการดำเนินการหะละเกาะสุ สุดท้ายเสนอให้สมาชิกได้ยื่นข้อพฤติกรรมที่ได้รับจากหะละเกาะสุและพฤติกรรมที่เป็นเชิงบวกเป็นแค่ชั่วคราวเท่านั้นแต่ต้องอยู่กับสมาชิกตลอดไป

8.อะหมัด ยี่สุนทร(2546 : 305-307) ได้ศึกษาเรื่องการนำเสนอแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาคำนิยมสำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาจำกัดรับสมบูรณ์แบบ พบว่ากิจกรรมหะละเกาะสุ เป็นกิจกรรมพัฒนานิสิตนักศึกษา ด้านการจัดการอารมณ์ ด้านการศรัทธา การพัฒนาบุคลิกภาพ การเสียดละ มีจิตสาธารณะ การศึกษาเพิ่มพูนความรู้ การเลือกคู่ครองในหลักการอิสลาม เป็นต้น โดยมีกลยุทธ์ในการจัดโปรแกรม คือ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และการใช้ชีวิตร่วมกันในมหาวิทยาลัยตามแบบอิสลาม การอยู่ร่วมกันในหอพักแบบครอบครัว มีกิจกรรมในหอพักเพื่อสร้างความเป็นพี่น้องในอิสลาม มีหะละเกาะสุของตนเอง มีการพบปะระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีการอบรมนักศึกษาในโอกาสต่างๆ มีการทดลองออมเพื่อเป็นการประหยัด จัดกิจกรรมนันทนาการ เป็นต้น

สรุปการวิจัย พบว่า ระบบหะละเกาะสุ เป็นระบบที่ดีที่สุดที่จะต้องดำเนินการต่อไป เพราะระบบนี้จะให้ประโยชน์ต่อสังคมอิสลามทั่วไป โดยเฉพาะพนักงานหรือคนเคลื่อนไหวกเพื่ออิสลาม เพราะเป็นระบบที่ขับเคลื่อนโดยนักเคลื่อนไหวอิสลามอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ ปี ค.ศ 1950 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน จนกระทั่งเข้าสู่ระบบสังคมออนไลน์ด้วย และระบบนี้สามารถชี้ให้เห็นว่าทุกคนจะต้องดำเนินหะละเกาะสุต่อไป เพราะวาระบบนี้เป็นทฤษฎีที่มาจากท่านะบีﷺ ในการการเผยแผ่อิสลามที่ประสบความสำเร็จ ฉะนั้น โดยแน่นอนว่าวิธีการนี้จะเป็วิธีที่ดีที่สุดเนื่องจากไม่ได้ออกจากเป้าหมายข้างต้นจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหะละเกาะสุ จะเห็นได้ว่า กิจกรรมหะละเกาะสุเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เพราะเป็นกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ครอบคลุมทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางด้านจิตวิญญาณ สติปัญญา บุคลิกภาพ คุณธรรมจริยธรรม ภาวะความเป็นผู้นำ การทำงานเป็นทีม การปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ การเมือง ทักษะสังคม เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะมีอยู่ในกระบวนการกิจกรรมหะละเกาะสุ ฉะนั้น ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องมาปรับใช้กับบริบทสังคมวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้รับประโยชน์ จึงศึกษาการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุเพื่อพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เพื่อเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมหะละเกาะสุต่อวิทยาลัยอิสลามศึกษา ได้ประยุกต์ใช้กับนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีต่อไป

2.11.2.งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม

มูมิน๊ะห์บุงอตาหยง(2552 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมอิสลามแก่นักเรียน ระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 พบว่า ระดับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวมและรายด้านมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารและฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีความเห็นตรงกันว่า โรงเรียนทั้งหมดมีการใช้รูปแบบกิจกรรม 6 รูปแบบ ได้แก่ กิจกรรมทะเลาะเถาะฮ์(กลุ่มศึกษาอิสลาม) กิจกรรมละหมาดกียามุลลัยล์รูปแบบญามาอะฮ์ กิจกรรมถือศีลอดร่วมกันเดือนละ 1 – 2 ครั้งต่อเดือน กิจกรรมพี่เตือนน้องหรือเพื่อนเตือนเพื่อน กิจกรรมบรรยายเกี่ยวกับความประเสริฐของคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในแต่ละด้านและค่ายอบรมจริยธรรมอิสลาม

ศรีสุข มงกุฎวิสุทธิ์(2551 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในทัศนะของผู้นำกิจกรรมนักศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อผลของกิจกรรมที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาที่มีประโยชน์มากที่สุด คือ เกิดการเรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม ยอมรับฟังความคิดเห็น การเป็นผู้นำผู้ตาม ส่วนปัจจัยเอื้อต่อนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม มหาวิทยาลัยกำกับดูแลด้านนโยบายควรสนับสนุนพื้นที่ให้เพียงพอ กลุ่มกิจกรรมเป็นตัวกลางในการจัดกิจกรรมควรสร้างการมีส่วนร่วม นักศึกษาทั่วไปต้องมีบุคลิกใฝ่รู้ เห็นประโยชน์ในการเข้าร่วม ส่วนรูปแบบที่เหมาะสมนั้น ควรมีอิสระไม่ผูกมัด เนื้อหากิจกรรมมีความหลากหลายและควรจัดในแหล่งชุมชนโดยใช้เวลาไม่มากนัก ใช้เทคโนโลยีในการทำกิจกรรมให้มากขึ้น ควรมีประโยชน์สร้างจิตสำนึกทางสังคมให้นักศึกษา และสมมุติฐาน พบว่า ภูมิลำเนา ที่พักระหว่างศึกษาที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลกิจกรรมที่เกิดกับกิจกรรมนักศึกษาแตกต่างกัน และชั้นปี ภูมิลำเนาและที่พักที่มีความแตกต่างกัน ก็มีความคิดเห็นต่อบัณฑิตเอื้อให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมที่แตกต่างกันด้วย

สุภาพ ปาทะรัตน์และคณะ (2548 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พบว่า การจัดกิจกรรมนักศึกษาที่สนับสนุนการเรียนรู้ ต้องมุ่งเน้นให้การจัดกิจกรรมนักศึกษาเป็นรายวิชาในหลักสูตรที่นำไปสู่การค้นคว้าวิจัยและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพอย่างทิศทางและสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน สำหรับการพัฒนารูปแบบกิจกรรมนักศึกษาประกอบด้วย 4 ส่วนหลัก คือ 1) แนวการจัดกิจกรรมนักศึกษาจะต้องได้รับความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชน เพื่อจัดเป็นโครงการต่อเนื่องและโครงการประจำปีของแต่ละฝ่าย โดยที่ให้นักศึกษาตรงกับเวลาว่างทุกชั้นปี 1 - 2 คาบต่อสัปดาห์นำมากำหนดเป็นนโยบายของสถาบัน 2) การเรียนรู้ของนักศึกษาควรจัดให้กิจกรรมนักศึกษาเป็นรายวิชาตามหลักสูตรที่มีการบูรณาการกับกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับรายวิชา และสามารถนำรายวิชานอกหลักสูตรนำมาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนักศึกษามาเป็นรายวิชาตามหลักสูตรได้ 3) กลไกการบริหารกิจกรรมนักศึกษา ควรกำหนดให้

อาจารย์ที่ปรึกษาสามารถนำผลงานที่ได้ดำเนินการมากำหนดเป็นภาระงานได้ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมระหว่างสถาบัน ทั้งสามแห่งพร้อมจัดสรรงบประมาณให้กับนักศึกษา ในส่วนอำนวยความสะดวกติดต่อประสานงานไว้ไม่น้อยกว่า 5 % และส่งเสริมบูรณาการกิจกรรมประจำปีที่เกี่ยวข้องกับชมรม เพื่อจัดจัดให้แนวทางการบริหารงานของนักศึกษา และ 4) การพัฒนากิจกรรมนักศึกษาต้องมีการวางแผนกิจกรรมนักศึกษาโดยส่งเสริมการประเมินผลให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้อาจารย์ที่ปรึกษาเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมฝึกอบรมให้แก่ชุมชนและสังคมโดยรวม พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีการบันทึกผลของกิจกรรมนักศึกษาลงในบันทึกผลการเรียนด้วย

นิรนุชเหลือลมัย(2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า แผนการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Learning) เป็นแกนหลักเพื่อจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนระดับประถมศึกษา เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการลงมือปฏิบัติโดยใช้ประสบการณ์ รวมทั้งสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการกระทำทั้งทางด้านความคิด ความรู้สึก และการปฏิบัติ เกิดการเรียนรู้ในสิ่งนั้นอย่างเป็นกระบวนการ ผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผนการทำงานและแบ่งหน้าที่ในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ลงมือปฏิบัติและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน จากการศึกษาและวิเคราะห์ความสำคัญดังกล่าวทำให้เกิดรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

ศักดิ์ดา เศษวิเศษ (2546:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องอิสลามกับการพัฒนาตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า นักศึกษากลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ผ่านการศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม หลักคำสอนของอิสลามว่าด้วยการพัฒนาตนเอง ได้บูรณาการเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมประจำองค์กรนักศึกษา นอกจากนั้นกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มมีทัศนคติเชิงบวกในระดับมากที่สุดต่อการนำหลักการดังกล่าวมาใช้ในกิจกรรมขององค์กรและชีวิตประจำวันของนักศึกษา ทั้งนี้ปัญหาสำคัญของการจัดกิจกรรมนักศึกษา คือ การขาดความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมบางส่วนเพื่อให้การจัดโครงการพัฒนาตนเองประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องขยายและสนับสนุนงบประมาณและการประชาสัมพันธ์ เพราะฉะนั้นกิจกรรมขององค์กรในมหาวิทยาลัยของนักศึกษาได้รับผลกระทบจากหลักคำสอนอิสลามเรื่องการพัฒนาตนเองเห็นได้ชัดและกิจกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของรัฐในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สมควรได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้น

มณูญศักดิ์ โต๊ะเถื่อน (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพ ปัญหา และแนวทางการปลูกฝังอีดลาคแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี พบว่า แนวทางการปลูกฝังอีดลาคแก่นักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ปรากฏ ดังนี้ 1) แนวทางการสร้างแบบอย่างที่ดี ได้แก่ โรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบายมุ่งพัฒนาให้บุคลากรทุกคนประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี จัดให้มีการคัดสรรและการนิเทศครูผู้สอน เป็นต้น 2) แนวทางการสร้างแรงจูงใจ ได้แก่ การเริ่มต้นการสอนด้วยพระนามของอัลลอฮ์ การจัดโครงการเสริมแรงจูงใจ การมอบรางวัลนักเรียนมีอศลากที่ดี เป็นต้น 3) แนวทางการตัดเตือน ได้แก่ การสร้างคู่มือการปฏิบัติตน สำหรับครูผู้สอนและนักเรียน การสนับสนุนให้นักเรียนดูแลเพื่อนและรุ่นน้อง กำหนดให้มีครูที่ปรึกษาและให้คำปรึกษาคูแ่อย่างใกล้ชิดให้คำแนะนำให้นักเรียน เป็นต้น 4) แนวทางการร่ำเสนอประวัตอิสลาม ได้แก่ การเรียนให้บูรณาการกับวิชาประวัติศาสตร์อิสลาม จัดกิจกรรมมีแหล่งเรียนรู้และจัดบรรยายเรื่องประวัติศาสตร์อิสลาม เป็นต้น 5) แนวทางการจัดกิจกรรมปลูกฝังอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องระหว่างภาคการศึกษา 6) แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี ได้แก่ การสร้างสำนักกรีฑาสิ่งแวดล้อม การจัดภูมิทัศน์สวยงาม รณรงค์รักษาความสะอาด การสร้างบรรยากาศที่ดีเอื้อต่อการปลูกฝังอศลาก และการร่วมมือกับชุมชน เป็นต้น

Prince of Songkhla University
Pattani Campus